

Jochs Florals de Barcelona

Jocs Florals de
Barcelona.
Consistori

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

Consistori

JOCHS FLORALS

DE

BARCELONA

ANY XLVII DE SA RESTAURACIÓ

MCMV

BARCELONA

ESTAMPA LA RENAIKENSA

MCMV

4

JOCHS FLORALS

DE

BARCELONA

CONSISTORI DE MCMV

MANTENEDORS ⁽¹⁾

- D. Francesch Ubach y Vinyeta, *President*.
Il·ltre. Sr. Dr. D. Antoni M.ª Alcover, *Pbre*.
D. Manuel Ribot y Serra.
» Miquel Laporta.
» Joseph Galvany y Parladé.
» Rossendo Serra y Pagès, *Secretari*.

REYNA DE LA FESTA

D.ª PELEGRINA BENET D'ALANDÍ

(1) Per dimissió, ab posterioritat á la publicació del cartell, dels Mantenedors D. Ildefons Suñol, D. Arnau Martínez Serriá y D. Manuel de Montoliu, supliren dius càrrechs los Srs. D. Miquel Laporta y D. Joseph Galvany, Mantenedors suplents.

EX-MANTENEDORS ⁽¹⁾

Abadal	Ramon de	M. 1898
† Aguiló y Fuster	Marian	P. 1867, 1888- M. 1862, 1874, 1883
Aló	Francisco	M. 1892
† Almirall	Valenti	P. 1886
Almirall y Forasté	Joan	S. 1895-M. 1896
Amer	Miquel V.	M. 1859, 1864, 1871, 1885
† Angelon	Manuel	M. 1862, 1872
† Anglasell	Manuel	M. 1863
† Anglora	Eusebi	M. 1869
† Arabia y Solanas	Ramon	M. 1887
† Argullol y Serra	Joseph de	M. 1871
Arnau	Joseph M.	M. 1869, 1887
Aulestia y Pijoan	Antoni	M. 1875, 1900
† Balaguer	Víctor	P. 1868-S. 1862- M. 1859, 1863, 1883
† Balaguer y Merino	Andreu	M. 1877
† Balari y Jovany	Joseph	P. 1894-M. 1875
Barallat y Falguera	Celesti	M. 1864, 1875
Baró	Teodor	M. 1896
Barrés	Maurici	M. 1893
Bartrina d'Aixemús	Francisco	M. 1885, 1894
Bassegoda y Amigó	Bonaventura	S. 1889-M. 1890
Bassegoda y Amigó	Ramon E.	M. 1887
† Bastús	Vicents J.	M. 1860
† Bergnes	Antoni	M. 1861
Bertran	Felip	M. 1868
† Bertran y Brós	Pau	M. 1886
† Blanch y Cortada	Adolf	P. 1869-S. 1860- M. 1865, 1875, 1878
Blanch y Piera	Joseph	S. 1876-M. 1877
† Bofarull	Antoni de	P. 1865-S. 1859, 1883- M. 1876, 1884
Boix	Vicents	M. 1877
Bori y Fontestà	Antoni	S. 1903, M. 1904

(1) ABBREVIATURES: † Mort.—M. Mantenedor.—P. President.—S. Secretari.—
LOS NOMBRES EN LETRA VERSALITA SON DE MESTRES EN GAY SABER

Botet y Sisó	Joaquim	M. 1889, 1904
†Brañas	Alfred	M. 1893
†Briz	F. PELAY	P. 1875
Brosa y Saugerman	Victor	M. 1902
Brugués	Cassimir	M. 1894
†Brunet y Bellet	Joseph	M. 1897
Cabot y Rovira	Joaquim	S. 1888-M. 1889
†CALVET	DAMÀS	S. 1864- M. 1865, 1876, 1879
Campion	Arthur	M. 1891
†Camps y Fabrès	Antoni	M. 1864, 1873, 1874
Capmany	Antoni de P.	M. 1891
Casades y Gramatxes	Pelegrí	S. 1898-M. 1899
Casellas	Raymond	M. 1896
†Coll y Vehí	Joseph	M. 1862, 1874
COLLELL Y BANCELLS	JAUME	P. 1887-S. 1873
†Cornet y Mas	Gayetà	M. 1886
†Coroleu	Joseph	S. 1872- M. 1873, 1878, 1893
†Cortada	Joan	P. 1864-M. 1859
†Cutchet	Lluís	P. 1876-M. 1861
Denk	Otto	M. 1894
Domènech y Montaner	Lluís	P. 1895-M. 1881
Duran y Bas	Manuel	P. 1884
Duran y Ventosa	Lluís	S. 1897-M. 1898
Echegaray	Joseph, de	M. 1896
Estanyol y Colom	Joseph	M. 1895
†Estorch y Siqués	Pau	M. 1861
†Falguera	Fèlix M. ^a	M. 1872
Farnés	Sebastià	S. 1890-M. 1891
†Feliu y Codina	Joseph	M. 1882
†Ferrer	Joan B.	M. 1882
†Ferrer y Bigné	Rafel	M. 1871
Feu	Joseph L.	M. 1861
†Flotats y Comabella	M.	M. 1860
Font de Rubinat	Pau	M. 1892
†Fontanals del Castil·lo	Joaquim	M. 1875
†Fonts	Marian	M. 1867
†Foz	Brauli	P. 1863
FRANQUEA Y GOMIS	JOSEPH	P. 1903-S. 1884- M. 1885, 1893, 1901
G illard	Arthur	M. 1882
†Gallisà	Antoni	S. 1896-M. 1897
†Gay	Narcís	M. 1864
†Gebhardt	Victor	S. 1865-M. 1866
Genís y Aguilar	Martí	M. 1890

† Girbal	Enrich C.	M. 1876
Güell y Bacigalupi	Eusebi	P. 1900
GUIMERA	ANGEL	P. 1889-S. 1878- M. 1879, 1888
Iglesias	Ignasi	M. 1904
† Illas y Vidal	Joan	P. 1862
† Ixart y Moragas	Joseph	S. 1885-M. 1886
† Labaila	Jacinto	M. 1868
Laporta	Jacinto	M. 1881
† Larrosa	Gregori A.	M. 1864
† Lasarte	Mannel	S. 1861-M. 1879
† Letamendi	Joseph de	P. 1872
Llanas	Albert	M. 1898
† Llausàs	Joseph	M. 1802
† Llobet y Vall-Ilosera	P. A.	M. 1860
† Llorens y Barba	Xavier	M. 1871
Llorente	Teodor	P. 1880-M. 1866
† Mañé y Flaquer	Joan	M. 1860
MARAGALL	JOAN	M. 1897
† Martí	Miquel A.	M. 1862
MARTÍ y FOLGUERA	JOSEPH	M. 1899
† Masferrer y Arquimbau	Francesch	M. 1874
† Maspons y Labrós	Francisco	P. 1897-S. 1867- M. 1868, 1886
† Maspons y Labrós	Marian	M. 1885
Masriera	Joseph	M. 1884
Massó y Torrents	Jaume	M. 1899
MATHIEU	FRANCESCH	P. 1902-S. 1850-M. 188 , 1899
Menendez Pelayo	Marceli	M. 1888
† Mestres	Salvador	M. 1870
† Milà y Fontanals	Mannel	P. 1859, 1833-M. 1863
Millet y Pagès	Lluís	M. 1899
† Miquel y Badia	Francisco	S. 1868-M. 1869, 1877
† Miró	Ignasi R.	M. 1870
Moliné y Brasés	Ernest	S. 1892-M. 1893
Montoliu	Manuel de	S. 1904
† Montserrat y Archs	Joan	S. 1871-M. 1872
Moragas	Vicents de	M. 1904
Morera	Enrich	M. 1900
† Morera	Francisco	M. 1866
† Morgades y Gili Excm. y lltm.	Joseph	P. 1893
† Muns	Francisco	M. 1865
Murguía	Mannel	M. 1890
† Nanot-Renart	Pere	M. 1874
Oliver	Miquel S.	M. 1897

Oloriz	Hermili de	M. 1893
Oller	Narcís	P. 1896-S. 1881-M. 1882
Palau y de Huguet	Joseph de	S. 1870-M. 1871
† Pascual y Casas	Eusebi	S. 1863
Pau	Fco. Manuel	M. 1885
Pella y Forgas	Josepli	M. 1879
† Pepratx	Justín	M. 1884
Pereda	Joseph M. ^a de	M. 1892
Permanyer	Joan J.	P. 1891-M. 1889
Permanyer	Ricart	M. 1901
† Permanyer y Tuyet	Francisco	P. 1860
PICÓ Y CAMPAMAR	RAMON	P. 1892-M. 1881, 1886, 1900
Pin y Soler	Joseph	M. 1892
Pirozzini	Carles	S. 1882-M. 1883
† Pi y Margall	Francisco	P. 1901
Planas y Font	Claudi	S. 1899-M. 1900
† Pons y de Fuster	Lluís G. de	P. 1861
† PONS Y GALLARZA	JOSEPH LLUIS	P. 1870, 1878-M. 1859, 1883
Pons y Massaveu	Joan	M. 1893
Puig y Cadafalch	Joseph	S. 1893
† Puiggari	Joseph	M. 1870
† Querol	Vicents W.	P. 1885-M. 1872
Querol	Ferrau de	M. 1904
Quintana	Albert de	P. 1874-M. 1873
† Ramon y Vidales	Jaume	M. 1895
† Renyé y Viladot	Frederich	M. 1894
Reventós y Amigué	Isidro	M. 1889
† Reynals y Rabassa	Estanislau	P. 1871
RIERA Y BERTRAN	JOAQUIM	P. 1904-S. 1877-M. 1870, 1878, 1900
Rierola	Francesch	M. 1897
Riquer	Alexandre de	M. 1898
† Robert	Robert	S. 1866-M. 1867
Roca	Joseph M. ^a	M. 1902
† Roca y Cornet	Joaquim	M. 1860
† Roca y Farreras	Narcís	M. 1879
† Roca y Florejachs	Lluís	M. 1865, 1873
Roca y Roca	Joseph	S. 1875-M. 1869, 1876
Rocamora	Manuel	S. 1894-M. 1895
Romani y Puigdengolas	Francisco	P. 1898-M. 1867
† Ros de Olano	Antoni	P. 1877
† ROSSELLÓ	GERONI	P. 1873-M. 1865, 1883
† Rosselló	Pere de	S. 1869-M. 1870, 1876
Roure	Conrat	M. 1880

Rubió y Lluch	Antoni	M. 1884
† Rubió y Ors	JOAQUIM	P. 1890-M. 1859, 1861
Rusiñol	Jaume	M. 1894
† Sagarminaga	Fidel de	M. 1889
† Sala	Felip Jacinto	M. 1868
Saletà	Honorat de	M. 1884
† Sans y Guitart	Pau	S. 1887-M. 1888
† Sardà y Lloret	Joan	S. 1874-M. 1880
Sellarés	Ferran	M. 1872
† Serra y Campdelacreu	Joseph	M. 1896
† Serrallera	Gonzalo	P. 1879-M. 1877
† Sisear	Ramon de	M. 1880
† Sitjar y Bulcegura	Joaquim	M. 1867
† SOLER y HUBERT	FREDERICH	P. 1882-M. 1868, 1878
† Subirana	Joseph	M. 1863
TELL Y LAFONT	GUILLER A.	M. 1902
Thos y Codina	Silvío	M. 1866
† THOS Y CODINA	TERENCI	M. 1863
Tobella	Francisco X.	M. 1891
Torras	César A.	S. 1886-M. 1887
Torras y Bages lltm. y Rvdm.	Joseph	P. 1899
TORRES Y REYETÓ	JACINTO	M. 1881, 1894, 1901
Torroja	Bernart	M. 1887
Tourtoulon	Charles de	M. 1888
Trullol y Plana	Sebastià	S. 1900-M. 1901
UBACH Y VINYETA	FRANCESC	M. 1878
Urgell	Modest	M. 1902
Valles y Ribot	Joseph M. ^a	M. 1885
† Valls	Pau	P. 1866
Valls y Vicens	Joseph M. ^a	M. 1890
† Vayreda	Marian	M. 1902
Verdaguer	Alvar	M. 1880
† VERDAGUER	JACINTO	P. 1881-M. 1869, 1888
Verdaguer y Callis	Narcís	S. 1891-M. 1892
† Vidal y Valenciano	Eduart	M. 1866
Vidal y Valenciano	Enrich X.	M. 1890
† Vidal y Valenciano	Gayetà	M. 1867
Vilanova	Emili	S. 1879-M. 1880, 1901
Vilaregut	Salvador	S. 1901-M. 1902

EX-REYNES DE LA FESTA

1859 †		Donya Maria Mendoza de Vives.
1860 †		» Elisea Lluch de Rubió.
1861 †		» Carme de Bofarull.
1862 †		» Maria Josefa Massanès de González.
1863		S. A. la Serenissima Sra. Duquesa de Montpensier.
1864 †		Donya Victoria Penya d'Amer.
1865 †		» Elena Cavaller de Roca.
1866		» Manuela Luna Méndez de Vigo.
1867		» Dolors Llopart de Muns.
1868		Donya Carme Mercader.
1869		» Mercè Estrada.
1870		» Francisca Nanot Renart.
1871		» Antonia Sacanella de Blanch.
1872		» Maria Ubert.
1873	Excm. Sra.	» Oriol de Quintana y Serra.
1874		» Antonia Ubach y Gutiérrez.
1875		» Rosa Pigrau.
1876 †		» Emilia Palau y González de Quijano.
1877		» Josefina Sabater d'Aldavert.
1878	Excm. Sra.	» Carme Cendra de Domingo.
1879		» Teresa de Gasset.
1880		» Clotilde Paris.
1881 †	Ilte. Sra.	» Dolors Caballero de Mercader, <i>Comtesa de Bell-lloch.</i>
1882		» Aurea Clavé de Ferrer.
1883 †		» Josefa Salvat d'Onyós.
1884		» Irene Archer de Sauromà.
1885		» Isabel López de Güell.
1886		» Rosa Marquès de Uya.
1887		» Dolors de Carles de Robert.
1888	S. M.	» Maria Cristina d'Habsburg-Lorena, <i>Reyna Regent d'Espanya, Comtesa de Barcelona.</i>
1889		» Maria Assumpta Sabé de Brosa.
1890	Excm. Sra.	» Lluïsa Goldman de Fastenrath.
1891		» Isabel Güell y López.
1892		» Francisca Bouneimaison y Farriols.
1893		» Maria del Carme Joval.

1894		Donya Lluïsa Llorach y Dolsa.
1895		» Elissa Planas y Font.
1896	Excma. Sra.	» Maria del Pilar de Puig de Fonsdeviela, <i>Marquesa de la Torre.</i>
1897	Senyoreta.	» Maria Oller y Rabassa.
1898	»	» Maria Permany y Permany
1899 †	»	» Pilar de Febrer y Cunill.
1900		» Teresa Novellas de Molins de Tell.
1901.	Il·ltre. Sra.	» Pilar de Sarricra, <i>Marquesa de Puerto Nuevo.</i>
1902		» Maria de la Concepció Picó de Riera.
1903		» Rosa M. Pratjua de Villar.
1904		» Clara Noble de Maragall.

MESTRES EN GAY SABER

- † EXCM. SR. D. VÍCTOR BALAGUER, *proclamat en 20 de Juny de 1861.*
 † D. GERONI ROSSELLÓ, *proclamat en 4 de Maig de 1862.*
 † D. JOAQUIM RUBÍ O ORS, *proclamat en 3 de Maig de 1863.*
 † MARIAN AGUILÓ Y FUSTER, *proclamat en 6 de Maig de 1866.*
 † JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA, *proclamat en 5 de Maig de 1867.*
 † ADOLF BLANCH Y CORTADA, *proclamat en 3 de Maig de 1868.*
 † FRANCESC PELAY BRIL, *proclamat en 2 de Maig de 1869.*
 MOSSEN JAUME COLLELL Y BANCELLS, *proclamat en 7 de Maig de 1871.*
 † D. THOMAS FORTEZA, *proclamat en 5 de Maig de 1873.*
 » FRANCESC UBACH Y VINYETA, *proclamat en 3 de Maig de 1874.*
 † FREDERICH SOLER Y HUMBERT, *proclamat en 2 de Maig de 1875.*
 » ANGEL GUINERÀ, *proclamat en 6 de Maig de 1877.*
 † DAMÀS CALVET, *proclamat en 5 de Maig de 1878.*
 † MOSSEN JACINTO VERDAGUER, *proclamat en 2 de Maig de 1880.*
 D. JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS, *proclamat en 6 de Maig de 1883.*
 » RAMON PICO Y CAMPAMAR, *proclamat en 3 de Maig de 1885.*
 † THIÉRENCI THOS Y CODINA, *proclamat en 1 de Maig de 1887.*
 » JOAQUIM RIERA Y BERTRAN, *proclamat en 11 de Maig de 1890.*
 » JACINTO TORRES Y REYETO, *proclamat en 11 de Maig de 1890.*
 » JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA, *proclamat en 8 de Maig de 1892.*
 » FERRAN AGULLÓ Y VIDAL, *proclamat en 7 de Maig de 1893.*
 † ANICET DE PAGÈS DE PUIG, *proclamat en 3 de Maig de 1896.*
 » FRANCESC MATHEU Y FORNELLÉS, *proclamat en 2 de Maig de 1897.*
 » GUILLEM AUGUST TELL Y LAPONT, *proclamat en 6 de Maig de 1900.*
 MOSSEN MIQUEL COSTA Y LLOBERA, *proclamat en 11 de Novembre de 1902*
 D. JOAN MARAGALL Y GORINA, *proclamat en primer de Maig de 1904*
 » ARTHUR MASRIERA Y COLOMER, *proclamat en 7 de Maig de 1905.*

AUTORS PREMIATS

Any	Autor	Premi
1859	D. ^a ISABEL VILLAMARTIN	<i>Flor natural</i>
»	» VICTORIA PEÑA	<i>Accèssit</i>
»	D. ALBERT DE QUINTANA	<i>Idem</i>
»	» DAMÁS CALVET	<i>Englantina d'or</i>
»	» SALVADOR ESTRADA	<i>Accèssit</i>
»	» ADOLF BLANCH	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» MARIAN FONTS	<i>Accèssit</i>
»	» MANUEL LASARTE	<i>Idem</i>
»	» ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Extraordinari</i>
»	» GUILLEM FORTEZA	<i>Idem</i>
»	» SALVADOR ESTRADA	<i>Idem</i>
1860	D. SILVINO THOS Y CODINA	<i>Flor natural</i>
»	» VÍCTOR BALAGUER	<i>Accèssit</i>
»	» MARIAN FONTS	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Englantina d'or</i>
»	» ALBERT DE QUINTANA	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH COROLFU	<i>Idem</i>
»	» MARIAN FONTS	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Accèssit</i>
»	» LLUÍS ROCA Y FLOREJACIS	<i>Idem</i>
»	» VÍCTOR BALAGUER	<i>Extraordinari</i>
1861	D. ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Flor natural</i>
»	» ANTONI DE BOPARULL	<i>Accèssit</i>
»	» TERENCI THOS Y CODINA	<i>Idem</i>
»	» VÍCTOR BALAGUER	<i>Englantina d'or</i>
»	» ANTONI DE BOPARULL	<i>Accèssit</i>
»	» GERONI ROSSELLÓ	<i>Extraordinari</i>
»	D. ^a ISABEL DE VILLAMARTIN	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» VÍCTOR BALAGUER	<i>Accèssit</i>
»	» ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Idem</i>
»	» VÍCTOR BALAGUER	<i>Extraordinari</i>
1862	D. GERONI ROSSELLÓ	<i>Flor natural</i>
»	» TEODOR LLORENTE	<i>Accèssit</i>
»	» TERENCI THOS	<i>Idem</i>
»	» GERONI ROSSELLÓ	<i>Englantina d'or</i>
»	» ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Accèssit</i>
»	» TERENCI THOS	<i>Idem</i>

Any	Autor	Premi
1862	D. JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» DAMÁS CALVET	<i>Accéssit</i>
»	» ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Extraordinari</i>
»	» TERENCI THOS	<i>Accéssit</i>
»	» GENÍS DOMINGO REVENTÓS	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA	<i>Extraordinari</i>
»	» LLUÍS ROCA Y FLOREJACHS	<i>Accéssit</i>
1863	D. DAMÁS CALVET	<i>Flor natural</i>
»	» LLUÍS ROCA	<i>Accéssit</i>
»	» FRANCESC PELAY BRIZ	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Englantina d'or</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Accéssit</i>
»	» ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit a la Viola</i>
»	» MARIAN FONTS	<i>Accéssit</i>
»	» LLUÍS ROCA	<i>Extraordinari</i>
»	» JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Accéssit</i>
»	» LLUÍS ROCA	<i>Extraordinari</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Accéssit</i>
»	» JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	<i>Extraordinari</i>
»	»	<i>(Treball en prosa)</i>
»	» GAYETÀ VIDAL	<i>Id. Id.</i>
1864	D. MARIAN AGUILÓ Y FUSTER	<i>Flor natural</i>
»	» LLUÍS ROCA Y FLOREJACHS	<i>Accéssit</i>
»	» JORDI (pseudònim)	<i>Idem</i>
»	» TERENCI THOS Y CODINA	<i>Englantina d'or</i>
»	» E. T. DE M.	<i>Accéssit</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Idem</i>
»	» LLUÍS ROCA Y FLOREJACHS	<i>Viola d'argent</i>
»	» JORDI	<i>Dos accéssits a la Viola</i>
»	» LO CANSONER DE MIRAMAR	<i>Extraordinari</i>
»	D. ² ROSA ANAÍS ROUMANILLE D'AVIGNON	<i>Accéssit</i>
»	D. E. T. DE M.	<i>Idem</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Extraordinari</i>
»	D. ² MARIA JOSEFA MASSANÉS DE GONZÀLEZ	<i>Idem</i>
»	D. TERENCI THOS Y CODINA	<i>Premi de prosa</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Extraordinari</i>
1865	D. FRANCESC PELAY BRIZ	<i>Flor natural</i>
»	» MIQUEL ZAVALETA	<i>Accéssit</i>
»	» JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA	<i>Englantina d'or</i>
»	» TOMAS AGUILÓ	<i>Accéssit</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Idem</i>
»	» MIQUEL VICTORIÀ AMER	<i>Viola d'or y argent</i>

Any	Autor	Premi
1865	D. JACINTO VERDAGUER	<i>Extraordinari</i>
»	» MANUEL MILÀ Y FONTANALS	<i>Idem</i>
»	D. ^a VICTORIA PEÑA D'AMER	<i>Idem</i>
1866	D. MARIAN AGUILÓ Y FUSTER	<i>Flor natural</i>
»	» DAMÁS CALVET	<i>Accèssit</i>
»	» ANÒNIM	<i>Idem</i>
»	» LLUÍS PONS Y GALLARZA	<i>Englantina d'or</i>
»	» ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Accèssit</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Idem</i>
»	» MARIAN AGUILÓ Y FUSTER	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Accèssit</i>
»	» JOAN MONTSERRAT Y ARCHS	<i>Idem</i>
»	» GAYETÀ VIDAL	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCISCO MUNS --	<i>Idem</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Idem</i>
»	» FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Accèssit</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Idem</i>
1867	D. JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA	<i>Flor natural</i>
»	» ARMENGOL DE MONTSECH	<i>Accèssit</i>
»	» PERE D'ALCÀNTARA PENYA	<i>Idem</i>
»	» ADOLF BLANCH Y CORTADA	<i>Englantina d'or</i>
»	» JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA	<i>Accèssit</i>
»	» DAMÁS CALVET	<i>Idem</i>
»	» TOMÁS AGUILÓ	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» MIQUEL VICTORIÀ AMER	<i>Accèssit</i>
»	» ADOLF BLANCH Y CORTADA	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Extraordinari</i>
»	» PERE D'ALCÀNTARA PENYA	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA	<i>Idem</i>
»	» ANTONI MOLINS Y SIRENA	<i>Extraordinari</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Accèssit</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH DE PALAU Y DE HUGUET	<i>Extraordinari</i>
»	» GUILLEM FORTEZA	<i>Accèssit</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Idem</i>
1868	D. ADOLF BLANCH Y CORTADA	<i>Flor natural</i>
»	» PERE ANTONI VENTALLÓ	<i>Accèssit</i>
»	» GABRIEL MAUKA	<i>Idem</i>
»	» FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Englantina d'or</i>
»	» JOSEPH ROCA Y ROCA	<i>Accèssit</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Idem</i>
»	» FRANCESCH PELAY BRIZ	<i>Accèssit à la Viola</i>
»	» FÈLIX PIZQUETA	<i>Idem</i>
»	» PERE D'ALCÀNTARA PENYA Y NICOLAU	<i>Extraordinari</i>

Any	Autor	Premi
1868	D. RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Accèssit</i>
"	" ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Idem</i>
"	" VÍCTOR GERHARDT	<i>Extraordinari</i> (Treball en prosa)
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Id. Id.</i>
1869	D. FRANCESCH PELAY BRIZ	<i>Flor natural</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Accèssit</i>
"	" DAMÁS CALVET	<i>Idem</i>
"	" JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Englantina d'or</i>
"	" ALBERT DE QUINTANA	<i>Accèssit</i>
"	" FRANCESCH PELAY BRIZ	<i>Idem</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
"	" FRANCESCH PELAY BRIZ	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Accèssit</i>
"	" JAUME COLLELL Y BANCELLES, PBRE.	<i>Idem</i>
"	" TOMÁS FORTEZA	<i>Extraordinari</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>2 accèssits a idem</i>
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Accèssit a idem</i>
1870	D. JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Flor natural</i>
"	" RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Accèssit</i>
"	" BARTOMEU FERRÀ	<i>Idem</i>
"	" ALBERT DE QUINTANA	<i>Englantina d'or</i>
"	" TOMÁS FORTEZA	<i>Accèssit</i>
"	" PERE ANTONI VENTALLÓ	<i>Idem</i>
"	" CANÇONER DE VILAFORT	<i>Accèssit a la Viola</i>
"	" ANÒNIM	<i>Idem</i>
"	" JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Extraordinari</i>
"	" DAMÁS CALVET	<i>Accèssit</i>
"	" PERE NANOT RENART	<i>Idem</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Extraordinari</i>
"	" RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Accèssit</i>
"	" ANÒNIM	<i>Idem</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Extraordinari</i>
"	" ANÒNIM	<i>Accèssit</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
"	" ANICET DE PAGÈS Y DE PUIG	<i>Extraordinari</i>
"	" ANTONI MOLINS Y SIRERA	<i>Accèssit</i>
"	" JOSEPH ROCA Y ROCA	<i>Idem</i>
1871	D. FRANCESCH PELAY BRIZ	<i>Flor natural</i>
"	" RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Accèssit</i>
"	" BARTOMEU FERRÀ Y PERELLÓ	<i>Idem</i>
"	" JAUME COLLELL Y BANCELLES	<i>Englantina d'or</i>
"	" ANTONI CAMPS Y FARRÉS	<i>Accèssit</i>
"	" FREDERICH SOLER	<i>Idem</i>

Any	Autor	Premi
1871	D. TOMÁS FORTEZA	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accèssit</i>
»	» ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
»	» TOMÁS FORTEZA	<i>Extraordinari</i>
»	» PERE D'ALCÀNTARA PENYA Y NICOLAU	<i>Accèssit</i>
»	» MATHEU OBRADOR Y BENASSAR	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH TARONJÍ Y CORTÉS	<i>2 Accèssits</i>
1872	D. FREDERICH SOLER	<i>Flor natural</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Englantina d'or</i>
»	» PERE D'ALCÀNTARA PENYA	<i>Accèssit</i>
»	» FELIP PIROZZINI Y MARTÍ	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Extraordinari</i>
»	» ANTONI DE BOFARULL	<i>Idem</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH ARGULLOL Y SERRA	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Idem</i>
1873	D. TOMÁS FORTEZA	<i>Flor natural</i>
»	D. ^a VICTORIA PENYA D'AMER	<i>Accèssit</i>
»	D. FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» TOMÁS FORTEZA	<i>Englantina d'or</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Accèssit</i>
»	» JOAN NEBOT Y CASAS	<i>Idem</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Accèssit</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESC MATHEU Y FORNELLS	<i>Accèssit</i>
»	» ISIDRO REVENTÓS Y AMIGUET	<i>Extraordinari</i>
»	» ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Accèssit</i>
»	» ISIDRO REVENTÓS Y AMIGUET	<i>Idem</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESC MATHEU Y FORNELLS	<i>Accèssit</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Extraordinari</i>
»	» TOMÁS FORTEZA	<i>Accèssit</i>
»	» BARTOMEU FERRÀ	<i>Idem</i>
1874	D. FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Flor natural</i>
»	» FRANCESC MATHEU Y FORNELLS	<i>Accèssit</i>
»	» FELIP PIROZZINI Y MARTÍ	<i>Idem</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Englantina d'or</i>
»	» C. D. M.	<i>Accèssit</i>
»	» MATHEU OBRADOR Y BENASSAR	<i>Idem</i>
»	» JACINTO VERDAGUER	<i>Viola d'or</i>

Any	Autor	Premi
1874	D. MIQUEL COSTA Y LLOHERA	Accèssit
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	Idem
"	" ISIDRO REVENTÓS Y AMIGUET	Extraordinari
"	" IDEM	Idem
"	" ANTONI AULESTIA Y PIJOAN	Idem
1875	D. FREDERICH SOLER Y HUMBERT	Flor natural
"	" ISIDRO REVENTÓS Y AMIGUET	Accèssit
"	" EMILI COCA Y COLLADO	Idem
"	" FREDERICH SOLER Y HUMBERT	Englantina d'or y argent
"	" IDEM	Accèssits (1.er y 2.º)
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	Viola d'or y argent
"	" IDEM	Accèssit
"	" JACINTO TORRES Y REYETÓ	Idem
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	Extraordinari
"	D.ª MARIA DE BELL LLOCH	Accèssit
"	D. EDUART VIDAL Y VALENCIANO	Extraordinari
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	Accèssit
"	" IDEM	Idem
"	" FREDERICH SOLER	Extraordinari
"	" JOAN BAPTISTA FERRER	Idem
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	Accèssit
"	" FREDERICH SOLER	Extraordinari
"	" ANGEL GUIMERÀ	Accèssit
1876	D. ANGEL GUIMERÀ	Flor natural
"	" JOAN MUNNÉ	Accèssit
"	" SALVADOR GENÍS	Idem
"	" ISIDRO REVENTÓS	Englantina d'or
"	" PERE RAMON VIDAL	Accèssit
"	" CARLES PONS DE GINEBREDÀ	Idem
"	" EMILI COCA Y COLLADO	Viola d'or y argent
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	Accèssit
"	" JOSEPH FRANQUESA	Idem
"	" APELES MESTRÉS	Extraordinari
"	" JACINTO TORRES Y REYETÓ	Idem
"	" JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	Idem
"	" PERE RAMON VIDAL	Accèssit
"	" FELIP PIROZZINI Y MARTÍ	Idem
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	Extraordinari
"	" JOAQUIM MARIA BARTRINA	Idem
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	Accèssit
"	" FRANCESC UBACH Y VINYETA	Extraordinari
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	Accèssit
"	" ANÓNIM	Idem
"	" FRANCESC UBACH Y VINYETA	Idem

Any	Autor	Premi
1876	D. JOSEPH COROLEU Y D. JOSEPH PELLA	<i>Extraordinari</i>
"	" ANTONI AULESTIA Y PUJAN	<i>Accèssit</i>
"	" ANTONI CARETA Y VIDAL	<i>Extraordinari</i>
"	" MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Accèssit</i>
1877	D. ANGEL GUIMERÀ	<i>Flor natural</i>
"	" JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Accèssit</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
"	" ANGEL GUIMERÀ	<i>Englantina d'or</i>
"	" PERE PI Y PARERA	<i>Accèssit</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Idem</i>
"	" ANGEL GUIMERÀ	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" EMILI COCA Y COLLADO	<i>Accèssit</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Extraordinari</i>
"	" JACINTO VERDAGUER, PBR.	<i>Idem (L'Atlàntida)</i>
1878	D. MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Flor natural</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accèssit</i>
"	ANÒNIM	<i>Idem</i>
"	" DAMÀS CALVET	<i>Englantina d'or</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accèssit</i>
"	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Idem</i>
"	D. JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Viola d'or y argent</i>
"	ANÒNIM	<i>Accèssit</i>
"	" JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Extraordinari</i>
"	" ARTUR GALLART	<i>Accèssit</i>
"	" MATHEU OBRADOR Y BENNASSAR	<i>Extraordinari</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accèssit</i>
"	" IDEM	<i>Extraordinari</i>
"	" IDEM	<i>Idem</i>
"	ANÒNIM	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>1.er y 2.ⁿ accèssit</i>
"	" MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Extraordinari</i>
1879	D. FREDERICH SOLER Y HUMBERT.	<i>Flor natural</i>
"	" EMILI COCA Y COLLADO	<i>Accèssit</i>
"	" ARTUR GALLART	<i>Idem</i>
"	" EMILI COCA Y COLLADO	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Englantina d'or</i>
"	" FREDERICH SOLER	<i>Accèssit</i>
"	" FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Idem</i>
"	" IDEM	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" EMILI COCA Y COLLADO	<i>Accèssit</i>
"	" IDEM	<i>Idem</i>
"	" FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Extraordinari</i>

Any	Autor	Premi
1879	D. JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accèssit</i>
»	» SALVADOR SANPERE Y MIQUEL	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH YXART	<i>Idem</i>
»	» NARCÍS OLLER	<i>Idem</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» FREDERICH SOLER	<i>Idem</i>
1880	D. JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Flor natural</i>
»	D. ^a VICTORIA PEÑA D'AMER	<i>Accèssit</i>
»	D. JOAN PLANAS Y FELIU	<i>Idem</i>
»	» FREDERICH RAHOLA	<i>Idem</i>
»	» JACINTO VERDAGUER, PIRE.	<i>Englantina d'or</i>
»	» MARIAN AGUILÓ Y FUSTER	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» RAMON E. BASSEGODA Y AMIGÓ	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Accèssit</i>
»	» PAU BERTRAN Y BRÓS	<i>Extraordinari</i>
»	» VÍCTOR LIEUTAUD	<i>Idem</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	D. ^a MARIA DE BELL-LLOCH	<i>Idem</i>
»	D. GAYETÀ VIDAL Y VALENCIANO	<i>Idem</i>
»	» NARCÍS OLLER Y MORAGAS	<i>Idem</i>
»	» SALVADOR SANPERE Y MIQUEL	<i>Idem</i>
1881	D. ARTUR MASRIERA Y COLOMER	<i>Flor natural</i>
»	» JOSEPH VERDÚ	<i>Accèssit</i>
»	» ARTUR MASRIERA	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Id. a la Englantina</i>
»	» JOAN MONTSERRAT Y ARCHS	<i>Idem a la Viola</i>
»	» IDEM	<i>Extraordinari</i>
»	» ARTUR MASRIERA Y COLOMER	<i>Accèssit</i>
»	» JOAN PLANAS Y FELIU	<i>Idem</i>
»	» LLUÍS B. NADAL	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Extraordinari</i>
1882	D. JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Flor natural</i>
»	» ARTUR MASRIERA	<i>Accèssit</i>
»	» EMILI COGA	<i>Idem</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Englantina d'or</i>
»	D. RAMON BASSEGODA Y AMIGÓ	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Idem a la Viola</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Idem</i>
»	D. FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Extraordinari</i>
»	» EMILI VILANOVA	<i>Idem</i>
1883	D. APELES MESTRES	<i>Flor natural</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Accèssit</i>
»	» FERRAN AGULLÓ VIDAL	<i>Idem</i>

Any	Autor	Premi
1883	D. JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Englantina d'or</i>
»	» FRANCISH UBAC Y VINYETA	<i>Accéssit</i>
»	» AGUSTÍ VALLS Y VICENS	<i>Idem</i>
»	» ARTUR MASRIERA Y COLOMER	<i>Viola d'or</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a VICTORIA PEÑA D'AMER	<i>Idem</i>
»	D. JACINTO VERDAGUER, PBRE.	<i>Extraordinari</i>
»	» ANTONI MOLINS Y SERRA	<i>Accéssit</i>
»	» JOSEPH GARRIGA Y LLEUÓ	<i>Extraordinari</i>
»	» JAUME RAMON Y VIDALES	<i>Idem</i>
1884	D. FRANCISCH MATHEU	<i>Flor natural</i>
»	» RAMON E. BASSEGODA Y AMIGÓ	<i>Accéssit</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Idem</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Englantina d'or</i>
»	» FREDERICH SOLER Y HUMBERT	<i>Accéssit</i>
»	» ANÓNIM	<i>Idem</i>
»	» APELES MESTRES	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» PAU BERTRAN Y BRÓS	<i>Accéssit</i>
»	» FERRAN AGULLÓ Y VIDAL	<i>Idem</i>
»	» RAMON E. BASSEGODA	<i>Extraordinari</i>
»	» PERE COURTAIS	<i>Accéssit</i>
»	» JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Extraordinari</i>
»	» EMILI VILANOVA	<i>Idem</i>
»	» NARCÍS OLIER Y MORAGAS	<i>Idem</i>
1885	D. PAU BERTRAN Y BRÓS	<i>Flor natural</i>
»	» APELES MESTRES	<i>Accéssit</i>
»	» IDEM	<i>Idem</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Englantina d'or</i>
»	» JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Accéssit</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Idem</i>
»	» RAMON E. BASSEGODA	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTSTÀ	<i>Accéssit</i>
»	» FRANCISCH MATHEU	<i>Extraordinari</i>
»	» JOAN SEGURA, PBRE.	<i>Idem</i>
1886	D. FRANCISCO BARTRINA	<i>Flor natural</i>
»	» J. ENRICH CASTELLNAU	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a VICTORIA PEÑA D'AMER	<i>Idem</i>
»	» TERENCI THOS Y CODINA	<i>Englantina d'or</i>
»	» FRANCISCO CASAS Y AMIGÓ	<i>Accéssit</i>
»	» VÍCTOR AMOR	<i>Idem</i>
»	» APELES MESTRES	<i>Accéssit a la Viola</i>
»	» FERRAN AGULLÓ	<i>Idem</i>
»	» MANUEL RIBOT Y SERRA	<i>Extraordinari</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Idem</i>

Any	Autor	Premi
1886	D. LLUÍS B. NADAL	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH COROLEU	<i>Idem</i>
»	» EMILI VILANOVA	<i>Idem</i>
1887	D. FERRAN AGULLÓ	<i>Flor natural</i>
»	» FRANCISCO CASAS Y AMIGÓ	<i>Accéssit</i>
»	» ANÓNIM	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Englantina d'or</i>
»	» FRANCISCO CASAS Y AMIGÓ	<i>Accéssit</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTESTÁ	<i>Idem</i>
»	» TERCENCI THOS Y CODINA	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» FRANCISCO CASAS Y AMIGÓ	<i>Accéssit</i>
»	» JOAN GUIRAUD, PBRE.	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Extraordinari</i>
»	» MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Idem</i>
»	» JOAN PONS Y MASSAFU	<i>Idem</i>
1888	D. JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Flor natural</i>
»	» JOSEPH FRANQUET Y SERRA	<i>Accéssit</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Idem</i>
»	» FRANCESCH MATHEU Y FORNELLS	<i>Englantina d'or</i>
»	» RAMON E. BASSEGODA	<i>Accéssit</i>
»	» MANUEL RIBOT Y SERRA	<i>Idem</i>
»	» RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Accéssit</i>
»	» JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Idem</i>
»	» AGUSTÍ VALLS Y VICENS	<i>Idem</i>
»	» JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESCH MASERRER	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Idem</i>
»	» LLUÍS B. NADAL	<i>Accéssit</i>
»	» FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH PUIG Y CADAFALCH	<i>Idem</i>
»	» Y D. CASSIMIR BRUGUÉS	<i>Idem</i>
»	» PAU BERTRAN Y BRÓS	<i>Idem</i>
»	» LLUÍS B. NADAL	<i>Idem</i>
»	» JOAN ALCOVER	<i>Idem</i>
»	» JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Idem</i>
»	» AGUSTÍ VALLS Y VICENS	<i>Accéssit</i>
»	» JOSEPH PUIG Y CADAFALCH	<i>Idem</i>
»	» Y D. CASSIMIR BRUGUÉS	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH COROLEU	<i>Accéssit</i>
»	» GABRIEL LLIBRÉS Y QUINTANA	<i>Idem</i>
»	» SALVADOR SANPERE Y MIQUEL	<i>Extraordinari</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Idem</i>

Any	Autor	Premi
1889	D. JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Flor natural</i>
»	» RAMON MANIFERN	<i>Accéssit</i>
»	» FERRAN AGULLÓ Y VIDAL	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Englantina d'or</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Accéssit</i>
»	» AGUSTÍ VALLS Y VICENS	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit a la Viola</i>
»	» ANÒNIM	<i>Accéssit</i>
»	» MANUEL RIOT Y SERRA	<i>Extraordinari</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH PUIG Y CADAFALCH	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH BONAFONT	<i>Idem</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Accéssit</i>
»	D. JOAN PONS Y MASSAVEU	<i>Extraordinari</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit</i>
»	» TERENCI THOS Y CODINA	<i>Extraordinari</i>
1890	D. JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Flor natural</i>
»	» JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a VICTORIA PEÑA D'AMER	<i>Idem</i>
»	D. JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Englantina d'or</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Accéssit</i>
»	» LLUÍS B. NADAL	<i>Idem</i>
»	» JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	<i>Accéssit</i>
»	» IDEM	<i>Idem</i>
»	» JAUME NOVELLAS DE MOLINS	<i>Idem</i>
»	» JAUME POMAR Y FUSTER	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Accéssit</i>
»	» JOAN PONS Y MASSAVEU	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESC CARRERAS Y CANDI	<i>Idem</i>
»	» FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	<i>Accéssit</i>
»	» SEBASTIÀ TRULLOL Y PLANA	<i>Idem</i>
1891	D. JAUME NOVELLAS DE MOLINS	<i>Flor natural</i>
»	» ERNEST SOLER DE LAS CASAS	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Idem</i>
»	D. FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Englantina d'or</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit</i>
»	» BONAVENTURA BASSEGODA	<i>Idem</i>
»	» VÍCTOR BROSA Y SANGERMAN	<i>Idem</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Viola d'or y argent</i>
»	D. MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Accéssit</i>

Any	Autor	Premi
1891	D. ANTONI CARETA Y VIDAL	<i>Accéssit</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Extraordinari</i>
»	» JAUME POMAR Y FUSTER	<i>Idem</i>
»	» FRANCESCH CARRERAS Y CANDI	<i>Idem</i>
»	» ERNEST SOLER DE LAS CASAS	<i>Idem</i>
1892	D. RAMON MANIFERN	<i>Flor natural</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Accéssit</i>
»	D. CLAUDI PLANAS Y FONT	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	<i>Englantina d'or</i>
»	» ANÒNIM	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Idem</i>
»	D. MARTÍ GENÍS	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» EMILI COCA Y COLLADO	<i>Accéssit</i>
»	» LLUÍS CHARRASE	<i>Idem</i>
»	» FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Extraordinari</i>
»	» FRANCESCH CARRERAS Y CANDI	<i>Idem</i>
1893	D. FERRAN AGULLÓ	<i>Flor natural</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a AGNÈS ARMENGOL DE BADIÀ	<i>Idem</i>
»	D. FERRAN AGULLÓ	<i>Englantina d'or</i>
»	» MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Accéssit</i>
»	» FÉLIX DESCOURT	<i>Idem</i>
»	» JACINTO TORRES Y REYETÓ	<i>Accéssit a la Viola</i>
»	» AGUSTÍ VALLS Y VICENS	<i>Accéssit</i>
»	» RAMON NONAT COMAS	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH TORRAS Y BAGES, PBR.	<i>Idem</i>
1894	D. JAUME COLLELL, PBR.	<i>Flor natural</i>
»	» GUILLÈM A. TELL Y LAFONT	<i>Accéssit</i>
»	» JAUME NOVELLAS DE MOLINS	<i>Idem</i>
»	» JOAN MARAGALL	<i>Englantina d'or</i>
»	» PERE MUNTANYOLA	<i>Accéssit</i>
»	» FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
»	» RAMON COLOM Y VIRGILI	<i>Accéssit a la Viola</i>
»	» LLUÍS BARD	<i>Accéssit</i>
»	» JAUME RAMON	<i>Extraordinari</i>
»	» SALVADOR BOVÉ Y SALVADOR	<i>Idem</i>
»	» MARIAN ESCRIBU Y FORTUNY	<i>Idem</i>
»	» JAUME RAMON	<i>Extraordinari</i>
»	» NORBERT FONT Y SAGUÉ	<i>Accéssit</i>
1895	D. CLAUDI PLANAS Y FONT	<i>Flor natural</i>
»	» SEBASTIÀ TRULLÓ Y PLANA	<i>Accéssit</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTENÀ	<i>Idem</i>
»	» LLUÍS B. NADAL	<i>Englantina d'or</i>
»	» FREDERICH RAHOLA Y TRÉMOIS	<i>Accéssit</i>

Any	Autor	Premi
1895	D. FREDERICH RENYÉ Y VILADOT	<i>Accéssit</i>
»	» GUILLEM A. TELL Y LAFONT	<i>Viola d'or y argent</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MAGIÀ	<i>Accéssit</i>
»	D. JOAN MANUEL CASADEMUNT	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH BLANCH Y ROMANÍ	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RUYRA Y OMS	<i>Extraordinari</i>
»	» IDEM	<i>Accéssit</i>
»	» NORBERT FONT Y SAGUÈ	<i>Extraordinari</i>
»	» IDEM	<i>Idem</i>
»	» SALVADOR BOVÉ Y SALVADOR	<i>Idem</i>
»	» PERE NUBIOLA Y ESPINÓS	<i>Idem</i>
»	» FRANCESC CARRERAS Y CANDI	<i>Accéssit</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MAGIÀ	<i>Extraordinari</i>
»	D. JOSEPH M. ^a SERRA Y VALLS	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH RICART Y GIRALT	<i>Accéssit</i>
»	» JOAN RIBAS Y CARRERAS	<i>Idem</i>
»	» SEBASTIÀ SANS Y BORI	<i>Extraordinari</i>
»	» SALVADOR SANPERE Y MIQUEL	<i>Idem</i>
»	» JAUME SERRA Y IGLESIAS	<i>Idem</i>
»	» FREDERICH CLASCAR Y SANOU	<i>Idem</i>
»	» FRANCESC MATHIEU Y FORNELLS	<i>Idem</i>
1896	D. ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Flor natural</i>
»	» JOAQUIM RUYRA	<i>Accéssit</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Idem</i>
»	» ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Englantina d'or</i>
»	» LLUÍS B. NADAL	<i>Accéssit</i>
»	» JOAN MARAGALL	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» LLUÍS BARD	<i>Accéssit</i>
»	» MANUEL ROGAMORA	<i>Idem</i>
»	» JOAQUIM RUYRA	<i>Extraordinari</i>
»	» ENRICH DE FUENTES	<i>Accéssit</i>
»	» ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Extraordinari</i>
»	» POMPEU FABRA	<i>Accéssit</i>
»	» GABRIEL LLADRÉS Y QUINTANA	<i>Extraordinari</i>
»	» JAUME RAMON Y VIDALES	<i>Idem</i>
»	» FREDERICH CLASCAR	<i>Idem</i>
»	» Y D. NORBERT FONT Y SAGUÈ	<i>Idem</i>
»	» SALVADOR BOVÉ, PBRE.	<i>Idem</i>
1897	D. FRANCESC MATHIEU Y FORNELLS	<i>Flor natural</i>
»	» GUILLEM A. TELL Y LAFONT	<i>Accéssit</i>
»	» ADRIÀ GUAL	<i>Idem</i>
»	» FREDERICH RAHOLA	<i>Englantina d'or</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MAGIÀ	<i>Accéssit</i>
»	D. JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Idem</i>

Any	Autor	Premi
1897	D. PERE PALAU GONZALEZ DE QUIJANO	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" ANTONI VICENS Y SANTANDREU	<i>Accèssit</i>
"	" FRANCISCO TOMÁS Y ESTRUCH	<i>Idem</i>
"	" CLAUDI PLANAS Y FONT	<i>Extraordinari</i>
"	" JOAQUIM RUYRA	<i>Accèssit</i>
"	" ADRIÀ GUAL	<i>Idem</i>
"	" ENRICH DE FUENTES	<i>Idem</i>
"	" ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Idem</i>
"	" MANUEL FOLCH Y TORRES	<i>Extraordinari</i>
"	" COSME VIDAL	<i>Idem</i>
"	" ANTONI VILA Y SALA, PBRE.	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH GUDIOL Y GUNILL, PBRE.	<i>Accèssit</i>
"	" NORBERT FONT Y SAGUÉ	<i>Extraordinari</i>
1898	D. ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Flor natural</i>
"	" GUILLEM A. TELL Y LAFONT	<i>Accèssit</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
"	" ADRIÀ GUAL	<i>Englantina d'or</i>
"	" ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Accèssit</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
"	" ADRIÀ GUAL	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" JOAN MANUEL CASADEMUNT	<i>Accèssit</i>
"	" GUILLEM A. TELL Y LAFONT	<i>Idem</i>
"	" RAYMOND CASELLAS	<i>Extraordinari</i>
"	" ALFONS DAMIANS Y MANTÉ	<i>Accèssit</i>
"	" LLUÍS VIA	<i>Idem</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Extraordinari</i>
"	" JAUME BOLOIX	<i>Idem</i>
"	" IDEM	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH GUDIOL	<i>Idem</i>
"	" FRANCESCH UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
"	" ENRICH PRAT DE LA RIBA	<i>Idem</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
"	" JAUME BOLOIX	<i>Accèssit</i>
"	" JOSEPH SURRIBAS Y RIERA	<i>Extraordinari</i>
"	" RAMON N. COMAS	<i>Idem</i>
"	" ARTUR MASRIERA	<i>Idem</i>
1899	D. LLUÍS B. NADAL	<i>Flor natural</i>
"	" ENRIU COCA Y COLLADO	<i>Accèssit</i>
"	" ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Idem</i>
"	" IDEM	<i>Idem</i>
"	" GUILLEM A. TELL Y LAFONT	<i>Englantina d'or</i>
"	" MARTÍ GENÍS Y AGUILAR	<i>Accèssit</i>
"	" ANICET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
"	" JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Viola d'or y argent</i>

Any	Autor	Premi
1899	D. JOSEPH CARNER	<i>Accèssit</i>
»	» ANIGET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
»	» MANUEL FOLCH Y TORRES	<i>Idem</i>
»	» GUILLEM A. TELL Y LAFONT	<i>Idem</i>
»	» MARIAN VAYREDA	<i>Extraordinari</i>
»	» JACINTO CAPELLA	<i>Accèssit</i>
»	D. ^a EMILIA SUREDA	<i>Extraordinari</i>
»	D. LLUIS B. NADAL	<i>Idem</i>
»	» MANUEL FOLCH Y TORRES	<i>Idem</i>
»	» ANIGET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Idem</i>
1900	D. GUILLEM AUGUST TELL Y LAFONT	<i>Flor natural</i>
»	» JOAN M. ^a GUASCH	<i>Accèssit</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Idem</i>
»	» JOAN M. ^a GUASCH	<i>Idem</i>
»	» IDEM	<i>Englantina d'or</i>
»	» ARTUR MASRIERA	<i>Accèssit</i>
»	» JAUME COLLELL, PBRE.	<i>Idem</i>
»	» MIQUEL COSTA Y LLOBERA, PBRE.	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» JOSEPH CARNER	<i>Accèssit</i>
»	» ANÒNIM	<i>Idem</i>
»	» MATHIEU ROTGER Y CAPLLONCH, PBRE.	<i>Extraordinari</i>
»	» MANUEL FOLCH Y TORRES	<i>Idem</i>
»	» JOSEPH PARADEDA Y SERRA	<i>Idem</i>
»	» ARTUR MASRIERA Y COLOMER	<i>Idem</i>
»	» APELES MESTRES	<i>Idem</i>
1901	D. ANIGET DE PAGÈS DE PUIG	<i>Flor natural</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Accèssit</i>
»	» IDEM	<i>Idem</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Idem</i>
»	D. CLAUDI OMAR Y BARRERA	<i>Englantina d'or y argent</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Accèssit</i>
»	» FREDERICH RAHOLA	<i>Idem</i>
»	» ANTONI BUSQUETS Y PUNSET	<i>Idem</i>
»	» PERE PALAU GONZALEZ DE QUIJANO	<i>Viola d'or y argent</i>
»	» ADRIÀ GUAL	<i>Accèssit</i>
»	» MANUEL ROCAMORA	<i>Idem</i>
»	D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Idem</i>
»	D. ENRICH DE FUENTES	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH CARNER	(al premi de prosa) <i>Idem</i>
»	» ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Extraordinari</i>
»	» IDEM	<i>Idem</i>
1902	D. MIQUEL COSTA Y LLOBERA, PBRE.	<i>Flor natural</i>
»	» JOSEPH CARNER	<i>Accèssit</i>

Any	Autor	Premi
1902	D. ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Accèssit</i>
"	" MIQUEL COSTA Y LLOBERA, PDR.	<i>Englantina d'or</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Accèssit</i>
"	" FREDERICH RAHOLA	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Accèssit a la Viola</i>
"	" FRANCESC UBACH Y VINYETA	<i>Idem</i>
"	" JOAQUIM RUYRA Y OMS	<i>Extraordinari</i>
"	" JOSEPH SALA BONFILL	<i>Idem</i>
"	" ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Idem</i>
"	" IDEM	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Idem</i>
"	" CLAUDI PLANAS Y FONT	<i>Idem</i>
"	" ANTONI BORI Y FONTESTÀ	<i>Accèssit</i>
1903	D. FRANCESC PUJOLS	<i>Flor natural</i>
"	" IDEM	<i>Accèssit</i>
"	" JOAN M. ^a GUASCH	<i>Idem</i>
"	" RAMON SURIÑACH Y SENTÍES	<i>Idem</i>
"	" JACINTO VERDAGUER, PDR.	<i>Englantina d'or y argent</i>
"	" GABRIEL ALOMAR	<i>Accèssit</i>
"	" JULES DUPONT	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" JOAQUIM RUYRA	<i>Accèssit</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Idem</i>
"	" MANUEL FOLCH Y TORRES	<i>Idem</i>
"	" VÍCTOR CATALÀ	<i>Extraordinari</i>
"	" JOSEPH M. ^a FOLCH Y TORRES	<i>Accèssit</i>
"	" ÀNGEL GARRIGA Y BOIXADOR, PDR.	<i>Extraordinari</i>
"	" D. ^a DOLORS MONCERDÀ DE MACIÀ	<i>Accèssit</i>
"	D. MANUEL ROCAMORA	<i>Idem</i>
1904	D. JOAN MARAGALL Y GORINA	<i>Flor natural</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Accèssit</i>
"	" JAUME BOPILL Y MATAS	<i>Idem</i>
"	" JOAN LLONGUERAS	<i>Idem</i>
"	" MIQUEL FERRÀ	<i>Englantina d'or y argent</i>
"	" ANTONI BUSQUETS Y PUNSET	<i>Accèssit</i>
"	" ORIOL MARTORELL	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH CARNER	<i>Viola d'or y argent</i>
"	" JOSEPH PARADEDA Y SALA, PDR.	<i>Accèssit</i>
"	" JOAN M. ^a GUASCH	<i>Idem</i>
"	" JOSEPH M. ^a FOLCH Y TORRES	<i>Extraordinari</i>
"	" IDEM	<i>Accèssit</i>
"	" IDEM	<i>Idem</i>
"	" GABRIEL ALOMAR	<i>Extraordinari</i>
"	" JAUME NOVELLAS Y MOLINS	<i>Accèssit</i>

Any	Autor	Premi
1904	D. ERNEST SOLER DE LAS CASAS	<i>Extraordinari</i>
»	» ANTONI BUSQUETS Y PUSSET	<i>Accèssit</i>
»	» LLORENS RIDÉ Y CAMPINS	<i>Extraordinari</i>
»	» JOSEPH CARNER	<i>Accèssit</i>
»	» RAMON SURINACH Y SENTIES	<i>Extraordinari</i>
»	» JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURE	<i>Accèssit</i>
»	» JOSEPH GUDIOL Y CUNILL, PBRE.	<i>Extraordinari</i>

ADJUNTS HONORARIS

Excm. Ajuntament de Barcelona.
 Excm. Diputació provincial de Barcelona.
 Excm. Diputació provincial de Gerona.
 Excm. Diputació provincial de Tarragona.
 Excm. Diputació provincial de Lleyda.
 Excm. Diputació provincial de les Balears.
 M. I. Sr. Rector d'esta Universitat.
 M. I. Sr. President de l'Academia de la Llengua Catalana.
 M. I. Sr. President de l'Academia de Bones Lletres.
 LOS MESIRES EN GAY SAHER.

ADJUNTS PROTECTORS

1874 D. Eusebi Güell y Bacigalupi.
 1880 Sr. Marquès de Castellbell.
 1881 » Marquès de Comillas.
 1895 D. Enrich Batlló.
 » » Isidro Bonsoms.
 » Sra. Marquesa de Castellar.
 » D. Joseph Carreras.
 » » Joan Coll y Pujol.
 » » Joan Girona.
 » » Manuel Girona.
 » » Camilo Mulleras.
 » » Alexandre M.ª Pons y Serra.
 » Sr. Marquès de Sta. Isabel.
 » » Duch de Solferino.
 » D. Pere de Sotolongo.
 1896 D.ª Concepció Dolsa, Vda. de Llorach.
 » D. Joseph Masana.

- 1896 D. Pere Grau Maristany.
 » » Joseph O. Martí y Ballès.
 » » Joaquim Pena y Costa.
 1897 Lliga Regional de Manresa.
 » Ajuntament de Mataró.
 » Ajuntament de Lleyda.
 » » Tarrasa.
 » » Sabadell.
 1898 Ateneo Barcelonès.
 » D. Ramon Montaner.
 1900 Diputació Provincial de Tarragona.
 » » Lleyda.
 » Ajuntament de Vilanova y Geltrú.
 » » Manresa.
 » » Figueres.
 » » Tarragona.
 » Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País.
 » Fomento del Trabajo Nacional.
 » Lliga Regionalista de Barcelona.
 » D. Lluís Marian Vidal.
 1901 Il·ltre. Sr. Baró de Quadras.
 » » Marquès de Santana.
 » Agrupació Catalanista del Casino Mercantil.
 » Ajuntament de Sarrià.
 » Unió Catalanista.
 1902 Lliga Regionalista de Gracia.
 1905 D. Enrich Turull y Comadrán.

ADJUNTS NUMERARIS

1898 Abadal y Calleró, Raymond de	1902 Alfonso y Sans, Antoni
1879 Abella y Vinyas, Pere	1885 Alió, Francisco
1900 <i>Agrupació Catalanista de Sans «Els Segadors».</i>	1880 Almirall y Forasté, Joan
1900 <i>Agrupació Escolar Catalanista «Ramon Llull».</i>	1888 Alsina, Ferrán
1900 <i>Agrupació Catalanista de Vilassar de Mar.</i>	1869 Amat, Gervasi
1901 Aguiló y Miró, Angel	1896 Amat y Lloveras, Jaume
1904 Alandi y Canela, Joan	1859 Amer, Miquel Victorià
1888 Alcayde, Francisco de P.	1880 Amigó de Cabo, Pere
1870 Aldavert, Pere	1903 <i>Aplech Catalanista.</i>
1888 Aldrich, Albert	1893 Aràjol, Ramon
1879 Alen, Antoni de P.	1905 Argimón y Sabatés, Miquel
	1905 Armentí y Mononis, Sebastià
	1884 Arnó y Maristany, Pere
	1901 Arqués y Arrufat, Ramon
	1902 Arumí, Joan

- 1888 Arús y Beada, Alfons
1903 *Associació Barcelonesa de Amics de la Instrucció*
1899 *Associació Popular Catalana*
1900 *Associació Catalanista de la Costa de Llevant*
1903 *Associació Catalanista «Gent Nova» de Badalona*
1905 *Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana*
1898 *Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera*
1900 Augé, Miquel
1875 Aulestia, Antoni
1883 Bich de Portola, Antoni
1883 Balansó, Llorens
1899 Bardera, Joan
1879 Bardera, Ramon
1895 Baró, Teodor
1892 Bartolí, Joan
1864 Bartrina, Francisco
1902 Bartrina, Lluís
1883 Bas, Angel
1886 Bassegoda, Bonaventura
1896 Bassegoda, Ramon E.
1899 Basté, Jaume
1903 Basté y Fugarolas, Pere
1901 Batlle, Joan Bautista
1893 Batlles y Fontanet, Joseph
1880 Batlló, Frederich
1904 Bedós, Francisco de P.
1862 Bertran y d'Amat, Felip
1880 Bertran y Rubio, Eduart
1872 Bianch y Piera, Joseph
1902 Blanch y Romani, Joseph
1902 Blanxart, Miquel
1899 Bofill y Matas, Jaume
1898 Bonet, Angel
1869 Borda, Frederich
1890 Borí y Fontestà, Antoni
1888 Borràs, Valenti
1881 Boter, Francesch de
1888 Bozzo, Jaume
1904 Boix, Frederich
1888 Brocà, Guillem M.^a de
1887 Brosa y Sangerman, Víctor
1902 Brugarolas, Janne
1894 Bragués, Cassimir
1903 Brunet, Antoni
1879 Bulbena, Arthur
1899 Bultó y Sert, Francisco
1900 Burjals y Solà, Adolf
1884 Cabot y Rovira, Joaquim
1901 Calvet, Pere
1859 Camín, Alvar M.^a de
1888 Campmany, Antoni de P.
1880 Camprodon, Joan
1880 Canals, Emili
1880 Capdevila, J. Millan de la C.
1879 Capella, Bonaventura
1869 Capella, Timoteu
1900 Capella, Joseph Manel
1903 Capmany y Farrés, Antoni
1899 Cardús y Arqué, Joseph
1890 Carles, Emili
1891 Carreras y Candi, Francesch
1900 Casademunt, Joan Manuel
1903 Casajouana y Gaset, Joan
1904 Casals y Bové, Faust
1895 Casas y Carbó, Joaquim
1890 Casas y Font, Enrich
1888 Casas y Font, Francisco
1896 Casellas, Raymond
1888 Castellvell, Jaume
1903 «*Catalunya*», Revista
1905 *Centre Català de Sabadell*
1905 *Círcol Sabadell's*
1889 Clapés, Joan
1889 Clapers y B. rengaer, Joseph
1890 Coll y Escofet, Pere
1889 Collaso, Enrich
1888 Colom, Gabriel
1899 Colomer y Tutau, Antoni
1899 Cortès y Plà, Gumersind
1888 Costa y Camp, Francisco
1901 Costa y Avellaneda, Antoni
1904 Cruells y Jornet, Pere
1889 Cuadras y Feliu, Antoni de
1880 Cucurella, Joseph
1904 Cufí y Corominas, Joan
1888 Daniel, Eusebi

- 1901 Daroca y Carulla, Andreu
 1879 Delàs, Ferran de
 1901 Dolsa y Rimou, Lluís
 1888 Domènech, Eduart
 1877 Domènech, Lluís
 1903 Doria y Bonaplata, Eveli
 1889 Duran, Joaquim
 1859 Duran y Bas, Manuel
 1890 Duran y Folguera, Modest
 1894 Duran y Ventosa, Lluís
 1889 Escuder, Manuel
 1890 Escubós, Albart
 1898 Estany, Martí
 1888 Estanyol, Joseph
 1895 Estapé, Guerau
 1902 Esteve y Vigarós, Isidro
 1899 Estrany y Laserna, Geroni
 1900 Estrany y Laserna, Celestí
 1888 Fàbregas, Francisco
 1903 Fàges, Feliu
 1904 *Federació Escolar Catalana*
 1901 Feliu, Antoni
 1898 Ferrer y Bàrbara, Joseph
 1894 Ferrer y Ferrer, Antoni
 1894 Ferrer-Vidal y Soler, Lluís G.
 1901 Ferrer y Parellada, Jaume
 1888 Flos y Calcat, Francisco
 1886 Folguera y Duran, Manuel
 1883 Fonollada, Jaume
 1883 Font de Rubinat, Pau
 1875 Font, Víctor
 1902 Fort y Romà, Joan
 1904 Forés y Castias, Manuel
 1888 Freixas y Freixas, Joan
 1899 Freginals, Cristòfol
 1888 Fullà, Francisco
 1888 Fuster y Domingo, Narcís
 1894 Galbany y Parladé, Joseph
 1899 Gallardo y Martínez, Antoni
 1876 Gallart, Artur
 1888 Gambús, Joseph Oriol
 1898 García y Mira, Francisco
 1903 Garreta, Joseph
 1904 Garriga y Boixader, Pbre.
     Angel
 1902 Gaspar, Miquel
 1888 Gatus y Duran, Just
 1877 Gaza y Rosselló, Alfred
 1896 Genís y Aguilar, Martí
 1899 Giralt, Joaquim
 1868 Girona, Iguasi
 1888 Gorchs, Ceferi
 1898 Grau y Gosa, Felip
 1901 Grau y Sabat, Joseph
 1902 Grau y Puig, Joan
 1905 Griera y Cruz, Pau
 1897 Gual, Adrià
 1894 Guasch, Joan M.^a
 1900 Guàrdol y Cumill, Pbre. Joseph
 1905 Güell y López, Enst. bi
 1888 Hll y Feliu, Jaume
 1900 Humbert, Florenti
 1876 Imbert, Eduart
 1905 Jiner y de Milà de la Roca,
     Ignaci de
 1902 Laporta, Jacinto
 1891 Llacuna, Esteve
 1885 Llagostera, Lluís
 1905 *Lliga Regionalista de Sabadell*
 1871 Lligé, Joan
 1888 Llopis y Bofill, Joan
 1889 Llopis, Manuel
 1889 Llorens, Jaume
 1901 Lluhi y Rissech, Joaquim
 1902 Llusa, Rafel
 1896 Macià, Narcís
 1882 Malagrida, Alfons
 1898 Malla y Grau, Ramon
 1890 Mallofré, Joseph
 1875 Maluquer y Viladot, Joan
 1902 Manau y Taberner, Pere
 1905 Manau y Avellanet, Lluís
 1890 Maristany, Felip
 1883 Marquès, Manuel
 1896 Marsans, Lluís
 1888 Martí, Julià
 1896 Martí y Beya, Miquel
 1901 Martí y Julià, Domingo
 1905 Martí y Peydro, Pere
 1896 Martínez, Arnald
 1869 Martorell, Bernardí

- 1900 Marxuach y Solo, Jaume
1883 Mas y Ramis, Domingo
1900 Masalias, Agustí
1905 Masifern, Ramón
1902 Maspons y Anglasesell, F. de P.
1869 Masriera y Campins, Fdich.
1867 Masriera, Joseph
1890 Massó y Torrens, Jaume
1879 Matas y Burgués, Miquel
1884 Matas y Picanyol, Joseph
1881 Matheu y Fornells, Joaquim
1884 Milà, Tomàs A.
1888 Millet, Francisco
1883 Millet, Joan
1898 Millet, Lluís
1894 Millet y Villà, Pere A.
1904 Miquel y Planas, Ramon
1904 Miquel y Planas, Joseph
1883 Miquelerena, Pelay de
1875 Mitjans, Juli
1891 Moliné y Brasés, Ernest
1870 Molins y Sirera, Antoni
1895 Mon y Bascós, Joan
1885 Monclús, Joseph
1900 Mongcal y Nogués, Trinitat
1902 Mora, Joseph
1898 Moragas y Barret, Francesch
1896 Moragas y Ròdes, Vicents d.
1892 Montanyola, Pere
1896 Nadal, Lluís B.
1888 Nicolau, Antoni
1899 Nicolau, Joaquim
1887 Noguera y Vila, Lluís
1884 Nogués y Taulet, Jaume
1887 Novellas de Molins, Jaume
1893 Olivart, Antoni
1877 Oller, Narcís
1898 *Orfeo Catalá*.
1867 Palau y de Huguet, J. de
1900 Palau González de Quijano,
Pere
1904 Palau, Melcior de
1892 Papirer y Portabella, Carles
1900 Parellada, Marian
1902 Perdigo y Cortès, Manuel
1868 Permanyer, Joan
1895 Permanyer, Ricart
1879 Perpinyà, Ferran
1871 Perpinyà, Joan
1897 Pibernat, Artur
1898 Piera, Joseph
1900 Pijoan y Soterias, Baltasar
1890 Pin y Soler, Joseph
1870 Pirozzini, Carles
1902 Pla y Deniel, Narcís
1905 Plans y Colomer, Joan
1895 Planas y Font, Claudi
1904 Poch y Mugas, Lluís
1876 Pons y Massaveu, Joan
1875 Porcar y Tió, Manuel
1890 Prat de la Riba, Enrich
1904 Prenafeta, Sebastià
1901 Puig, Hermenegild
1889 Puig y Cadafalch, Joseph
1903 Puig y Deulofeu, Eudalt
1893 Puigdollers, Joseph
1892 Puigsamper y de Maynar,
Frederich de
1888 Puigpiqué, Francisco
1901 Pujol y Brull, Joseph
1880 Quintana, Sixt
1900 Rahola y Trèmols, Frederich
1888 Ravell, Rafel
1872 Reventós, Isidro
1877 Reventós, Joseph
1877 Reventós y Janer, Joseph
1883 Riba y Lledó, Francisco
1890 Ribas y Serra, Joseph
1882 Ribot y Serra, Manuel
1903 Riera y Aldavert, Lluís
1888 Rivera, Joaquim
1888 Robert, Agustí
1900 Roca, Joseph M.^a
1883 Rocamora, Manuel
1900 Rodon, Francesch
1901 Rodon, Pau
1898 Rogent, Joseph
1888 Roig, Jaume
1886 Roig y Punyet, Joseph
1895 Romani y Romani, Antoni
1861 Romani y Puigdemolas, Fr.^o
1889 Romanyà, Francisco

1902 Roura y Peypoch, Llorens	1884 Tintorer, Lluís M. ^a
1901 Roura y Rocasalbas, Frederic	1879 Tintorer, Rafel
1898 Roviralta, Joseph	1871 Thomàs y Bigas, Joseph
1888 Rubió y Lluch, Antoni	1861 Thos y Codina, Silvino
1894 Rusiñol, Jaume	1882 Torent y Garrigolas, Rafel
1894 Sagnier, Leopold	1904 Torra, Eduart
1898 Saltor y Lavall, Gil	1873 Torras, Cèsar A.
1903 Salvat y Espasa, Ramon	1900 Torras y Pujalt, Joaquim
1879 Sandiumenge, Magí	1888 Torres y Vilaró, Ramir
1904 Sanpere, Víctor	1899 Trabal, Lluís
1887 Sans, Ramon	1896 Trabal, Jaume
1901 Sans, Jaume	1905 Trabal y Balasch, Vicens
1871 Santaló, Pere	1888 Trilla, Vifred
1868 Santasusagna, Joan	1902 Trinxet, Antoni
1898 Santonja, Joseph	1880 Tusquets, Joan
1888 Silva y Rubí, Emili	1869 Ubach y Vinyeta, Joseph
1888 Senties, Miquel	1901 Uyà y Solernou, Fdich. de
1869 Serra, Jaume	1877 Valls, Agusti
1902 Serra, Joseph	1888 Valls, Timoteu
1895 Serra, Marian	1875 Valls y Vicens, Joseph M. ^a
1905 Serra y Pagés, Rosendo	1899 Valls y Vicens, Agusti
1905 Serrahima y de Camín, Lluís	1904 Valls, Manuel
1878 Serrallés, Pere	1880 Vallès y Ribot, Joseph M. ^a
1903 <i>Societat Barcelonesa de Amics de la Instrucció</i>	1900 Ventosa y Roig, Joseph
1890 Solà, Baldomar	1867 Verdaguer, Alvar
1895 Solà, Joseph	1888 Verdaguer y Callis, Narcis
1896 Soler de las Casas, Ernest	1839 Verdú y Puigjener, Manuel
1888 Soler y Palet, Joseph	1899 Vernis, Lluís
1902 Soler y Escofet, Ignasi	1895 Via, Lluís
1887 Sunyol, Antoni	1859 Vidal, Enrich X.
1888 Sunyol, Marcell	1880 Vià y Vilaplana, Andreu
1901 Sunyol y Casanovas, Ildef.	1903 Vilajeliu, Joseph
1904 Suñol y Alcalde, Lluís	1879 Vilanova, Emili
1898 Surribas y Riera, Joseph	1901 Vilanova, Joan
1904 Tarragó y Lestaló, Joseph	1901 Vilaregut y Martí, Salvador
1883 Tayà, Joseph	1900 Vilaró, Ramon
1887 Terré, Emili	1900 Vilaseca y Magarre, Joseph M. ^a
1876 Tintorer, Joaquim M. ^a	1888 Vilumara, Ricart
	1894 Vintrolà, Juli
	1888 Vives, Alfred

ADJUNT FORÀ

Sant Coloni

1874 Draper, Miquel

CONSISTORI

DELS

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

CONVOCATORIA PERA'LS DEL ANY 1905

Als honorables poetes y prosadors de Catalunya y de tots los territoris ahont la nostra llengua es parlada ò coneguda, los VII Mantenedors del *Consistori dels Jochs Florals de Barcelona*, en l'any XLVII de llur restauració, SALUT.

A fi de donar bon compliment a la honrosa comanda que l'honorable Cos d'Adjunts nos feu lo dia 14 d'Octubre d'aquest any, vos convidam a pendre part en los *Jochs Florals de 1905*, que, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regiràn per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, que s'escau al dia 7, se celebrarà la poètica festa, en la qual seràn adjudicats als autors de les millors poesies que hi obten, los premis ordinaris (que ofereix cada any l'Excm. Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps aymador de la Gaya Ciència), ò sían: la *Englantina*, la *Viola* y la *Flor Natural*, que corresponen als mots que forman lo lema de la Institució.

La ENGLANTINA D'OR se donarà al autor de la millor poesia sobre fets històrichs ò gestes glorioses de Catalunya, ò be sobre usatges y costums de nostra benvolguda terra, essent preferida en igualtat de mèrit la escrita en forma narrativa de romans ò de llegenda.

De la VIOLETA D'OR Y ARGENT se'n farà entrega al autor de la millor poesia lírica, religiosa ò moral.

La FLOR NATURAL, premi anomenat d'honor y cortesia, s'adjudicarà a la millor composició en vers sobre tema que's dexe al bon gust y franch arbitre del autor. Segons la bella costum d'antinch establerta, 'l qui obtinga aquest premi deurà ferne present a la dama de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la Festa*, entregarà'ls premis als qui guanyadors ne sían.

PREMIS EXTRAORDINARIS

UNA COPA ARTÍSTICA, que ofereix lo Consistori a la millor composició en prosa sobre tema y gènere literari que's dexe al bon gust del autor.

UNA JOYA ARTÍSTICA, que axís mateix ofereix lo Consistori al millor estudi de les obres d'un cèlebre autor català de la bona època de la nostra literatura (sigles XIII, XIV y XV).

UN RELLEU ARTÍSTICH, ofrena del Eminentíssim y Reverendíssim Senyor Cardenal Fray Joseph Calasanz Vives y Tutó, al autor del millor romans històrich sobre la Ordre de la Mercè, Redemptora de captius.

UN OBJECTE D'ART, ofert per lo Excm. y Ilm. Sr. Bisbe de Vich, al qui millor traduhexi en vers català l'himne "Veni Creator" de la Liturgia eclesiàstica.

UNA PLOMA DE PLATA, que oferí'l difunt Ilm. Sr. Bisbe de Tàmasso, Administrador Apostòlich que fou de la Diòcessis de Solsona, a una poesia de caràcter religiós.

LO SEGELL DE LA UNIÓN CATALANISTA INCRUSTAT EN OR SOBRE PLANXA D'ACER, ofrena de la Junta Permanent de la Unió Catalanista, a la millor novela sobre assunto de vida ciutadana.

D'acort ab los Estatuts dels *Jochs Florals*, podran concedirse ademés los premis, accèssits y mencions honorífiques que'l Consistori judiqui ben merescuts.

Totes les composicions deuràn ésser rigurosament inèdites y escrites en antich ò modern català d'aquest Principat, de Mallorca, de Valencia, del Rosselló ò d'Alguer.

Tots los treballs, ab lletra clara y inteligible, y si comprenen varis fulls, cusits ò relligats, se remeteràn al Consistori, a son domicili, carrer dels Templaris, núm. 3, abans del

mitxdia del día 15 de Mars vinent, junt cada hù ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga demunt escrit lo titol y lema de la composició.

No s'entregarà'l premi al autor qual nom no conste clarament expressat en lo plech respectiu, ò vagi en forma d'anagrama, pseudònim ò altra contrassenya.

Los premis ò accèssits que no sian retirats abans de la renovació del Consistori s'entendrà que son renunciats per sos guanyadors.

Los plechs que contingan los noms dels autors no premiats se cremaràn, com de costum, acabada la repartició dels premis.

Lo Consistori's reserva per un any, a comptar del día de la festa, la exclusiva propietat de les obres premiades; declarant que falta a les condicions establertes en lo present Cartell l'autor premiat que publiqui la seva composició abans que ho fassa'l Consistori.

D'acort ab lo prescrit en los Estatuts, se publicarà un Cartell extraordinari en lo cas de rebres altres premis, sempre que'l Consistori consideri que queda temps suficient pera la presentació de treballs que hi obten.

Que'l Senyor vos donga inspiració pera cantar ab esperit verament català la *Patria*, la *Fè* y l'*Amor*, y a nosaltres discreció en judicar y acert en premiar als més dignes.

Fou escrit lo present Cartell en la ciutat de Barcelona als 13 dies del mes de Novembre de 1904, per los VII Mantenedors.—Francesch Ubach y Vinyeta, *President*.—Ildefons Suñol y Casanovas.—Manuel Ribot y Serra.—Antoni Maria Alcover, Pbre.—Arnau Martínez Serrià.—Manuel de Montoliu.—Rossendo Serra y Pagès, *Secretari*.

CARTELL EXTRAORDINARI

Havent, ab posterioritat a la publicació del Cartell ordinari, sigut oferts altres premis pera'ls *Jochs* d'enguany, se fa avinent que seràn adjudicats als autors de les composicions que hi obten, los següents premis extraordinaris:

UN OBJECTE ARTÍSTICH, ofrena de la *Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat*, a la millor composició relli-

giosa ò moral, en vers ò en prosa, essent preferida la que's referesca a fills de Catalunya que hajan sigut canonisats ò beatificats per la Iglesia.

UN OBJECTE D'ART ofert per la *Lliga Regionalista de Sabadell*, que s'adjudicarà al autor de la millor poesia de genre humorístich.

La *Associació de Lectura Catalana* ofereix un premi, consistent en un OBJECTE D'ART Y TÍTOL DE SOCI DE MÉRIT de dita Associació, al qui millor desenrotlli'l tema enunciat baix los següents termes: "Necessitat de la lectura artística catalana, manera d'anarla conseguint, autors que paulatina y metòdicament han d'anarse llegint, pera assolir lo plè coneixement del idioma, bon fraseig, ensemps que desenrotllo del bon gust literari".

Regiràn pera'ls treballs que obtin a dits premis les mateixes condicions establertes en lo Cartell ordinari.

Barcelona, 1.er de Janer de 1905.—*Lo President*, Francesch Ubach y Vinyeta.—*Lo Secretari*, Rossendo Serra y Pagès.

Ab posterioritat als Cartells ordinari y extraordinari, lo Consell Directiu del *Centre Catalanista* de Santiago de Cuba oferí un premi, consistent en una moneda d'or de vint duros (àguila americana), al qui millor desenrotlli'l següent tema: "Quína conducta té d'observar tot català fóra de sa terra, pera merèxer lo calificatiu de bon català?"

Si no's presentan treballs que obtin a dit premi, lo Consistori està autorisat pera ferne entrega al autor de la millor poesia de caràcter patriòtich que a criteri del Jurat ne sia merexedor.

Barcelona 27 de Febrer de 1905.—*Lo Secretari*, Rossendo Serra y Pagès.

COMPOSICIONS REBUDES EN SECRETARIA

1. A la Mare de Deu de la Mercè; lema: L'oració d'una verge.—2. ¡Boig! lema: Amor.—3. ¡Judas! lema: Traydor.—4. Tendresa; lema: No n'hi hà pas gayres.—5. ¿Còm se diu?—6. La campana; lema: Veu de Deu.—7. Veni Creator; lema: Veniu, Esperit fecond.—8. La jayeta; lema: “Y vetaquí que'm diràn benhaurada totes les generacions.”—9. La reyna captayre; lema: Si no es, ha estat y pot tornar a esser.—10. Agonia.—11. Notes barcelonines; lema: Dugues.—12. Els Jochs Florals; lema: Patria, Fè, Amor.—13. Una tempesta; lema: Destrucció.—14. Veni, Creator Spiritus; lema: Accende lumen sensibus.—15. La filla del rey; lema: Romans.—16. Plor! lema: L'Aymador y l'Aymat.—17. Missatge; lema: Vola, vola, petitona, etz.—18. A la moreneta; lema: Columba formosa.—19. Mes primeres calses; lema: Encara recordo'l dia, etz.—20. Al fasol; lema: Donemli vàlvula libre, etz.—21. Spiritu Sancto; lema: Anima de la Trinitat.—22. Amor, Vida y Treball; lema: L'amor ho es tot.—23. Veni Creator; lema: Veni et visita.—24. ¡Calleu, que somia! lema: Ilusió.—25. Lo Cervell y'l Cor, ò sia l'Enteniment y'l Sentiment.—26. A mon germà; lema: De la vida.—27. Joana; lema: Tipo de poble.—28. Follia d'amor; lema: A ma estimada.—29. Vidas; lema: Oh! dolsa esperança!—30. Dotze sonets que no'n fan un; lema: Tot probant se fan les coses.—31. Montanya amunt! lema: Natura.—32. Coral; lema: A ma estimada.—33. El primer amor; lema: Impressió.—34. Ma nota dominant; lema: Sovint, sovint a ma patria, etz.—35. Vinahi, ma nina; lema: Amor.—36. Flux de les ones; lema: Fides.—37. Refugium peccatorum; lema: Ad te clamamus.—38. Flaquesa explotada; lema: La més lleugera ensopegada, etz.—39. L'elegia de les orgues.—40. Mondanes; lema: Cansons tristes.—41. ¡Sursum! lema: Amors.—42. El breviar; lema: Cithara mea.—43. A Rosina; lema: Íntima.—44. Oda a Verdaguer; lema: Pro Patria: “¡Gloria al Geni!.”—45. La balada del Rey moro; lema: Amor.—46. L'alegoria de la Pau; lema: Patria, Fides, Amor.—47. Entre confreres;

lema: ¿Humorística?—48. La dansa de les montanyes; lema: Terratrèmol.—49. La Santa Hostia; lema: Pro Fide: Qui est tam vecors qui cum aspexerit in cœlum... non sentiat esse Deum? (*Ciceró*).—50. Dins la Natura; lema: Sed fons ascendebat e terra irrigans universam superficiem terra (*Gen.* c. II, v. 6).—51. Idili gris; lema: Foch y gel.—52. Trinitat de fanch; lema: Monòlechs.—53. Neronianes; lema: Sàtires.—54. Oaristys.—55. Vanitas; lema: Memento homo.—56. Himne litúrgich; lema: Veni Creator Spiritus.—57. A un amich; lema: Tu es sacerdos in æternum.—58. Homenatge al Beat Joseph Oriol; lema: Pro Aris et focis.—59. La boyra; lema: Nota d'hivern.—60. A nostra parla; lema: Patria.—61. A la més gran virtut; lema: Fides.—62. Anantse morint; lema: Els àngels tocan a missa—Nostre Senyor la dirà—¡Ves-hi, l'animeta meva!—ja que jo no hi puch anar! (*Cansó popular*).—63. A tu; lema: Recordances.—64. A lluytar; lema: Bon cop de fals.—65. Amor perdut; lema: Jovenívoles.—66. Himne; lema: Spiritus qui a Patre procedit, etz.—67. Diada d'amor; lema: Idili.—68. Catalunya; lema: ¡Desperta ferro!—69. Cap al tart; lema: Recansa.—70. La esperitada; lema: Deu nos en quart.—71. La complanta del viudo; lema: Tor-nèmhi.—72. L'Horta; lema: Al ayre y a la llum.—73. Salobroses; lema: En faci de la mar, (*Mistral*). “Calendau.”—74. Veni Creator; lema: Emitte Spiritum tuum et creabuntur.—75. Tolle crucem tuam; lema: Les ferides de la creu—la creu mateixa les cura. (*Verdaguer*).—76. El pas del Ter; lema: Mes el Ter devallava, devallava, no estava pas per cansons. (*Verdaguer*).—77. Les Set Paraules; lema: Pater, dimitte illis non enim sciunt quid faciunt. (S. Lluch. Cap. 23-34).—78. Panissars.—79. La florida del Ivern; lema: Ampo de nieve con matiz de aurora. (*Costa y Llobera*).—80. L'ombra del passat; lema: Catalunya may morirà.—81. Cansons; lema: No sé qué hi hà en les cansons... etz.—82. Enjoyellantla; lema: Si en amor cobrar volguesses... etz.—83. Anyoransa; lema: Poch a poch vaig defallint etz...—84. Reviscolansa; lema: En và ha estat lo meu esfors.—85. El Paralítich.—86. Amor Sant; lema: Hanc amavi et exquiri a juventute, etz. (Sap. viii, 2).—87. La Pau; lema: Y, ¡ca!—88. Epístola; lema: A un amich.—89. Nocturn; lema: ¿Pertoca als metges ó als poetes curar la moderna malaltia del escepticisme?—90. Lo testament del poeta; lema: Fiat.—91. Vetllant la esposa; lema: No te'n vagis mon amor!—92. Pagesívoles; lema: Be

està l'hom b'ix del arbre. (*Pons y Gallarza*).—93. Tradueció del himne "Veni Creator"; lema: M. G. F.—94. A la Verge, en lo 50 aniversari de la proclamació del dogma de sa immaculada Concepció; lema: Regina Nostra, Salve.—95. Dos morts y una tomba; lema: Del natural.—96. Notes vespertines; lema: Del natural.—97. Cercant l'aymada; lema: En primavera, trobí l'amor.—98. Els dos aucellets; lema: Tradició cristiana.—99. Pobrets; lema: Fides.—100. Miracle del Beat Joseph Oriol; lema: Admirable es lo Senyor en los seus Sants.—101. La Banya de Castellvell; lema: Cada terra—fa sa guerra.—102. Romiatge. (Poemet); lema: Festa.—103. Hermosa; lema: L'amor omplena ab sa presència l'univers.—104. Impressions; lema: Ramellet.—105. Devant de "Scala Dei"; lema: Impressió.—106. Patria; lema: Tal com jo la entench.—107. Posta de sol; lema: Recorts.—108. Rosari; lema: Un de tants.—109. Veni Creator Spiritus; lema: Veniu, il·luminèunos.—110. Mar endins; lema: Quadret.—111. L'esllavissada; lema: ¡Avall sempre!—112. Lo derrer diàlech; lema: In novissimo die.—113. La Moda; lema: Es un monstre terrible.—114. Devant d'una mòmia; lema: Du néant des mortels prodigieux témoin. (*Victor Hugo*).—115. La festa major; lema: ¡Qui l'ha vista y la veu!—116. 6 de Juny de 1808; lema: ¡Qui ho havia de dir? (L'Historia).—117. L'aplech de Puig Singlós; lema: La gran festa comarcana.—118. Romans. A la Mare de Deu de la Mercè. Patrona de Barcelona; lema: Mater misericordiae, vita, dulcedo et spes nostra, Salve.—119. La guerra ab la gent de Fransa; lema: Trayèulos a sanch y a foch... etz.—120. Ran de mar; lema: A la vorera de mar una donzella.—121. Tristura; lema: Alabat sia Deu!—122. Pel camí de la vida; lema: Memento homo.—123. El cim y'l plà; lema: Lo que no tenim es lo més estimat.—124. Esguardant els camps; lema: Primavera.—125. Esplays d'adolescent.—126. Escarafalls. Escenes de la vida burgesa; lema: "Arrojar la cara importa—que el espejo no hay por qué!..—127. Psalm; lema: Cantate Domino canticum novum.—128. A la Verge de Montserrat; lema: Aplech.—129. Drames del cor; lema: Del natural.—130. La parla forastera; lema: Es moda.—131. Gèrmens d'amor; lema: Tal com cauen.—132. Anyoransa de la Patria; lema: Recorts.—133. Lo estúpit; lema: Amor.—134. Al cor de les Guilleries; lema: Visions.—135. Consells de mare; lema: Treball y estalvi.—136. La tornada.—137. Amor etern; lema: Cantèmllo.—138.

Miracle; lema: Tradició.—139. Pàgina d'amor; lema: Tot estima; l'herbey a la rosada, l'aroma al romaní... etc.—140. Janer vora mar; lema: A despit de Janer—floreix l'ametller.—141. Himne del Esperit Sant; lema: Charitas.—142. Amor inconscient; lema: Pobreta!—143. Montsenyenques; lema: Notes.—144. L'última rondalla; lema: De tal arbre tal estella.—145. La Verge en lo desert. (Cansó); lema: Oh quam tristes et afflicta.—146. Lloha al preclar Fill y Taumaturch de la catòlica Barcelona lo Beat Joseph Oriol; lema: Et exaltavit humiles.—147. Veni, Creator Spiritus; lema: Himne de Sant Ambrós.—148. A la Divinitat; lema: Confiteor tibi Domine in toto corde meo... etc. (Psalm ix, v. 11).—149. De montanya; lema: Eucarístiques.—150. Idili; lema: Nocturn.—151. Rurals; lema: Festes.—152. Notes ciutadanes; lema: Què hi farèm!—153. Biografia; lema: Gentílica.—154. Els cants de la vida; lema: El sol que's pòn aquí—a un altre món acaba de sortir.—155. Pujant; lema: Laudate Dominum omnes gentes.—156. Anyoransa; lema: Jo tenia un infant...—157. Per Catalunya; lema: Prechs.—158. Un hèroe català; lema: Doncume la joventut y reformaré la societat. (*Leinithz*).—159. Pau y guerra; lema: Visca la Pau.—160. ¿Quina conducta te de seguir tot català fòra de sa terra per merèxer el califictiu de bon català?; lema: Nosce te ipsum.—161. Lo darrer joglar; lema: Similis.—162. Nocturns; lema: Sonets.—163. Pedres augustes; lema: Barcelona.—164. Primavera de la vida; lema: Com el sol ab sos raigs d'or—esclata en flor la poncella—el foch dels teus ulls, donzella—esclata'l meu cor d'amor.—165. Mari Sfinx de l'Illa d'or; lema: Fontem sapientiae.—166. Testament; lema: Patria.—167. Nupcial; lema: May més.—168. Veni Creator; lema: Veni.—169. Resurrecció; lema: ...la memoria dix...—170. Intima; lema: Del cor.—171. Lo cavaller Guttenberg; lema: Fè + Fè + Fè = Triomf.—172. Lo bes d'una reyna; lema: *—173. Veni Creator; lema: Laudes.—174. Faules; lema: Tot rihent, rihent, se diuen les veritats.—175. Lo Taumaturch Català Beat Joseph Oriol; lema: La iglesia un lloch entre sos Sants li guarda.—176. Remembransa; lema: Encar sembla que miro—com que avuy fos... etc. (*Casas y Amigó*).—177. Fugitiu; lema: Romans.—178. La Transfiguració del Senyor; lema: Teva es la magnificència, el poder y la gloria. (1. Crònica, 22, 11).—179. Del cant del poeta...; lema: Quina es ta sòrt?—180. In Nomen Mariæ potestas es; lema: Virgo Po-

tens.—181. Tres poesies religioses; lema: La fè es la religió.—182. Recorts; lema: En lo nostre cor fan niu.—183. Idili; lema: Tal faràs, tal trobaràs.—184. Parlant de viatges; lema: Conversa casulana.—185. Traducció del "Veni Creator"; lema: Etern llas del amor del Pare y del Fill.—186. La muller; lema: *—187. Roig; lema: L'herba de grana volem collir. (*Costa*).—188. Cop d'ull sobre'l dogma de la Immaculada ab les ales de la rahó y de l'història; lema: Je suis l'Immaculée Conception.—189. Els aborrits; lema: Agonía.—190. Desposori de Venus; lema: Sempre l'amor.—191. Marines; lema: Vóla, vóla, fantasia.—192. Veni Creator; lema: Laus.—193. Veni Creator; lema: Himne.—194. Fides; lema: Fè.—195. El monument a Colom; lema: Dols recort.—196. Pensament esfullat; lema: Sota una palmera.—197. Al cim de la montanya; lema: Del meu album.—198. L'àngel y'l dimoni; lema: Rondalla.—199. Lo somni de la comtesa; lema: Pressentiment.—200. Primavera; lema: ¡Viscan les roses novelles!—201. Traducció lliure del himne "Veni Creator".—202. Fundació de la Ordre de la Mercè; lema: Libertas.—203. El dia dels Reys; lema: Infantesa.—204. Rosa mística; lema: Alegòrica.—205. A Sant Pere Claver; lema: Positus sum prædicator... etz.—206. Psalm d'amor; lema: A la Verge Maria.—207. Carta d'un català lluny de sa terra; lema: Català vaig nàxer y català moriré.—208. Epístola. A Tàcit; lema: Nessun maggior dolore, etz.—209. Miseries; lema: ¡La pobre noya rossa y blanca!—210. L'Hymne Etern; lema: On en parlara longtemps, etz.—211. Lletra d'ausència; lema: Io amai sempre ed amo forte ancora. (*Petrarca*).—212. La Corona d'espines; lema: ...et plectentes coronam de spinis, etz.—213. A una Penedida; lema: Est-ce que la vie serai un rêve auprès de toi? (*Mar. de Levigné*).—214. Ataviana; lema: Pax.—215. Lo premi pera ella; lema: Somni.—216. Qüestió casulana.—217. Conducta que ha de d'observar tot català fóra de sa terra per merèixer el calificatiu de bon català; lema: Pro Patria.—218. L'etern vensut; lema: Le beau coucher du soleil (*Paul Margueritte*).—219. L'anell nupcial; lema: Idili.—220. Balades en el desert.—221. Al Golf de Rosas; lema: Des lo Cap de Nofeu fins a les Medes.—222. Incoherencies; lema: Je n'ai jamais pu voir une jolie femme pleurer... (*André Theuriott*).—223. Capvespre; lema: Lo giorno se n'andava... (*Dante*).—224. Verge y Mare.—225. ¡Amar! lema: Jamay minva la foguera, etz.—226. En Ton de la Mu-

ga; lema: Terra.—227. La sacra herencia; lema: Salvèm el Patrimoni.—228. La tia boja; lema: Drama.—229. L'últim aplech; lema: L'avi.—230. Matinal; lema: Bosqueig íntim.—231. Martirs; lema: Christus regnat!—232. L'orfanet; lema: Orfans tu eris adjutor (Ps. ix. 38).—233. Pobre maret! lema: ¡Oh ma lira! Sols quexes y planys, etz.—234. Passió; lema: Ella y ell.—235. Bola de neu; lema: A Marta.—236. Pro Patria; lema: Gestes glorioses.—237. Nüvols; lema: La boyra.—238. Lo model; lema: L'arbre's califica pels fruyts que dona.—239. Les Estacions; lema: Tout passe, tout casse, tout lasse.—240. Traslació al vers català del Veni Sancte Spiritus; lema: Et renovabis faciem terræ.—241. Dites a dones; lema: Maternals, mondanals y variades.—242. Romans històrich sobre l'Ordre de la Mercè; lema: Qui amat divitias fructum non capiet ex eis.—243. Lo testament d'Amelia; lema: Glosa.—244. Lo torb; lema: ...lo vent gemega entre'l brancàm dels arbres.—245. La mort d'en Joan I; lema: La cassera.—246. Recorts; lema: D'aquells bons temps.—247. Trànzit; lema: D'altres temps.—248. Hermitas; lema: Fè.—249. Vi vell; lema: Sacros ausus recludere fontes.—250. Rosari de dolors; lema: Spes in cælo.—251. Consells als Catalans que hagin d'ausentarse de sa terra; lema: Pro Patria.—252. Lluís Gonzaga a Montserrat; lema: Consumatus in brevi, etz.—253. Croquis de montanya.—254. Super ægros; lema: Fè.—255. Primavera; lema: Brotada.—256. Esplays; lema: Ut pictura poesis.—257. Epilech; lema: Esfullament.—258. Patria; lema: Mentres paraula tinguem, etz.—259. Endressa; lema: Als catalans ausents.—260. Impressions; lema: Sonets.—261. El bastó del avi; lema: ¡Benehit sia!—262. De poble; lema: Il capítols.—263. Patria; lema: Alma parens.—264. Flors Barcelonines; lema: Flores apparuerunt in terra nostra.—265. Lo Rector de Sant Macari; lema: Humil y caritatiu.—266. Lo dexuplant; lema: Tradició.—267. El que diu la gent; lema: De ciutat.—268. El vol de tarda; lema: Onades.—269. Quina conducta te d'observar tot català fòra de sa terra pera merèixer lo calificatiu de bon català? lema: Lluny dels ulls, aprop del cor.—270. Lo cap de dol; lema: ¿Te vas mi dulce amigo?—271. Tornant al Paradís; lema: Je sucrist axecà'l treball a la més alta consideració.—272. Dues traduccions del himne Veni Creator Spiritus; lema: Mentis tuorum visita.—273. Quadrets; lema: Del natural.—274. Quatre estacions (Novela); lema: Val més prevenir que pe-

nedir.—275. L'ombra d'en Moragas; lema: Nit de morts de 1754.—276. A Terradas; lema: Bres ahir de ma infantesa, etz.—277. ¡Vint anys! lema: Sonets.—278. Las soletats del món y del claustre; lema: Marta...—279. Visions; lema: Deixant en llibertat la fantasia, etz.—280. Lo combregar; lema: Desperta humanitat.—281. Nocturn marinench; lema: El cel y el mar s'estiman.—282. La núvia (Novela); lema: La carrera de la dòna.—283. La serra; lema: Mirant enfora.—284. ¡Com sempre...! lema: Croquis ciutadà.—285. Nit; lema: Amor.—286. Veni Creator; lema: No hi hà per parlar ab Deu com la llengua propia.—287. Traducció adaptada al cant gregorià del himne litúrgich "Veni Creator Spiritus"; lema: Paràclitus.—288. Traducció en vers català del himne Veni Creator Spiritus; lema: Sanctus Spiritus.—289. Lo poema de la vida; lema: Riu avall!—290. La nit a Montgrony; lema: Visió poemàtica.—291. Intermitx; lema: Reminiscencies.—292. La Ordre de la Mercè; lema: Redemptora de captius.—293. Madrigals.—294. L'amor que passa; lema: No'l veig pas. "Com que no estima," etz.—295. Una aubada de la Verge; lema: Stella matutina.—296. Dins l'aygua tenebrosa.—297. Eternitat; lema: Lírica.—298. Fulles primerenques; lema: Lírica.—299. La meua oració; lema: Fides.—300. Divinitat; lema: Fides.—301. Oració de sa nina, lema: Menorquina.—302. En sa nuesa; lema: Divus Ovidius.—303. Visió bíblica; lema: Eliezer oravit Deum his verbis, etz.—304. Lo millor bes; lema: Se desfaràn els llavis—que us feren tant de mal, etz.—305. La oració del pare, lema: Pro lírica.—306. Lirisme; lema: Son esperit sens lo cor jo contemplo, etz.—307. Lo naxement de Venus; lema: Odi profanum vulgus, et arceo.—308. Pro lírica; lema: Deus creavit. (*Gènesis*).—309. Vida; lema: Fatalitat.—310. Llegendes del Montsant; lema: La gran montanya del Priorat.—311. Mallorca; lema: El al cefar que feu lo vent, etz.—312. Vida; lema: Més vida.—313. Bressant; lema: Axis una mare jove y gentil, etz.—314. Via Crucis; lema: La Corredemptora.—315. La Verge de Misericordia; lema: Com petits nius d'argila.—316. Esperant l'hora; lema: Reflexions.—317. Eva; lema: Y cridà Adam el nom de la seva dòna, etz.—318. Follia d'amor; lema: Vita cordis amor.—319. Al cap d'un any; lema: Recort.—320. VI Sonets; lema: Visions.—321. Lluna de mel; lema: Non non.—322. La mort d'Alcides; lema: Qui enfonza ò alsa els pobles, etz.—323. En la Gloria; lema: En la mort d'un

nen.—324. El bosch; lema: Ed ecco un lustro subito trascorse, etz.—325. L'institutriu; lema: Novela ciutadana.—326. La vida dels ermitans; lema: Els lleons rodan entorn nostre, etz.—327. A montanya; lema: Guanyaràs lo pà ab la suhor de ton rostre.—328. L'assessi.—329. Gent de roques; lema: Estudi.—330. Parlaments; lema: Varietats.—331. Inscripcions; lema: Tot passant.—332. La torre d'Ivori. (Fragment); lema: Bethania —333. Pregaria; lema: Qui ayma a sa patria venera a Deu.—334. Roses; lema: En el camp.—335. Apocament; lema: Amor.—336. Diàlech íntim; lema: Escolta.—337. Amor; lema: Tota meva ets natura.—338. Somni; lema: Visió.—339. La caputxa; lema: Flor boscana.—340. Fantasia; lema: Dos amors.—341. Pura; lema: Mater Puríssima.—342. Les montanyes; lema: Patria.—343. La Festa del Regomir; lema: Visca la festa de Sant Cristófol.—344. Del cor...—345. Llibertat; lema: Entre aucells.—346. Que coses vaig callar volentes dir!—347. La llàntia del Santíssim; lema: Lux perpetua.—348. Planys d'una soltera; lema: ¡Escoltèume!—349. Llops ab llops; lema: Mentida certa.—350. ¿Quina conducta té d'observar tot català fora de sa terra, per merèixer lo calificatiu de bon català? lema: Amor patri.—351. (Igual tema que'l número anterior); lema: Catecisme del bon català expatriat. L'unió fa la forsa.—352. (Igual tema que'l número anterior); lema: La República Cubana.

ACTA

En la Ciutat de Barcelona a 7 de Maig de 1905. Constituit lo Consistori dels Jòchs Florals en l'edifici de la Llotja del Mar pera celebrar en sa gran Sala la festa anyal de les Lletres Catalanes, ha anat rebent a les Autoritats y Corporacions invitades, haventshi reunit a la una de la tarde, qu'era la hora senyalada pera comensar l'acte, les representacions següents: L'Excm. Ajuntament en corporació, presidit per l'Excm. Sr. Alcalde En Gabriel Lluch y Anfruns ab los regidors senyors Albó, Carner, Pijoan, Pella, Rogent y Nubiola.

La Excm. Diputació Provincial, representada per l'excelentíssim Sr. President En Pau Torras y pel Sr. Diputat En Joseph Bertran y Musitu.

Un Sr. Capítular en delegació del Emm. y Rvm. Sr. Cardenal Casañas, Bisbe de la Diòcessis.

La Junta Permanent de l'*Unió Catalanista*, representada per En Hermenegild Puig y En Joseph M.ª Roca.

En Joseph M.ª Valls y Vicens y En Joseph Monegal, de la *Cambra Oficial de Comers*.

Mossen Ramon Garriga, Pbre., en delegació del *Centre Català* de Sant Sadurn de Noya.

En Joan Vilanova, en delegació de la *Societat Econòmica Barcelonina d'Amichs del Pats*.

En Pere Rahola, en representació de la *Lliga Regionalista*.

En Joseph M.ª Rigau y En Joseph Crusat, President y Secretari respectivament de la *Societat Barcelonina de Amichs de l'Instrucció*.

En Francisco Flòs y Calcat, de l'*Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana*.

Lo Dr. N'Antoni Rubió y Lluch, del *Ateneu Barcelonès*, y En Jaume Masó y Torrents, President de la Secció de Literatura del *Ateneu*.

En Carles Francisco y Maymó, de l'*Academia de Jurisprudencia y dels Estudis Universitaris Catalans*.

En Joan Martorell y Cuni, del Colegi de Procuradors.

N'Enrich Vidal y Valenciano, de la *Lliga de Catalunya*.

En Ferran de Sagarra, President de la *Lliga Espiritual de la Verge de Montserrat*.

Y concurrent, además, representacions del *Centre Excursionista de Catalunya*, del *Ateneu Obrer del Districte 2.^{on}*, del *Casino Mercantil*, y dels setmanaris *Montserrat*, *Cucut!* y *La Tralla*, y moltes altres representacions d'entitats catalanistes y literaries y un considerable nombre de senyors Adjunts.

Molt abans de la una era ja plena la sala de la Llotja, y entre la concurrència en ella congregada y que omplia de gom a gom la planta baxa y les galeries, hi predominavan les dames y donzelles.

La ornamentació de la Sala era la de costum.

A la testera més pròxima al Pla del Palau hi havia l'estrado destinat a la Presidència, Autoritats y Cos d'Adjunts, y en son centre, sota dosser, lo trono de la Reyna de la festa.

A dos quarts de dues, als acorts de la marxa del rey don Joan, executada per la banda de la Casa de la Caritat situada al pati del edifici, comensà l'acte, ocupant son lloch los individus del Consistori dels Jòchs Florals y'ls delegats y representants d'entitats oficials y particulars abans dites.

Oberta la sessió, En Joseph M.ª Folch y Torres, per delegació d'En Francesch Ubach y Vinyeta, President del Consistori, llegí'l *Discurs presidencial* (I), havent produhit entusiasmes aplaudiments tan magistral parlament.

Acte seguit l'infrascrit Secretari llegí la *Memoria* (II), en la que dedica'l recort de consuetut als adjunts y als catalans ilustres morts durant l'anyada, entre'ls quals hi hà En Valentí Almirall, En Balari y Jovany, En Molas y Casas, En Delfí Donadiu, En Joan Manubens, Na Emilia Sureda, lo

doctor En Joseph de Querol, N'Antoni M. Fàbregas, En Teodor Bonaplata, En Francesch Rosell, En Lluís de Ferran, N'Antoni Palanca, N'Agustí Prim, En Brunet y Bellet, En Joseph M.ª Baquero, En Blanch y Romani y En Joseph Blanch.

Donat compte del veredict, s'obrí'l plech que contenia'l nom del poeta premiat ab la FLOR NATURAL, que resultà esser En Joan Alcover, literat mallorquí, per la composició titulada *La Serra* (III).

El nom del autor fou saludat ab un entusiàstich picament de mans que's feu encara molt més gran quan el poeta, després de recullir la flor, que consistia en un pom de *Papaver Ræas* (Roselles), devallà de la estrada pera ferne ofrena a la hermosa dama Na Pelegrina Benet d'Alandí, qui acompanyada pels Mantenedors senyors Laporta y Galvany anà a ocupar el trono.

Acte seguit el mateix poeta dona lectura a la composició premiada, fent una hermosa descripció poemàtica de la vida mallorquina, que transporta l'esperit a la Illa daurada.

Es tan bona la impressió causada per la lectura, que'l públich la corona ab una ovació, obligant al autor a repetirla.

Accèssits a la Flor.—Guanya'l primer En Gabriel Alomar per la seva poesia "Inscripcions" (IV), y'l segon En Joseph Carner ab la "Llegenda del Montsant" (V).

Englantina d'or.—Es guanyador d'aquest premi N'Antoni Bori y Fontestà per la poesia "La nit a Montgrony" (VI), la qual es llegida pel Mantenedor En Manuel Ribot y Serra.

Viola d'or y argent.—El premi de Fè es adjudicat a N'Arthur Masriera per la composició "La corona d'espines" (VII). La llegeix l'autor y es també aplaudida.

Accèssits a la Viola.—Guanya'l primer En Martí Genís y Aguilar ab "Tornant al Paradís" (VIII), y'l segon En Lluís B. Nadal ab "La llantia del Santíssim" (IX).

Proclamats els noms dels autors de les poesies distingides ab accèssit, es nomenat Mestre en Gay Saber N'Arthur Masriera y Colomer, per haver obtingut ab la Viola d'aquest any el premi ordinari que li mancava pera tenir dret al honorós títol.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Premi d'una copa artística oferta pel Consistori.—Aquest premi, destinat a coronar el millor treball literari en

prosa, l'obté En Manel Durán y Durán ab l'estudi pera una novela "En Ton de la Muga" (X).

Se concedeix un sol accèssit a don Miquel Roger y Crosa pel seu treball "La muller" (XI).

Premi del senyor Bisbe de Vich.—El guanya En Pere Palau González de Quijano per la seva traducció al català del himne litúrgich "Veni Creator" (XII).

Premi del difunt Bisbe de Tàmasso.—S'adjudica a En Manuel Folch y Torres per la seva poesia "Via Crucis" (XIII). La llegeix el notable actor Sr. Puiggarí. Lo nom del autor es rebut ab llarchs aplaudiments, com ho es la lectura de la poesia.

Premi de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat —L'obté Mossen Angel Garriga y Boixader ab la composició "Rurals" (XIV). Alguns fragments del treball son llegits pel mateix autor, que reb també aplaudiments al acabar cada un dels trossos.

Els demés premis quedaren deserts ó no pogueren adjudicarse per no considerar el Consistori ab mèrits suficients les composicions que hi obtenien.

El discurs de gracies (XV) lo llegí'l Mantenedor foraster, el senyor Canonge y Vicari general de la ciutat de Palma de Mallorca, Il·ltre. Sr. Dr. N Antoni M.ª Alcover.

Acabada la festa, la Reyna devallà del setial acompanyada pel poeta, fou saludada ab nous aplaudiments, y la concurrència's disolgué pacíficament.

De lo qual se'n forma aquesta acta.

ROSSENDO SERRA Y PAGÉS

Secretari

I. — DISCURS DEL PRESIDENT DEL CONSISTORI, *D. Francesch Ubach y Vinyeta*.

II. — MEMORIA DEL SECRETARI DEL CONSISTORI, *D. Rosendo Serra y Pagès*.

EXCEL·LENTÍSSIM SENYOR;

DAMES Y CAVALLERS;

SENYORS:

Durant l'espai de temps mitjanser entre la primera festa de la instauració dels Jòchs Florals y la sentada d'avuy, son tantes les belles parleries de persuasiva oratoria y depurada forma, pronunciades per quants en aquest lloch me precediren, que, a considerar, per breument que fos, vosaltres, l'immens caudal de sabiesa y bon gust que constitueixen, y jo l'autoritat y'ls prestigis que representan, no hauriau caygut en tentació d'afegir un anell de feble arquimia a la cadena d'or de llurs valiments, ni'm veuria en el cas de passar per atrevit si descortès no vull mostrarme.

En ma fulla de serveys floraleschs vos haurèu fixat sens dubte, pera elegirme vostre portant-veu en aquest acte, la qual si de soldat ràs y fóra m'acredita, a bastament prova per axò ma qualitat de soldat vell, y quan nó certificat registre d'extraordinaris mèrits, esho per complert d'una constancia d'afecte insensible als cansaments de la edat y als batibulls de les circumstancies, que, com en l'ànima'm radica, es de creure que perdurará quan menys fins que aquesta per tornar a son centre m'abandone.

Y en bona fè dichvos no'm sembla pas cosa molt planera venir a parlar de Jòchs Florals després de tantíssimes vol-

tes haverse demostrada la oportunitat del seu restabliment, la rahó que'ls assisteix d'esser enaltits y expansionats, la vital influencia qu'en la conservació de la nostra llengua exercexen y els refinaments educatius ab que han contribuït y contribuïxen a la major cultura social de tots los estaments de la nostra regió. Ben demostrat y brillant queda en la hermosa antologia que, com un enfilall d'irisades perles, los Consistoris del restaurat Institut venen formant la vora mitja centuria; y encara que al comens entre protestes de sincer espanyolisme, que no sé esplicarme a què vindrian donchs encara que'ls nostres Jòchs Florals han sigut, son y no poden ser més que catalans, no tenen per axò rès, absolutament rès, que pugui traduhirse en malavolensa al conjunt de que formem part; y sens entretenirse gayre llavors, ni més enà tampoch, en esventar injurioses suposicions de absurda retrogració, impossible en gent que li ha agradat sempre rebre'l llevant de cara, han anat fent son dreturer camí de progrés y glorificació de la patria, ofegant llengoteries de cor-neulits y miserietes de perfidiosa enveja, en el atronador aplauso que'ls sabis de per tot arreu han tributat seguidament a les belles creacions dels nostres preclars ingenis.

Cap mena de vacilacions, donchs, ni ombra de temensa deuen aturar la ferma embranzida que va acostantnos cada dia més, al complert assoliment del desitjat ideal. Sabem pla be d'hont venim y hont anem. De la ruïna del passat, gran mercè havem rebuda del bon Deu conservantnos en quelcom en les virtuts heretades ab la sanch dels nostres progenitors, y prenent llissó dels exemples que l'Historia'ns ofereix, pera esmenarnos dels erros en que ells pogueren caure, a l'hora que, aprofitant l'experiencia dels èxits que'ls hi serviren pera guanyar la bona nombradía que Catalunya en tot y per tot antigament gosava, be podem esperansar que'l pervindre no'ns serà esquerp, y tornarem en conseqüencia a fruhir, potser a no trigar tant com pot semblarnos, la justa consideració dels que saben apreciar y estimar, vinga d'hont vinga, la cooperació de quants aportan les llums y'l fruyt de llurs desvetllaments, a la gran obra contínuament progressiva de la civilisació moderna.

Pera més refermar lo convenciment de que axís te d'esser y delectarnoshi, no hi hà com fixarse en les impressions que de la revifalla y ufanós desenrotllament de la nostra litera-

tura, sos dignes portant-veus any per any han anat dexant-nos. De bell comens, tot foren prevencions y vergonyants reserves, promptament passad's; seguí després un període de malèvoles coaccions, de capciosos retintins ocasionants de temors y menyspreus, que tampoch dexaren rastre d'importancia; comensant de llavors a dibuxarse en la serenitat del ambient que'ns rodeja, la esplèndida constelació floral-eca, que ni a posta pera estimular lo conreu de les arts belles en totes ses manifestacions; pera generalisar y fer més estimable l'us de la llengua mare y desensopir l'ànima catalana que, dels llims d'una postergació tan cínica com estúpida, tornà a la plenitut de ses ingènites iniciatives, congregant els pobles més avensats de la terra a Universal Exposició de tota mena de conexements y aptituts, dibèntloshi: "Heuse aquí quant puch, quant sé, quant valch, y perdonàume l'atreviment de la comparansa si no'm resulta prou digna pera figurar entre vosaltres." ¡Tots l'abrassaren!

Després d'un reconexement tan general y tàcit, poch que procedeix seguir parlant d'enemigues malavolenses gayrebe mortes pel virus del descrèdit. Si mica d'espurnall pot restarne, serà en algun d'aquests cervells aygualits als que l'enveja'ls hi enterdicta'l camí de la emulació, y portan ja en lo rau-rau que'ls rosega'l càstich de ses culpes. Satisfeta mentrestant Catalunya de les resultancies de son procedir franch y lleal, sèmbllali que no ha de tenir ja molt llunyana la Pasqua granada de sos anhels, la Pasqua fruytosa, digne coronament d'aquesta Primavera flouresca de quaranta sis anyades, quina cullita verament plena y encisadora no té al present altre perill de que estar al aguayt, que aquell que pogués provenirli de la matexa precipitació seva en volguerla aplegar abans de complerta maduresa, lo qual fora ben de doldre. Que Deu volguent no serà així?... ¡Prou, prou! mes quelcom nos toca ferhi a nosaltres pera que'ns ne guardi. Tingam presents y valgannos d'experiencia'ls desacerts que ocasionaren als passats la pèrdua de lo qu'ara nosaltres tant anyorem, tant ens fa falta y tant ens costa tornar a recobrarho.

Abans de que per la mort d'En Martí l'Huma sense successió testamentariament determinada, ab les dinasties sobrevingudes se'ns fiquessin portes endintre de casa, la política dels oyds y la burxa de les privanses, les terres ò regions que formavan la Corona ò l'Estat eran germanes, cap tenia

madrastra, ni una pensà may en ferse gran a costa de les altres, y no hi havia entre elles ressagaments per poca voluntat de fer, ni traydores enveges de la merescuda sort.

Mes, vingueren les barrabassades d'En Joan II y... es trist, molt trist confessarho, no mancaren catalans entorn al Rey conculcador de tot lo més volgut y sagrat que per l'home pot haverhi. Provocà més tart la desatentada superbia del Comte Duch l'execament de Catalunya, y en els exèrcits que com a plagues de llagosta abocà demunt la nostra terra lo més inepte y corruptor dels ministres que l'absolutisme'ns ha fet sofrir, no hi mancaren tampoch obcecats que preferiren a la salut de la patria, los insensats afalagaments del despotisme. Y fins quan els canons d'En Berwick foragitaren a la Llibertat de la darrera defensa que a Espanya li restava, entraren per les bretxes barcelonines, confosos ab els soldats de les dugues corones, acanallades tayfes de renegats patricides, verdader detritus dels pobles decadents que moltes voltes obra y's propaga en les xurmes, a semblansa del carboncle en les ramades.

No sé si's trobaria una confirmació més exacta del maquiavèlich *fracciona y venceràs*. Per estellar la soca, res mellor qu'un tascó de la matexa fusta. La compactivitat absoluta es la forsa de major resistencia, y'm sembla que no costaria gayre de probar com sense l'aberració dels catalans de Joan II, la complicitat dels *cadells* en la mala obra dels Austries y'l butillerisme dels caragirats de Felip V, no passariam els catalans d'ara per les amargors que'ns corrosegan, ni Espanya, l'*Espanya en quins Estats lo sol may s'hi ponla*, hauria tingut de subscriure expoliacions com les de Portugal, el Rosselló y Gibraltar.

Es de tenir en compte, senyors, qu'al portar les idees de la mentalitat del estudi al terreno de la practica, lo manca ment de cohesió per divergencia de criteris, ha sigut, en repetides ocasions, causa produhidora de fracassos quina possibilitat no era d'esperarse. Tal succehials a n'aquells dels nostres passats que, desafectes al procedir de la massa general dels seus compatricis, més que sincers imprudents, en comptes de tirar demunt llur dissidencia'l vel de la passivitat, portàrenla descaradament a robustir la empena dels enemics del Primpeipat, los quals, al arribar el dia de les imposicions, no's cregueren pas obligats a cap mena d'excepció en profit dels que'ls ajudaren. Pecaren, pecaren sí, aquells dels

nostres passats que no per ser relativament pocs dexaren d'arribar a massa, quant més prou, pera endinzarnos en el pedregal de la més llastimosa decadencia; y encara que ben prompte per les sotragades dels daltabaxos dexondits, obrint els ulls a la rahó pogueren convèncers de quant desafortunadament havian procedit, sigué tart; el mal estava fet y llegaren a les generacions que'ls succehiren, la tasca de restaurar lo qu'ells espatllaren, la reivindicació dels drets que comprometeren y'ls cuydados de refer a la mare patria de la terrible anèmia que li dexaren contraure.

Diu un dels modismes més crus de la nostra llengua que *dels pecats dels pares els fills ne van geperuts*, y es molt cert. Mes, quan aquests son prou judiciosos y estiman degudament el nom que portan, aprofitan l'experiencia per apartarse dels esculls en que aquells ensopegaren, y perseveran en tot lo que d'algun valiment els hi han llegat, procurant no desperdiciar ocasió de valersen pera refer l'antiga fama, tantost perduda. Ara, si'ls fills pertenenen a la rampoyna dels degenerats, confirmadora d'allò que *cap geperut se veu lo gep...* y fugen d'encararse ab el mirall temerosos de que'ls fassa videntes les lletges deformitats que passejan pel món quants per propia conveniencia s'ho tiran tot a l'esquena, llavors sí que la renaxensa, l'estimació y'l pervindre de la seva rassa, no son altra cosa que utòpiques llengoteries y foguerades d'encenalls que'l mateix vent que les abraunda fa tot seguit que's passen y n'esbargeix les cendres.

Produhidores d'interminables dilacions han esdevingut no poques vegades pera tota mena de causa necessitada de temps pera convèncer y d'entusiasme pera durla a felís terme, així la estoyca calma dels que saben esperar que'ls altres los ho porten tot fet y arreglat, com la esbojarrada precipitació dels que arrencan a córrer sens ni remotament pensar en los entrabanchs en que pугan estrellarse; y com la gran comunió dels qu'han ordenat les patriòtiques idealitats floralesques en un cos de doctrina y sintetisat llurs aspiracions en un símbol de creuada, d'uns y d'altres se compona, es verdaderament sensible que d'entre tants genis com hem tingut, valiosos y de renom pera conseguir que'l món s'adonés de nosaltres, cap n'haja sobreixit descollador en aptituds directives y re-vestit d'autoritat reconeguda pera acoblar en un conjunt, que resultaria d'influencia respectable, tants elements com en la disgregació's perden ò malgastan y que, anant cada

hà per la seva, poden en determinades circumstàncies, fins sense volguerho, mutuament contrarrestarse, en greu perjudici de la finalitat del llur propòsit.

La perniciosa transcendència de tals contrarietats, y altres qu'escuso retraure, mòstrala ben clarament l'anormal situació en que actualment lo Catalanisme's troba y de la qual precisa que se'l trega. Siguèm franchs: Aspiracions de nacionalisme català y germanor espanyola ¿no son justes y legals? donchs, com més mellor y Deu les benhexi. Miserables politiqueríes d'interessada preferència entre procedirs dubtosos, valdament no'n quedés ni rastre! La civilisadora influència dels Jòchs Florals no pot ni deu en altra cosa enfeynarse que arrelar en les entranyes dels nostres compatricis els tres sentiments que integran son gloriós emblema. Dirigirla envers altres fins resultaria atentatori a la seva existència, que ha d'esser pròdiga font d'il·lustració y cultura, encoratjador estimul de tota mena de treball digne y foch sens treva renadivol de la llar de la família y de la patria. En aquesta tasca, que no sembla pas avuy per avuy tan avenusada ni planera com se suposa, deuen concòrrehi a l'una'ls entusiasmes y l'esfors dels que's creuen novíssims en sos anhels d'intellectualitat progressiva y innovadora, y'ls que per no endinzarse en lo pervindre a les palpentes, volen primerament les vicissituds de l'antigor conèxer, pera sentar millor el peu y anar, si no tant a corre-cuyta, bon xich més a la segura, defugint exposarse a que per gambar massa de bell principi, se troben després ab mancament de forces pera seguir avant. En lo camí del Progrés, axis com la més insignificant parada resulta un enderreriment, tota cayguda per ensopech de precipitació ocasiona un retrocés, que be es pitjor encara. De la immovilitat ne prové la consumpció; del desbocament, lo suicidi; y no hi hà pera fer impotents d'una y altre l'amenassador perill, com subordinar a una acció comuna, la impulsiva activitat de la sanch jove ab la moderada reflexió de l'experiencia. Poch a poch se va lluny.

Del cèlebre *O Rey è res* de la nostra Historia, val més no recordansen.

Per esser qui fou l'únich mestre qu'he tingut en ma infantesa, d'estimar y fóra pogué ensenyarme, donchs de tota altra cosa que axò no fos penso que n'estava tant pobre com jo mateix, produhint en mi aquest especialíssim sistema educatiu, quines ventatges ò desventatges may m'ha semblat be

escatirles, aquest criteri d'apreciació que'm singularisa, aquesta manera que tinc de veure moltes coses, que, fins podria en determinades circumstàncies ferme semblar menos fervorós de les meves conviccions.

Desde'l moment que's tracta de portar a efecte una restauració literaria, llenguística, patriòtica, pressuposa ja'l simple anunciat de la matexa, una patria, una llengua, una literatura, encara que decaygudes, en oblit ò atropellades, qu'existexen, que son; no que's vaja a constituhirles, a formarles, a dárlosli vida; ni lo que ja es s'inventa, ni lo que no es se restaura; resultant que si tenim ja lo que volem restaurar, a n'algu ho debem y no pot ser altre aquest algu, que'l passat, del que no es possible renegar sens ferho a la vegada de la literatura, de la llengua, de la patria, que Deu ens les conservi y les prosperi.

Que Deu ens les conservi y prosperi, repetexo, porque proba es d'estimació a l'herencia'l propòsit de mellorarla, y digne se fa per aquest concepte de tota lloansa y encoratjament, lo voluntariós afany del nostre jovent intelectual, en estudiar les forasteres literatures, pera més enriqueix la propia ab el conexement de ses obres mestres y la influencia de tot lo d'elles que puga contribuir a son millorament y completarla; si be qu'en axò cal anarhi ab cuydado, procurant sempre catalanisar quant de fóra li aportin, pera no descaracterisar lo poch ò molt de genuí que la distingeix, donchs, en el cultiu de les lletres, tot allò qu'al cosmopolitisme ten-deix, de lo nacional s'aparta.

Aquesta matexa lley de preferencia sento en l'estimació de la llengua dels meus avis, fent tot lo que puga pera que sia també la preferida dels seus nets. No'm preocupa gota ni gens qu'altres n'hi hajan més dolces, més riques y parlandes que ella: es la meua y n'hi hà prou. Qu'es aspra y cantelluda; qu'es un atapahiment de monossílabs, un devassall de paraules agudes, ab escassès de terminacions planes, de rítmica suavitat y fácil pronuncia..... sia com sia, es la meua y may la posposaré a cap altra. Però, enténgas qu'aquesta distinció no pressuposa, no enclou cap especie d'aborrició, de menyspreu, donchs opino que de quantes més llengues pugam fernos possehidors debem procurarho, axís per la rahó de que un home quant més sab més val, com per considerar que no es ab desdenys que's guanyan simpaties.

Y del amor al terror, a la regió, a la nacionalitat, igual-

ment ne penso. Sé que l'escapuló de món en que per voler de Deu me batejaren, té moltíssim més a que aspirar que no pas de que vantar-se. No es en bellesa excepcional per tant que atractius no li mancan, com tampoch en valiments comparable a molts altres païssos, en que no s'hi treballa pas més ni potser tant: y del seu poderíu, sens rival en temps que foren, ningú té avuy per què guardarsen ni sentirne gelosia. Però, borrat y tot lo seu nom dels mapes; sens un lloch, ni per reconat que fos, en la comunitat dels pobles; y forsa més retallada que ben vista, dintre l'Estat a que pertany; es perxò la meua patria, es perxò lo més intens dels afectes qu'en les meves entranyes covan, l'ideal de les meves inspiracions de tota la vida, la mestressa del meu cor, y, ni a cambi d'ésser l'hereu mimat d'altra mare més rica y sortada, d'altra patria més gran y forta, no renunciaria als vuyt miserables pams de terra catalana que, Deu volent, han de colgar els meus ossos..... però, tot axò, sens màcula d'inquina a rès ni a ningú de fóra ni de dintre casa.

Jo tinch el catalanisme per una reivindicació exempta fins de la més insignificant tendència d'agresivitat: per mi, es defensiu y fóra. No vol rès a que no tinga dret, ni sobrepujar d'un cap d'agulla als qu'en menys lo tenen, però sí recuperar del que abans li pertanyia, lo imprescindible pera igualarshi, pera esser tant com ells y ferlos sentir com sent, pensar com pensa, mòures com se mou, ab lo deliberat propòsit d'avansar plegats dret y depressa a ser més de lo que havem sigut fins ara, a esborrar lo nom d'Espanya d'una llista de pobles destinats, per no sé quí, a desaparèixer, y posarnes a la devantera de les nacions; no pas de les més poderoses y temudes, sinó de les més sabies y estimades.

Per aquest camí anant, seguexin, donchs, los Jòchs Florals fent catalanistes y ls catalanistes fent patria, sens preferencies d'escola ni empelts de forasteria els primers; sens lligams, els segons, d'exòtiques doctrines ni determinat motllo de règim. En los cànons del Art tot lo que val hi té cabuda, y no's deduheix d'ells altra diferencia que la existent entre lo que està be y lo que no n'està. La rahó constitutiva dels pobles la fan videnta moltes vegades més que ls allegats del Dret, la compactivitat del sentiment, la vàlua de les aptituds; y tant com la nostra literatura més saturada del agre del terror se manifesti, més sanitosa y pròspera anirà constituint els catalanistes la decayguda patria, que, axís

com la llevar que'l terrassà per lo goret escampa, si en bon estament de sahó'l troba no triga a llevar y créxer, gombolant ab esperansadores alegries d'un bon esplet de garbes, al que ab elles compta pel benestar atènyer; també en la difusió d'ideals de tota causa noble y justa, com ho es la catalanista, se fa als seus propagadors menys difícil guanyar la voluntat dels que'ls escoltan, com més se troban a aquests predisposats a dexarse convèncer, a sumarse ab ells y seguirlos, a seguirlos sí, però no pas a la escampada, cada qual per les seves, sinó tots per lo mateix camí y compactes com un sol home, donchs per encoratjadors que sian los progressos fins ara conseguits en la rehabilitació dels drets y la personalitat de la terra, no es poch lo qu'en relació a la magnitud de la empresa resta portar a efecte pera alcançarla en tota sa integritat.

Malhauradament y per més que sembli no poguer ésser, hi hà encara qui no sab demanar a Deu lo pa de cada dia en sa propia llengua, y qui desde la trona obliga a traduhir les ensenyances del Evangeli, fent malgastar lo temps necessari pera meditarles, sent axís qu'en lo Cenacle els fou donat als Apòstols lo dò de llengues, pera predicar a cada poble en la seva. Encara hi han mestres de primeres lletres que fan passar a palmetades per Reis de tota Espanya als d'una sola y determinada regió d'ella, foragitant de l'Historia als Berenguers y als Jaumes, tan espanyols, per lo menys, com los que més se'ls ne considera; y els nostres pagesos no saben què respondre al allotjat quan els diu que li parlin cristià porque no enten més llenguatge que'l dels quartels. En tant nombre de teatres com a Barcelona funcionan, entre ells el més gran d'Europa, sols en un, el més reduhit, s'hi declama en la nostra llengua. Ab igual desventatja figura aquesta en el periodisme. Jutjats ni notaries poden escoltarla ni donar fè d'ella, y potser fins entre'ls qu'ara m'escoltan no manca qui tinga per de més bon tò dir a sos fills *Pedrito* per Peret y *Navidad* per Nadala. Veyèu, veyèu si'n tenim dintre mateix de casa d'erros a esmenar, de falseces a desmentir, de poquetats a combatre, abans de distreure en secundaries nimietats de procediment l'atenció que lo primordial reclama.

Joves qu'heu d'ésser vells y vells qu'heu sigut joves, novíssims y erudits, donchs, obrèu uns y altres impulsats del mateix sentiment de viu amor a la mare comuna, fèu un block de totes les voluntats, un faró de totes les inteligen-

cies, una corrent de totes les iniciatives, per no dexar rastre de preocupacions ni divergencies, y estèu segurs, seguríssims, que, axò lograt, quantes nacions han pogut veure a Barcelona per lo sol esfors d'ella y en menys de mitx sigle convertirse en l'Atenas de la península, la Manchester dels llatins, la París del mar, exclamaràn totes a la una:—Aqui hi hà un poble dels que fan honra a la humanitat, actiu, fort, generós, que té per principals arteries l'Ebre, el Ter y el Segre, per cor el Montserrat, l'atzur del mar per róssech y'l sol d'Espanya per dossier. Sèga, sèga de nou entre nosaltres, y tórnis a escriure en els mapes lo seu nom en lletra grossa.

Y als que, quan sía axò un fet; als que, quan Catalunya en pes festegi la diada del seu Patró ab salves, repichs de campanes y enhorabones, demanin saber com pogué acabar-se ab les falornies dels que teníen la complanta dels *Segadors* per un cant subversiu, y no podíen veure la bandera de les quatre barres de mal d'ulls que'ls feya; com se logrà restablir en lo plè domini de la Sala de Cent a la parla dels Fivallers y Casanovas; y per quin medi la decayguda patria havia tornat a la plenitut de la vida, a les soleyades del progrés, a les atraccions del pervindre..... se'ls hi podrà respondre:—FENT JOCHS FLORALS!

HE DIT

SENVORES;

SENVORS;

Cad'any al celebrarse la festa dels Jòchs Florals hi ha una nota trista que ressurt; es una veritable punyida pels bons fills de la terra, però que lluny de minvar el coratge, el referma.

Per aquesta diada, una piadosa costum imposa la trista tasca de donar compte dels bons patricis que'ns han dexat per sempre. En la d'avuy, per l'ordre cronològich, ocupa'l primer lloch, l'eximi patrici En Valentí Almirall y Llozer, president dels Jòchs Florals l'any 1896; publicista incansable, home d'acció poderosa y gran pensador, va posar totes ses energies al servey de la causa catalana, fundant periòdichs, instituhint publicacions, organisant congressos, procurant ferse seus els elements econòmichs y acudint sempre a la defensa dels interessos de Catalunya amenassats per una mal entesa llibertat aranzelaria ò per l'afany centralisador de la política espanyola. Sos radicalismes y l'absoluta independència de caràcter li varen dur enemistats, enfondides per mesquineses humanes; per axò no se li ha fet justícia, al organísador del catalanisme polítich, portant-veu de les nostres aspiracions fins als matexos grahons del trono. L'autor de l'obra immortal *Lo Catalanisme* va fer ombra a alguns, però no hi fa rès; si va veures la vida amargada per aqueixa causa, la matexa ombra ab la distancia del temps s'anirà extenent y donant idea de la grandaria del català venerable.

El Dr. D. Joseph Balari y Jovany, president que va ser també dels Jòchs Florals en 1894, era un filòlech y taquigraf de cap-de-brot, probantho les moltes obres y memories que va publicar y les càtedres de grech y taquigrafia que tan encertadament desempenyava. Conreuador entusiasta de la llengua catalana, havia fet conèixer una pila d'etimologies que revelan el cùmul de conèxements lingüístichs que possehia; havia exhumat varies obres clàssiques de la nostra llengua, s'havia ocupat ab lluminoses disquisicions de diferents punts de la nostra gramàtica, qu'anava fent de mica en mica, y no fa gayres anys qu'obtenia'l premi Martorell ab l'obra sobre *Orígens de Catalunya*, allau immens de datos topogràfichs, patronímichs, històrichs y de tota mena, que's fa d'indispensable consulta.

Malhauradament llarga es la llista necrològica, que continúan l'autor còmic y empresari de teatres En Joan Molas y Casas; el doctor En Delfi Donadiu y Puignau, catedràtic d'hebreu y d'àrabe, autor d'una voluminosa "Metafísica", de varies obres, entre elles d'un Diccionari català fet baix la base del d'En Labernia; En Joan Manubens, mestre d'Odena, autor d'una pila d'obres dramàtiques representades en associacions catòliques; Na Emilia Sureda y Binet, la poetissa de gran cultura, de ploma fàcil y distingida, enamorada de Mallorca la seva terra, guanyadora del premi que la ciutat de Colonia va oferir en aquestos Jòchs Florals l'any 1899 ab la poesia "Vida pagesa"; lo doctor En Joseph de Caralt, president de l'Academia Oftalmològica de Barcelona, oculista eminent; el novelista Antoni M.ª Fàbregas, autor de "En Dolsapau"; lo popular y estudiós primer actor En Teodor Bonaplata; l'ilustrada barcelonina Na Josepha Pujol de Collado, celebrada entre les escriptores de Madrid ahont residia y que anys endarrera havia publicat la revista literaria "El Parthenon"; En Francesch Rossell, poeta festiu conegut ab el pseudònim d'"Ego Sum", mort a Manila; l'entès arqueòlech En Lluís de Ferran d'Alòs, marquès de Dou, membre de varies corporacions dedicades al conreu de la literatura, heràldica, historia y arqueologia; el celebrat poeta valencià N'Antoni Palanca; l'erudit arqueòlech y cartògraf de Lleyda N'Agustí Prim y Tarragó; l'entès industrial y escriptor diligent En Joseph Brunet y Bellet, qu'al retirar-se dels negocis, essent sexagenari ja, va dedicar-se a l'història, arqueologia y bibliografia, publicantne varies obres de mè

rit reconegut, morint als 87 anys quan treballava més ferm que may en pro de la cultura catalana; En Joseph M.ª Baquero, llicenciat en Ciències y conegut en tot lo món allí ahont se jugui als escachs; l'autor dramàtic En Joseph Blanch y Romant, premiat en diferents certamens literaris; y finalment, el doctor En Joseph Ramon de Luanco, químic notable, qu'encara que no era català, havia residit aquí més de 30 anys, arribant a esser Rector de l'Universitat y prenent part molt activa en el moviment científic de Catalunya, que li ha d'agrahir els importants estudis qu'haví fet, principalment sobre'ls nostres tractadistes d'Alquímia.

Si irreparables son les pèrdues sofertes, al contemplar condolguts la buydor en que'ns dexan al assolir la benhauransa eterna, que ferventment per tots desitgem, constàtème llurs noms y gravèmlos pregonament en nostra memoria, com recort venerable y llum orientadora que'ns guíi pera'l pervindre!

Y aquest tribut de consideració'l rendim aquí sempre, porque la festa dels Jòchs Florals, no es pas un número de Festa major, com sol succehir en les poblacions catalanes subalternes; es la nostra festa nacional, la glorificació de la nostra cultura, enlayrada ab la voluntat més ferma y sublimada ab l'ardenta fè d'un poble que's sent ab vitalitat que esmersa en el taller, en el laboratori, en la fàbrica y en el despaig, sense plàyerhi rès, ensemps que les poques hores sobreres les destina a la meditació y al estudi, entregantse a les delectacions del esperit, fruhint els goigs que la poesia li proporciona.

Sigles a venir, quan les generacions estudiïn l'època actual, crech que si les anima un esperit de justícia, no'ls mancarà pas benvolensa y hauràn de jutjar prou sovint més ab el cor qu'ab el cap, llohant els esforços d'un poble que vol tornar a ser lo qu'ha sigut, per empendre forta correguda y anar ab els altres endavant, sempre endavant.

Aquest certàmen anyal literari, es, donchs, un tan sols dels molts aspectes del desvetllament català, potser el més respectable, independentment del valor intrínsech de les composicions que s'hi premíen; porque es la forsa ètnica que'ns dirigeix l'ànima, volentse vigorisar y entrar en possessió de sa perfecta individualitat, malastrugament perduda per erros propis, iniquitats d'altri y volubilitats de la sòrt.

Després d'una desfeta de sigles, ens trobem acoblats y enardits per seguir la lluyta; però lluyta noble, pensadora, que'ns assegurí l'existència en el terror econòmic y en el que hi està encara molt per damunt, qu'es l'intellectual, ab l'esfors individual, feble ò fort, que quan l'unitat de mires persegueix un objectiu, els esperits més encongits se descapdellan y l'apocament esdevé fortaleza.

Per axò es un espectacle tan aconhortador veure que cada hu aporta sa pedra al mur de defensa nacional, la Literatura Catalana: el curial, testimoni aparentment immutable de daltabaxos qu'enfonzan les famílies; el bolsista, febrosech per les convulsions inesperades del mercat; el metge, sadollat del baf de les miseries orgàniques; l'industrial, lluytador incansable devant la concurrència dels articles similars; y l'enginyer, l'arquitecte, el dependent de comers, l'estudiant, fins el propietari rural, ensopit en l'atmòsfera enrarescudà de cultura ahont viu, que tal volta es el pitjor dels impediments, tots contribuexen a mida de llurs forces a estudiar la naturalesa y l'humanitat segons els respectius medis de percepció.

Axò no provarà pas el valor absolut de la nostra producció literaria, però serà atenuant rahonada per moltes obres, motiu ferm de llohança per no poques, y proba evident d'aquest moviment integral qu'ab el treball y l'estudi desenrotlla ab tant d'encoratjament, l'estament mitjà, nirvi sempre de la nostra rassa y cap-devanter de la civilització de Catalunya.

Hi ha renaxements literaris platònichs, que s'embadaleixen tan sols cantant les gestes històriques y contemplant les maravelles de la naturalesa. Nosaltres també'ns l'estimem l'història; y tant, que volem continuarla; també la fruhim la naturalesa, però no aspirem a vèurela: sols en somnis d'arcadisme bucòlich, sinò més be encara en realitats de sigle xx y al bell cor de l'Europa, placèvola, rihenta, rublerta de benestar per l'atapahida generació que sustenti.

Per axò's Jòchs Florals son la palestra ahont venen a justarhi gent de totes les tendències, hi rompen llanses totes les escoles y s'hi passejan bornadors ab divises les més diverses. Es una autonomia literaria que fa por als migrats d'enteniment y d'ànima retrògrada, malgrat llur disfressa d'aventsats; no capexen que cada hu pugui pensar a sa manera y qu'una llengua pugui presentarse en diferents estats alotrò-

pichs; volen el Decret autorisant al pensament y la pauta guiant la ploma.

Axis, donchs, sortintse propiament un xich de les fites que primerament varen senyalar-se als Jòchs Florals, no es aquesta festa tan sols la de la Poesia, sinó qu'ho es de la Literatura en general: Poesia y Prosa, y de tant en tant manifestacions lingüístiques, històriques y d'ordre moral, espurnes qu'indican la necessitat de qu'una entitat seriosa, convidi periòdicament a tractar els punts de vital interès pe'l Catalanisme en ciències naturals y exactes, sociologia, arts y finances.

En síntesis, els Jòchs Florals d'enguany, no seràn pas d'aquells que marquin fita en el desenrotllament de l'instiució. De 352 composicions rebudes, la primera garbellada n'ha tretes una munió considerable; y les escullides, fóra d'alguna qu'altra, no passen de mitjanies acceptables, no exemptes pas de defectes y defectes greus en més d'una ocasió.

En part s'explica: estem passant una tongada de tranzió; l'afany d'originalitat y d'erudició surten a relluir, torturant la frase, ab desllorigament d'adjectius que demanan clemencia, malmetent moltes vegades l'idea, rebuscant asuntos y procurantse ropatges nous, fantasiosos, ab que presentarlos al públich.

La mania de rompre motllos vells, qu'en quant significa voluntat resolta d'un talent superior, es deslligament d'ales per remuntar victoriosament el vol, però en quant representa'l sectarisme fanàtic es anorreament xorch, porta barreges extranyes, qu'allunyan l'ingenuïtat y la frescor, presentant l'obra artística faltada de ponderació y desequilibrada. Romanticismes regressius sense la lluminositat dels idealistes que'ls varen imposar; formes clàssiques, ampuloses pobres de concepte, ressonancies axordadores que com el bombo mouen tanta fressa per la buydor que tenen, y obres incoherents ensemps qu'enigmàtiques que no's proposan la Bellesa, sinó'l *snobisme* de temporada, venen a lluytar ab les composicions tradicionals de llochs comuns y frases sabudes, ab ressorts coneguts fa temps y respirant un ayre tan mansoy y casolà, que constitueixen un art migrat, al que ab prou feynes salva la noblesa de l'aspiració.

Els Jòchs Florals vetllan el foc sagrat de la literatura catalana; y si axò no pot excluhir de cap manera tot lo que sigui manifestació de Bellesa, l'instint de patria ha de sobre-

posarse per lògica evident y fins per egoisme, a fi de conrear ab preferencia lo que a la terra catalana pertoqui. Vingan alenades regeneradores de per tot arreu; estudièm les grans obres de tots els pobles, però no'ns en fem pas servils copistes, y tractèm d'aportar a casa tots els elements possibles per vigorisar y enfortir l'Art català, seleccionantlo y depurantlo, fins que's presenti ben caracterisat, procurant en lo possible que l'obra colectiva sigui com l'obra individual, fugint tant del exotisme sistemàtic que no va tan directament al cor per referirse a lloch extrany, com del exoterisme que poques emocions noves desperta per ser massa del domini de tothom.

No'ns hem de dexar enlluhernar per totes les fulguracions literaries d'altres països; prou sovint son no més meteors lluminosos que creuan el cel de les lletres, sense dexar rastre. Hem de procurar per damunt de tot, l'enaltiment de lo nostre, fent Art y Patria a la vegada, concepcions hermo-síssimes, que ben be s'agermanan.

Y anèm al veredict:

La *Flor natural*, únich premi votat per unanimitat, s'ha concedit a la poesia núm. 283 titulada *La Serra*, lema: "Mirant enfora", descripció galana y pregonament sentida, de la vida pagestvola a Mallorca, qual poètica influencia anyora l'autor dins de ciutat.

Al anar a tractar dels accèssits a la *Flor natural* y dels altres premis, va esclatar entre'l Jurat una discrepància substancial de criteri: uns volian mantenir lo prescrit pels Estatuts y pel Cartell de Convocatoria que'ls matexos mantenedors varen fer; y'ls altres, volian prescindirne en absolut, fent cas omis del propòsit que gula al instituhir els premis de l' *Englantina* y la *Viola*. Els observadors de lo que creyem lley y manament per nosaltres, dels quals no'ns en podem separar, corresponent axís a la confiança qu'en nosaltres va depositar el Cos d'Adjunts, varem resultar ser majoria; y'ls companys de minoria, malgrat els nostres prechs, varen presentar llurs dimissions, ab lo que va caldre cridar als substituïts.

Reunit de nou el Consistori, va continuarse'l veredict en la següent forma:

Accèssits a la *Flor natural*. El primer ha sigut concedit a la composició núm. 331 titulada *Inscripcions*, lema: "Tot

passant," apiech de quatre sonets deslligats, de condicions verament recomanables, sobrexint el tercer d'entre tots.

El *segon*, a la núm. 310, titulada *Llegenda del Montsant*, lema: "La gran montanya del Priorat," poesia inspirada y de conceptes delicats, per més que respon poch al nom que dū.

El Jurat creu deber fer menció de la núm. 112 *Lo darrer diàlech*, lema: In novissimo die, pel pensament grandió que s'hi desenrotlla y al que no correspon l'execució.

Englantina d'or. A judici del Jurat no s'ha presentat cap composició d'indiscutible mèrit optant a aquest premi, havent sigut adjudicat a la núm. 290, *La nit a Montgrony*, lema: "Visió poemàtica," per creure qu'es la que reunia millors condicions, constituhintla un aplech interessantíssim ensemps que nou de les tradicions vivents, catalanes fins al moll del os, del tan tractat com poch conegut Comte l'Arnau.

Se menciona especialment la núm. 311, *Mallorca*, lema: El al cessar que feu lo vent, etz. y la núm. 210, *Hymne etern*, lema: On en parlara longtemps, etz.

Viola d'or y d'argent. No se'n ha presetat cap optant a aquest premi, que reunís les condicions desitjades pel Jurat, haventse considerat que la millor era la núm. 212, *La corona d'espines*, lema: "Et plectentes coronam de spinis, possue-runt super caput ejus (MATEI, XXVII, 29) molt ben pensada y metòdicament desenrotllada, potser en perjudici de la forma poètica.

Els *accèssits* han sigut concedits:

El *primer* a la núm. 271, *Tornant del Paradís*, lema: "Jesu-Crist axecà'l treball a la més alta consideració", poesia bastant cuydada de forma, encara que'l pensament no es del tot nou.

Y'l *segon* a la núm. 347, *La Llantia del Santíssim*, lema: "Lux perpètua", poesia impregnada de sentiment místich, que sembla voler recordar l'estil d'un celebrat poeta nostre.

PREMI EXTRAORDINARI. *Premi de la copa artística, ofert pel Consistori a la millor composició en prosa*. Adjudicat a la núm. 226, *En Ton de la Muga* (Estudi pera una novela), lema: "Terra", qu'encara que no sigui una obra mestra y sembla notarshi certs defectes de precipitació, té un llen-guatge flúhit y una poderosa forsa descriptiva, que la reco-manan d'una manera molt especial.

Accèssit. Núm. 186, *La Muller*, lema: * * *; esbós d'un quadro dramàtich contrastat, ab notes ben preses del natural.

Premi d'una joia artística, ofert pel Consistori, al millor estudi de les obres d'un cèlebre autor català de la bona època de nostra literatura (sigles XIII, XIV y XV.) Tal com era d'esperar, donat el poch temps que'ls autors tenian per un treball crítich d'aquesta naturalesa, no se'n ha presentat cap. Es tasca que queda pe'ls anys successius y premi qu'ha de subsistir en tots els cartells.

Premi d'un relleu artístich, ofert per l'Emm. y Reverendíssim Sr. Cardenal Fray Joseph de Calasanç Vives, al autor del millor romans històrich sobre l'Ordre de la Mercè.—No s'adjudica.

Premi d'un obecte d'art, ofert per l'Excm. y Ilm. senyor Bisbe de Vich, al qui millor traduhesca en vers català l'himne "Veni Creator", de la Liturgia eclesiàstica. Núm. 173, *Veni Creator*, lema: "Laudes", traducció que a judici del Consistori reuneix més les condicions de fidelitat y adaptació a la poesia catalana.

Premi d'una ploma de plata, ofert pel difunt senyor Bisbe de Tàrragona a una poesia de caràcter religiós. Número 314, *Via Crucis*, lema: "La Corredemptora", poesia ben sentida y de marcat sabor místich.

Premi del segell de l'"Unió Catalanista" incrustat en or sobre planxa d'acer, ofert per la Junta Permanent de l'esmentada "Unió", a la millor novela sobre assunto de vida ciutadana.—No s'adjudica, ab tot y haversen presentat varies, totes elles incorrectes, manques d'observació justa y no gayre ben portades en llur trama.

Premi d'un obecte artístich, ofert per la "Lliga Espiritual de Ntra. Sra. de Montserrat", a la millor composició religiosa ò moral, en vers ò en prosa, essent preferida la que's referesca a fills de Catalunya que hajan sigut canònics ò beatificats per l'Església. Núm. 151, *Rurals*, lema: "Festes". Aplech nombrós d'impressions populars religioses recullides a pagès, entre les quals n'hi hà de veritablement inspirades.

Premi d'un obecte d'art, ofert per la "Lliga Regionalista de Sabadell", al autor de la millor poesia de genre humorístich.—No s'adjudica, y no pas perque no s'hi presentessin composicions, sinó per insignificants ò per grolles, recordant gayrebé totes els temps may prou oblidats de En Robreno.

Premi d'un obecte d'art y títol de soci de mèrit de la

"Associació de Lectura Catalana", al qui millor desenrotlli el tema: "Necessitat de la lectura artística catalana, manera d'anarla conseguint, autors que paulatina y metòdicament han d'anarse llegint, pera assolir el plè conexe-ment del idioma, bon fraseig, al eusemps que desenrotllo del bon gust literari.—Desert.

Y per últim, el *Premi ofert pel "Centre Catalanista de Santiago de Cuba", al treball literari que millor desenrotlli el tema: "Quina conducta té d'observar tot català fora de sa terra, pera merèixer lo calificatiu de bon català? No s'adjudica, perque cap dels treballs presentats tracta la qüestió proposada desde tots els punts de vista d'una manera rahonada y ab enlayrament d'idees. En tots ells per axò hi brolla un sentiment de patria ben digne de llohança y algun n'hi hà qu'en determinats aspectes es notable.*

Si en conjunt no ha pas sigut, donchs, aquest certàmen el més nombrós y de més vàlua dels que d'ensà de 1859 venen celebrantse sense interrupció, no cal pas atribuhirho a defalliment; es una oscilació natural com de tot organisme que batega y be ho proba l'esplet abundós de poetes y prosistes, que dona diàriament ses obres a l'estampa, alternant tot sovint ab llibres de ciencia y publicacions artístiques de notable bon gust. A més, els certàmens literaris que's celebren per tot arreu de Catalunya, treuen bona pila de composicions que vindrian a parar aquí, de lo que'ns en hem de alegrar, perque vol dir que'l gayrebé mitx secular arbre dels Jòchs Florals s'ha arrelat fort, a proba de tramontanes y ponentades, trayent hermosa brotada per tota la nostra terra, y fins ab goig intens hem de veure com ses branques s'extenen enllà del Ebre y del Rhin. ¡Veyèu, donchs, com la nostra causa es santa! No la nodrexen odís ni maquinacions secretes; la cobeja l'arbre de la Poesia, crescut sota'l nostre cel puríssim, regat per les neus foses que dels aspres Pireneus venen a besarlo, juntantse llur fresseig ab la remor de les ones que'ns dúen les alenades d'Orient y que cada any floreix pel mes de Maig quan la naturalesa tota s'engalana.

HE DIT.

FLOR NATURAL

III.—LA SERRA, *de D. Joan Alcover.*

IV.—INSCRIPCIONS, *de D. Gabriel Alomar.*

V.—LLEGENDA DEL MONTSANT, *de D. Joseph Carner.*

LA SERRA

Mirant entora.

“Copeo, copeo, copeo traydó!
Roseta encarnada,
si t'he agraviada
jo't deman perdó...”

¿Qui me du l'estrofa plena de perfums,
abella bronzenta de la soledat?...
(Quan de ma finestra, a encesa de llums,
estenç la mirada per damunt ciutat,
y l'ànima mia s'enfonza, llunyana,
dins la serra immensa
que l'illa travessa, que l'illa defensa
de la tramontana,...
llavors de la serra surt una cansó,
surt una armonía que's torna visió.
“Jo vench a parlarte d'una vida d'or,
d'una vida lliure qu'anyora ton cor.
Som la camperola que presents te du.
Jo vench de la serra, mes no som per tu.”

„Oh flor de montanya, fina morenó!
oh la pageseta qu'es una pintura
y té la cintura
com un gerricó!
L'aviràm la volta, ab gran volateig,

uan, de matinada, crida son estol;
 ab capell de pauma se guarda del sol,
 quan rega'ls bellsveures, vora del safreig.
 Per servir als pobres fumants escudelles,
 confitar codonyes, adobar gonelles
 y guarir les nafres, no hi hà millors dits;
 canta codolades y sab contarelles
 d'alicorns y fades y poals florits.
 Al fons de la cambra porta a la padrina
 el vas ple d'escuma de la llet que muny.

Encara es fadrina,
 mes serà *madona* d'un terme de lluny.
 La nit del dissapte se posa a escoltar,
 y el cor d'alegría li bat en secret
 quan dins la selvatge negror del estret
 hont la coma acaba, sent un eguinar
 qu'ella coneix be.

Es l'euga ensellada del pubill qui vé.
 Arriba a la clastra, bota de la sella;
 escomet els *amos*, escomet la filla,
 y encara no brilla
 l'estel del matí,

repren la tornada pel mateix camí.
 Y llavors, la fosca de la nit, que minva,
 y tots els paratges, ecos y llumets;
 el torrent qui brama al peu de la timba;
 el matí qu'esclata en mil saluets;
 els galls que desperta, les penyes que daura,
 els bous que pasturan, el parell que llaura,
 les viles disperses en la vall sublim;
 el boch qui corona la roca del cim,

el gorch que no's mou
 dins la penya brava,
 com gota de rou
 dins d'una flor blava,
 les dones que rentan y la qu'entrecava,
 olivars, pollancres, vinyes, sementers,
 molins y masíes y castells roquers,...
 pel jove qui passa, plena de dolsor
 de la festejada l'ànima xalesta,
 tot es una festa
 qui canta d'amor.

¡Oh esquerpa cadena de puigs gegantins!

oh la visió pura que vé d'alla endins,

flor de rustiquesa,

que'm du l'anyoransa de la juvenesa!

Si per amoxarli la coua penjanta

m'inclin a la jove, ella se decanta...

"Copeo, copeo, copeo traydó!"

Roseta encarnada,

si t'he agraviada

jo't deman perdó." (*)

Ella se decanta y desapareix;

y mentres s'allunya y se converteix

en llum solitari lo qu'era visió,

en llum solitari dins la magestat

de la serralada

tota silenciosa y tota nimbada

de serenitat,...

encara ressona

la veu argentina

d'aquella fadrina

que serà madona:

"Jo som la pagesa que presents te du.

Jo vench de la serra, mes no som per tu."

¡Oh esquerpa cadena de puigs gegantins!

Ginebrons balsàmichs, estepes y pins;

sitges qui negrejan sota l'ausinar;

soleyada ardenta que besa'l pinar.

ombra esmeragdina del fullatge espès;

càntichs de revel·la qu'arriban al mar

de l'Iglesia uberta, com un ull encès;

mules trotadores

que cascavellejan

per la carretera

del coll en avall;

fayes que flamejan,

seguint la primera

de les balladores,

en la nit del ball;

soledat faresta

* Cansó popular.

hont sembla que udola
d'oscur fratricidi la gòtica gesta;
trilleig de campanes que'l vilatge endola,
endolats que resan y de dos en dos
cap al cementiri segueixen la caixa;
garrovers que fregan ab la branca baixa
les veles de carro que van a n'el cós;
tonada del batre, cadencia moresca;
mèl-leres que botan per dins la verdesca,
famílies que voltan la font de salut
y fruytes que's fonen dins la boca fresca,
plena de rialles, de la joventut;
musa cansonera, vella rondallayre,
sanitosa flayre
de la pagesia;
llumenaret blau
que l'ànima atrau
de la minyonía;...
sou l'esquisitesa, sou l'encantament
hont l'ànima hi sent
de la patria mia.

INSCRIPCIONS

Tot passant.

ETERN IDILI

La jove dels cabells nuats com Eufrosina
y descenyit mantell amplíssim y tombant,
pel bell mati amorós ve de la font vehina,
ab l'ànfora gentil qui plora clapotant.

De sobte, isquent del bosch, un jove caminant
demana un glop piadós de l'hidria nacarina;
la verge, sonrient, ab gest graciós s'inclina
y vaga per sos ulls un inefable encant.

Surava per l'espai una ona d'harmonia.
El bras marmori, núu, dels plechs flotants sorgia.
Y a n'el fresquivol raig obrint el llavi ardent,
l'incògnit vianant de ruta misteriosa
la gerra tentatriu alsava ab mà golosa
y ab àvit gargoteig bevia llargament.

HOC ERAT IN VOTIS

Oh l'himne poderós hont s'enclogués la forta
grandor dels Propileus oberts als suplicants,
l'arcada solemniat de l'alterosa porta
qui's corva ardidament sobre'ls capdills triomfants.

La ruda carnació dels divinals Atlants
qui el pes d'un món inert serenament soporta,
l'esguart de Laodiké qui l'ànima conforta
y'l tors vivent dels deus y'l gladi dels tirans.

La gracia feminal de danses y armonies,
el pavorós retró d'antigues profecies,
l'alada multitud dels somnis musicals,
l'Estrofa palpitant de l'extingida festa
y'l cant evocatiu hont pera sempre resta
l'extàtica visió d'incògnits Germinals.

DESPRÉS DEL SACRIFICI

L'ofrena fou humil tal com als deus agrada
quan la presenta l'hom ab esperit fervent.
Dels rierols vermells, bavors de sanch vessada
com un perfum d'encens muntaven blanament.

Tranquila, poch a poch, venia la vesprada
qui un gran velari obscur anava difonent.
Devant l'altar diví, la tribu congregada
bevia la dolzor d'aquell sagrat moment.

Ni un remoreig profa dins l'ombra se movia.
Vessava'l cel rogench immensa melangia.
Passava silenciós l'alè dels Immortals.

Y pàlida, sotil, a la claror derrerera
d'aquell agònich jorn, pujava una fumera
per sobre l'ara ardent, en amples espirals.

EL NAVILI

Sobre la vela bategant y humida
l'aroma de les selves orientals,
la crinera dels núvols esllanguida
y'l trofeu dels sotmesos temporals.

L'Alit de la sirena condormida
dins el secret dels entrevists fondals;
de les ardents ciutats l'alè de vida
portat per les calitges matinals.

La llum vibrant d'equinoccials aurores
corona les banderes vencedores
en la punta del màstil vacilant;

y de la proa en l'àrdua valentia,
contempla la perpètua travessia
l'espectre etern del Holandès Errant.

LLEGENDA DEL MONTSANT

La gran montanya del Priorat

Al meu amic Ja Pascual

I

Jo sé una terra tota poblada de montanyes;
hi son petits els homes y'ls crits hi son perduts,
té cimes coronades d'immenses quietuts
y abims d'una tristesa de mort son ses entranyes.
Diuen les derreries del home xipré' y llor,
en les penyes hi hà sanch y hi hà cendra apagada,
lluhen no més en l'ampla desolació ignorada
els corbs d'ales fatídiques, les licorelles d'or.

II

Ab quina opressió tan fonda y silenciosa
sospireu en el món que us es axerrahit,
oh pins qui us axequen vers el dols infinit
brollant de l'axutor de la pedra anguniosa!
Com s'arrapan a Deu vostres mudes pregaries
oh cimes nues, valls qu'ofeguen els humans,
petites herbes tímides, penyals amenantants,
torrents que us assequen, mesquins, per les fondaries.

III.

El cel té blaus profons y núvols funerals.
 Èternament floriu en exes rocatères,
 Tots Sants, Divendres Sant, oh Santedats austeres,
 memòries taciturnes, dolors penitencials.
 Quin apaybagament del furor de les coses
 en exa solitud exempta de pecat!
 les hores son dormentes y l'ayre es aturat;
 sembla que'ls àngels volin ab les parpelles closes

IV

Tu n'ets el Rey, Montsant, d'aquexes melangies
 y ta blavor es bona per ajudà' a sofrir;
 petites serres van devant teu a morir;
 ets un consolador de santes agonies
 Les curioses remors en tos arbres no hi son;
 tu tens la pietat d'una tarda molt clara,
 y'ls hòmens te judican més silenciós encara
 al veure qu'ets tan ample damunt del horitzon.

V

Una potentia calma devalla de ta altura
 envers la mesquinesa dels pobres esperits:
 les boyres engendrades per temporals neguits
 davant ta eternitat se fonen de pahura.
 Alt y segur, no tens desengany ni ilusió;
 tu restas sumergit dins visió may torbada,
 la teua amor de Deu, oh montanya sagrada,
 es un'amor esquerpa vers tota distracció.

VI

Un dia s'axecava pel món l'auba suau
 d'una Lley de Perdó, y'ls ayres s'estremían,
 y les flors, pressentint la rosada, s'obrían,
 y era clar y era tendre y era infinit el blau.
 Mes abans de que'l jorn resplandís de victòria
 hi hagué núvols de sanch com en tot solixent;

els cristians morint per Deu en el torment
com les aus del matí proclamavan sa gloria.

VII

Y Deu volgué isolar del combat cors aymants
perque fossin com llanties serencs, preservades
dins les humils tenebres de coves oblidades.
Montanya, axís pujaren per tos camins els sants.
Y de tos grans prodigis arreu s'ohí en noves.
Éxia una canturia molt dolça bosch endins;
de dos en dos els àngels volavan sobre'ls pins;
lluhián els estels al damunt de les coves.

VIII

Oh aquelles coves! Foren cataus de malvestat
de feres y de serps, mes ja a Deu s'hi enaltí,
y les feya plahentes l'encís de com fugía
l'horror antielh davant la nova suavitat.
Rius d'armonia, rius de claretat novella
penetravan adins la cova ohint pregar.
Natura s'amansía, y ab ignoscent mirar
guaytava aquelles vides més sossegades qu'ella.

IX

Y'ls cristians somreyan de les delícies místiques
arracerats devall dels feréstechs penyals;
trobavan en les aygues pureses baptismals,
trobavan en el pa tendreses eucarístiques.
Y's veyan devegades sota'l brancàm profús
y's deyan mots senzills trobats als sants oracles;
sos ulls eran ingènus de tan veure miracles;
sabíen pels Apòstols somriures de Jesús.

X

De les demores fosques, els aspres solitaris
exian a la llum ab els ulls reflexius;
ells lloHAVAN a Deu comprénent els motius
de les herbes efímeres y'ls arbres centenaris.

Axis en tota cosa veyan sentits pregons;
fugian a son pas les apariencies vanes;
sentian en els vents les ordres sobiranes.
y omplian els seus dies de consideracions.

XI

Montsant, eran tes pedres llavors fulgurants,
tes clares fontanelles eran miraculoses,
fulles y arrels tenian virtuts misterioses,
y era fet el teu ayre del respirar dels sants.
Y la Divinitat era en tu blanament,
y may cap sacrilegi dels hòmens te torbava;
de la Coloma blanca qu'al teu damunt vetllava
sobre tos pins plovián unes clarors d'argent.

XII

Y'ls cristians sofrian entre la serra brava;
eran colrats del sol y blanchs dels borrallons;
sos brassos eran durs y dòcils; en sos fronts
hi havia'l resplandor de Deu qu'ls contemplava.
Montsant, tu amich els fores ab tos aucells y flòs,
tu retens el perfum de sa vida incompresa;
tu en vida'ls hi donavas un' aspra fortaleza;
tu en mort els acullías al sí de ton repòs.

XIII

Montsant, ja ets un desert, però qui puja encara
cap a Deu, recordant son antiga embranzida;
tu veus a ton entorn la mort axerrahida;
no més molt lluny, son dolsos y fins la neu y'l mar.
Oh Rey de corbs sinistres y licorelles d'or,
oh tu molt sola y molt dolorida montanya,
jo ploro davant teu, qu'ets la immensa peanya
d'un gran Crist invisible y abandonat qui's mor!

ENGLANTINA

VI. — LA NIT A MONTGRONY, *de D. Antoni Bori y Fontestà.*

LA NIT A MONTGRONY

Visió poemàtica

L'hivern! L'hivern! Com bronz la tramontana!
De les boyres la històrica sardana
pels cimals del Montgrony gira y tombolla...

Ja'l rem xiula en la serra;
ja regolfa en les balmes; ja s'aferra
en la neu que destría y arrombolla,
y cruix, gemega y canta
de la montanya santa (1)
fins als cingles y als rostos de Marolla.

Brassejanthi a sol post com un Alcides,
l'abet del Santuari hi remoreja;
de les clotxes solemnes y adormides
la testa's balanceja;
les llanties hi tremolan;
portals y golfos y batents grinyolan;
tot gemega al fuet de les ventades,
tot cruix, Montgrony imposa,
y ve la nit pesanta y sorollosa
de bruels y de bruxes y de fades.

(1) Montgrony, la montanya santa y llegendària del Ripollès, es una estribació dels baixos Pirineus entremix de Castellar de n'Iluch, Poble de Lillet, Ripoll y la Vall de Ribes. Gayrebé inaccessible, no es estrany que fos el lloch escullit per la Reconquesta catalana; y ni d'aleshores ni de may, hi hà recort de que cap invasió forastera haja pogut arribarhi. Sa altura es de 1390 metres.

LES BRUXES

De Serraborda a Pujals (1)
 les bruxes van per les ombres
 ab caps de llop per fanals
 y òssos de drach per escombres.

Al capdemunt del tinell
 tenen Senat desseguida:
 —Anirèm a Pomanell,
 que'l Comte Arnau ens hi crida.

De Coma Armada'l bruel
 l'evocarà ab sa cridoria;
 l'axecarèm fins al cel
 y l'asseurèm a la gloria.—

Y van cruxint com els torbs
 del Prestill per les geleres,
 ab xiscladissa de corbs
 y udoladissa de feres.

De Pomanell al afrau
 tota la cùrrua devalla,
 y espera al Compte l'Arnau
 sardanejant la bruxalla.

LA FADA DEL PRESTILL

—Les bruxes han passat.
 ¡Maleytes! —diu la fada;—
 la font m'han esbullat,
 m'han tota desvetllada.

(1) Serraborda y Pujals son dos macissos que s'axecan a la dreta del Montgrony, y son els llocs ahont la tradició hi assenyalà les bruxes. Ses malitfes son temudes, sobretot al vehinat de Pomanell per ahont sardanejan totes les nits de tramontana esmicolant els sembrats. Per axó, quan allí naix un infant, el bastejan desseguida, dexant tota la nit un cerc encès a la cambra. Una volta l'infant ha rebut el sagrament del Baptisme, les bruxes no hi poden res y's rebaten per les roques.

Quan passen aprop meu
perjuran y renegan;
y'm tiran flochs de neu
y ab còdols m'apedregan.

La font de mos scspirs
d'hivern me la cor-núan!
Pel Maig quan hi hà llirs
segàntmels se'ls endúen.

Me'n roban els sarrells
de líquens y de molsa;
m'axonan de clavells;
m'axugan d'aygua dolça.

Y tot perque he florit
ba y sempre entre poncelles;
y tot perque a la nit
estimo a les estrelles!—(1)

LA FADA DE SANTOU (2)

—Què tens, què tens, germana?
Còm has sortit ab exa tramontana!
Qui, donchs, t'ha despertat?
De Santou fins als cingles de Sant Pere
es tot una nevera;
les fonts s'han corgelat.

Jo vinch tota esglayada.
De les Coves de Ribes una fada
ha vingut a Santou;

(1) Es tradició viva que la *Font del Prestill* es el plor d'una fadrina que se havia enamorat de les estrelles, y que morí decandintse com una flor en la balma situada a la dreta del macís del Montgrony. En les nits d'estiu se passeja a flor d'aygua; al hivern dorm, y sols se desperta astorada quan les bruixes, passanthi, li corgelan la font.

(2) Sigiberta, filla del bagaude Amand vensut per Enrich, es la encantada del *Forat de Santou* ahont se refugia al negarse a casar ab l'assessi de son pare. El *Forat de Santou* es al mitx d'una pineda de l'esquerra del Montgrony, comunicant, segons tradició, ab les Coves de Ribes, per ahont se passeja Sigiberta conversant ab les altres fades de la ribera del Freser.

ha vingut y m'ha dit qu'enllà s'ohia
estranya bogeria.....
es el bruel del bou.

Es el bruel, amiga,
arracéram al marge que t'abriga,
fugim del torb irat....
No l'ous?... Es ell!... Ja cingla la ventada;
quan regollfa'l bruel de Coma Armada
ja no triga a passar el Condeipnat.—

EL BRUEL DE COMA ARMADA

—Vina, vina, torb de neu,
vina, vina, tramontana;
congricuse damunt meu
y esbandiuse per la plana.

Si una creu m'esclafà'l front
estimbantme de la serra,
estimbèu a tot lo món,
arrasèu tota la terra. (1)

Si voleu glavis de llamp,
de mon cor fèune una forja;
si per crit voleu mon bram,
arranquèumel de la gorja.

Vina, vina, torb irat,
màta, trinxa y alsapréma;
vina, vina, Condeipnat,
ab l'infern que tot ho crema.—

(1) Coma-Armada: altra montanya que s'encara ab Montgrony y d'ahont se domina tota la Vall de Ribes. Té aquest nom per haverhi aparegut en l'any 778 el príncep Quintilià ab els primers capdells de la Reconquesta. Sembla que allà hi havia una creu y que un bou a cops de morro la voigué estimar, logrant solzament arressegarla fins a una cinglera ahont s'estincellà'l bou quin bruel se sent en les nits de tramontana. Els pastors hi perpetuavan la tradició clavanthi una creu de faig; fa prop d'una centuria que s'ha perdut afició tan piadosa. Té Coma Armada una altitud de 1850 metres.

EL PAS DEL CONDEMPNAT (1)

Reira de Deu,
 còm branda la cúa!
 còm trinxa la neu,
 còm bòta, còm súa,
 còm brunz el cavall
 timberes avall!

Pels brenys erissats
 un vell s'hi desboca;
 té'ls ulls entelats,
 té oberta la boca,
 y mira y no hi veu.....
 Reira de Deu!

Del poltre als galops
 la carn li va a trossos;
 s'hi abordan els llops,
 s'hi aferran els gossos.....
 tot ronca entorn seu,
 Reira de Deu!

Y avall, sempre avall,
 aprop d'una cima,
 rellicsa'l cavall
 que sanch regalima;
 rellicsa en la neu
 ;reira de Deu!
 y llença a l'afrau
 al Comte l'Arnau.

. . . . .

(1) El pas del Condemnat. — La tradició del Comte l'Arnau es vivíssima a Montgrony, de quines terres n'era senyor, com del castell de Mata. I ana avuy enrunat y aprop del oratori de Sant Joan de Mata. Tota la comarca del Ripollès el temia per ses exaccions irritants: tant en impostos qu'afligian als pobres pagesos, com en atreviments en robar les donzelles qu'en mal'hora l'escoltavan. La profanació que feu de la morta Adelaïza, abadesa de Sant Joan, el condempnà a cavalcar fantàstica y eternament per aquelles abruptes terres. Els pagesos el senten passar ab la tramontana, y diuen qu'aquesta minva quan ell s'ha estibat per les roques.

Y avall, seguintli'l rastre, vertiginós rodola
trinxant carreus y soques de pins tot el bruxàm;
en terra estès al vèurel irat els punys arbola
y avenchs, tinells y gorges tremolan a llur bram.

Y'l cos del Comte arruxan ab llenques de bardana;
l'ajauen a la gropa de son cavall etern;
el lligan per la brida a un rem de tramontana,
y en remoli fantàstich s'enlayra tot l'infern.

Y enlayre cruix y roda. Pujals y Serraborda
als cims de Coma Armada hi atian el bruel;
flamejan les montanyes; la tramontana axorda,
y'l Comte Arnau s'adressa per arraparse al cel.

Y cau; y a sa cayguda la gran legió's destría,
y al sò d'una campana, fugint, s'esberla'l front....
Fresseja'l Santuari. Montgrony floreix al día,
y'l clergue axeca l'hostia qu'abranda a tot lo món.

VIOLA

VII.—LA CORONA D'ESPINES, *de D. Arthur Mas-
ricra.*

VIII.—TORNANT AL PARADÍS, *de D. Martí Gents y
Aguilar.*

IX.—LA LLANTIA DEL SANTÍSSIM, *de D. Lluís B.
Nadal.*

PREMI DE LA VIOLA D'OR Y D'ARGENT

LA CORONA D'ESPINES

— Et plectentem coronas de spinis,
posuerunt super caput eius.

(MATHEU, XXVII, 29.)

Els esbarzers del Cedron
crien arsos y argelagues;
Divendres Sant al mati
prou n'arreplegan a manta
els soldats de la legió
pera ferne una garlanda
pera'l front de Jesu-Christ,
qu'ha de mori'entre dos lladres.

El Rey de reys està prè
sota les brèdoles altes
del Pretori de Pilat;
porta per sceptre una canya,
té per trono un escambell,
té per matell una clàmide,
y dels arsos d'esbarzer
la corona que li manca.
La corona de Jesús
sobre son front brilla encara,
llampega ab raigs de claror
sobre vint segles que passen.
¡No es la corona d'afront,
qu'es la diadema de gracia!

Les espines qu'han punyit
 el front d'un Deu, que s'abaxa
 fentse del home germà,
 per natura y per semblansa,
 son la llevar més sublim
 d'espiga fecunda y magna,
 son l'esplet de pau y amor
 de l'idea cristiana
 qu'en la ment del Verb diví,
 ab sanch de Deu, germinava.
 El Fill del Pare Eternal
 veu que'l front august li sagna.
 El pensament de Jesús
 pren profètica volada,
 el martiri del seu cap
 ab cent martiris enllassa.
 Dels torments del Fill de Deu
 coronat d'espines aspres,
 se'n engendra una legió
 de pensaments dels qu'enlayran
 a la llorda Humanitat
 sobre'l fanch que l'ofegava.
 Sant Johan, l'esdevenir
 hi escorcolla ab ales d'àguila.
 Sant Pau ensenya l'amor
 y'ls Cels enlayrats traspassa,
 Veu Agustí la *Ciutat*
de Deu, tres voltes sagrada;
 Chrysòstom torna de mel
 de Deu l'excelsa paraula,
 y Sant Geroni, a Bethlem,
 al món axorda y esglaya
 ab la trompeta sublim
 qu'a Josaphat amenassa.
 La ment humana, del Verb,
 pren la Vritat sacrossanta
 y vola ab los Sants Doctors
 de la *Summa* y de l'*Ars Magna*,
 ab Teresa de Jesús,
 y ab l'Àngel de *las Moradas*,
 y'l pensament que d'un front
 atormentat s'escapava

¡ompla'l món y arriba al Cel
redimint pobles y rasses!...
L'espina qui més punyeix
al front de Deu, sagna encara;
es la dels mals pensaments
de tantes penses malaltes
de tants fills y nets d'Adam
que, ab superbia condemnada,
menaren l'enteniment
de la mentida a n'els antres.
Judas, se penja ab la serp
del remordiment, assuara;
dubtant que Deu sia amor,
baxa al infern el mal Lladre;
de Julià l'apostasia,
de Nestorí la fal·làcia,
la superbia dels arrians,
l'orgull dels iconoclastes,
son espines que de Deu
al front sagnant dexan rastre!
Els pensaments d'ambició
de la Humanitat malalta
desde Adam al Anticrist,
desde Caïn a Alexandre,
terexen la ment del Verb
Rey de reys, Senyor dels Angels.

El pensament es un au,
vola amunt ò be devalla
fins al llot de la passió
ab baf de crims rabejantse.
Cada pensament de crim
es una espina sagnanta;
cada espina, al bon Jesús
¡sanch del front li costa encara!
Pensa meva: amunt! amunt!
qu'ab Jesús vull comportarla
la corona dels afronts,
qu'es la diadema sagrada,
¡d'espines en aquest món,
y de roses en el altre!

TORNANT AL PARADÍS

Jesucrist axeca 'l treball a
la més alta consideració.

Quan ulls humans la llàgrima primera
dexàren caure ab lo primer suspir,
un dia de superba primavera
Adam passà'ls llindars del Paradís.

Sosté ab son bras l'averkonyida esposa
vagant esgarriats pels aspres munts:
descloure'ls llavis cap dels dos no gosa,
girant enrera a cada passa'ls ulls.

Negrors de tomba del Orient devallan
que'l fret a ses espatlles fan sentir:
y lluny, derrera'ls núvo's que'l mar tallan,
se'ls pon per sempre'l sol del dematí.

Y l'hom primer y la primera dòna
hermosos com ahí'ls emmotllà Deu,
signats encara ab la radiant corona
que del món y'ls espays los feya reys.

com dos coloms que la tronada espanta,
de la propera nit fugint poruchs,
caminan d'esma ab tremolosa planta,
y's perden pels fondals brusits y axuts.

Ses nacarades carns macan les roques;
dels peus fets a la molsa'n raja sanch:
la set horrible axarraeix ses boques,
y'l corch els amorfolla de la fam.

Quan ja no poden més. quan en la calma
de l'ombra silenciosa tot s'adorm,
s'amagan arraulits en una balma;
y'ls seus parpres se clouen y'ls seus cors.

Després pels ayres flamejà llum nova
volant sobre la terra somnis bells:
y Adam va obrir els ulls, y d'Eva's troba
el front rosat caygut sobre'l pit d'ell.

Dels plors aloga la cremant pujada
com dart punyintlo lo recort d'ahir,
y alsa'l cap y esbarria la mirada,
com quan desperta lo guerrer ferit.

—¡Oh; esclama, com anyor lo goig d'un dia
quan tot mon ser fruhint de son esguart,
del Pare omnipotent la veu sentia
cayent com pluja fresca en estes valls!

Ja no'l veuré baxar de les altures
en mitx de núvols blanchs de serafins;
y un'ombra ennegrirà les hermosures
d'un món que'l feu per regalarme a mi.

¡Adeu, clars dematins de quan jugava
ab los aucells del bosch E'va innocent,
y jo lleuger com els isarts guanyava
al banyagayre fort y al singlà'esquerp!

¡Adeu, montanyes meves d'or vestides,
esplets de dolces prades y fruyts d'or,
riberes encantades y florides,
llit tebi d'aygues de gentils remors!—

Diu allunyantse de la roca trista
qu'aquella nit els ha donat alberch;

veient la terra estendre a sa vista
per patria de sos fills l'immens desert.

Com ala d'au geganta, una palmera
brandeja a tret de roch sos dàtils richs.
Rebota'l viu desitx, y s'hi adalera;
y sent que'l cor li falla ans de se'al cim.

Retut y esdernegat sots l'ample soca,
sentint per Èva xafagós condol,
mortal gemech s'exala de sa boca
com crit llensat al cel pel cor del món.

Y dels fondos espays boyra argentina
més clara que'l mitjorn bat l'ayre blau:
y armònica ressona veu divina
parlant al seny espabordit d'Adam:

—¡Axecat y camina! Ma clemencia
te torna pendre per l'amat fill meu:
valdrà lo meu perdó ta penitència:
regnaràn en la terra los fills teus.

P'ensa y trebàlla! Jo't daré en ser l'hora,
vestint d'inspiració lo teu esprit,
la forsa que ton dèbil bras anyora
per torse'ls elements a ton albir.

Podrà abastà'l desitx tot quant t'enayga
si li dona la mà l'enteniment:
tindràs per servidors el fech y l'ayga,
y l'ayre qu'assí al món tot ho nodreix.

D'aquestes planes que'l gram sèch enerba,
dels calsigats terrers y pedregals,
el pa beneyt que'l viure assí conserva
quan vinga'l sol d'istiu ne culliràs.

Faràs del còdol cantellut la roda;
y'ls rius que portan cap al mar corrents
les clares aygues ab que'l món se broda,
te donaràn la forsa y'l mohiment.

De les entranyes fosques de la serra
treuràs la mena del primer tresor:
exint del sílex te darà la terra
l'eyna de ferro qu'ho treballa tot.

Ton seny engrunará com frèvol toria
les ires de la mar y'ls focs del llamp,
y menarà tos carros de victòria
el llamp mateix per terra y per la mar.

Y anant sempre en amunt, per clara guia
portant la llum qu'encench en el teu front,
cada secret qu'estoja una harmonia
s'esbadarà a tos ulls com lliri al sol.

Com ixen de la nit garbons d'estrelles
rodant en cercles amarats de llum,
de l'ànima les nits t'han de fer belles
els càntichs de les arts y les virtuts.

Y l'obra de tes mans exint més pura
quant més la banyis en colors divins,
la terra's vestirà de l'hermosura
que llu en los raigs del sol del dematí.

Y esdevindrà que cada passa teva
més acostantse a n'als llindars del cel,
irà dexant pels sots de cada gleva
de ton avens gloriós els monuments.

A sobre de cad'un ab complacència
s'hi baxarà a posar el meu esprit
portanthí un baf de divinal essència,
y fentne un replà més per pujà'ab mí.

Quan al món voltarà aqueixa cadena
forjada en tos esforços sobirans,
de la pregon clotada a la carena
el món serà un jardí del meu palau.

De sol-ixent per les daurades portes
mon amorós alè hi duràn els vents;

y ornat de cingles com pilastres fortes
serà'l teu gran casal un altar meu!

Llavors les goles de ton front caygudes,
ab lo treball august ja redimit,
hauràn sembrat de flors tes llars perdudes.
¡Jo't tornaré fe'hereu del Paradís!

LA LLANTIA DEL SANTÍSSIM

Lux perpetua.

D'aquexa llum, quieta o tremolosa,
talment sembla'l meu cor el papalló:
ella m'atrau, la llantia misteriosa;
jo visch de sa claró'.

Jo'l sol no gòs mirar per sa grandaria,
ni l'immens resplendor del firmament;
ja'm satisfà ab sa dèbil lluminaria
eix far del Sacrament.

Ma vista, vergonyosa y esquivada,
sols devant d'aqueix llum gosa mirar;
apar qu'es fet del pecador a mida
y'ls ulls no fa abaxar.

El just pot mirà'l sol, l'ànima pura
pot delectarse en l'estelada nit;
jo no puch pas, indigna criatura
que'l plor no ha redimit.

Jo d'exa redempció tan sospirada
veig la promesa en exa eterna llum,
exa llum del altar may apagada
que l'oli vell consum.

L'oli vell sempre igual, fill de la terra
qu'a Deu dona la pols de que'ns tragué,
guaridor de ferides de la guerra
que'l mal esprit sosté.

Ella'm refà, exa llum, y m'aconhorta,
ella es el bàlsam de mon pobre cor;
el dany més cruel, la tempestat més forta
cedeix a sos raigs d'or.

Jo hi entro cec al temple solitari,
potser plorós, potser desesperat,
ab l'anguniós fadich del meu calvari,
ab el punyal clavat;

y'n surto plè de llum y d'ardidesa,
el goig dintre de mi y el front serè,
y, al tornar als afans y a l'asperesa,
m'apar trobarmhi a plè.

Oh, sagrat llum! oh, estel amorosíssim
que m'apartas les ombres del camí!
tu ets, tant humil, l'ullada del Altíssim
qu'arriba fins a mi.

Guàrdat, oh món, ta lluminaria vana,
font de lluyta, superbia y desconsol:
jo vull per mi exa llantia sobirana:
son fil de llum m'ha de portar al Sol.

PREMIS EXTRAORDINARIS

X.—EN TON DE LA MUGA, *de D. Manuel Duràn y Duràn.*

XI.—LA MULLER, *de D. Miquel Roger y Crosa.*

XII.—VENI CREATOR, *de D. Pere Palau González de Quijano.*

XIII.—VIA CRUCIS, *de D. Mameu Folch y Torres.*

XIV.—RURALS, *de Mossen Angel Garriga y Boixader.*

EN TON DE LA MUGA

(ESTUDI PERA UNA NOVELA)

Terra.

Aquell dia va exir més tart que de costum: apoyantse en son bastó de crossa y repençantse al bras de sa germana Nuria, traspassà ab dificultat lo marjapeu de la porta. Ella portava, agafada pels barrots del espatller una cadira mitjana, y dessota'l bras un coxi ab funda de quadrets blanchs y vermells. Caminaren a passos curts, qu'ell feya ab fatiga, fins a la paret assoleyada del cap de l'era, ahont la Nuria colcà ben assegurada la cadira y ajudà a asseures a son germà, qui poch a poch anà doblegant sos botits genolls fins a dexarse caure en lo seti, li emmotllà'l coxi, ben estovat entre la esquena y l'espatller aconduhintlo carinyosa ab atencions de mare.

—Fa, Ton, qu'axís estaràs be?—

Ell respongué a la Nuria ab un amorós esguart, y trafeguda y desexida se'n anà a donar cap a les feynes de cada dia.

En Ton dexà son bastó apoyat entre les cames, y abandonats los brassos a son propi pes, quedaren reposats demunt les cuxes, ab les mans mitx closes, acotà'l cap envers son pit y quedà immòvil.

Sa fesomia era parada, inexpressiva, com si un vel aturés les manifestacions de sa inteligencia migrada y enderrerrida enterbolint l'esguart de sos ulls clars d'escassa movilitat y

que's fixaven sense cap intenció. Era barbamech; un borrisol escàs y fi, casi invisible, nexia al voltant de sos llavis y s'estenia per aquelles galtes embofegades, de pell pansida, acribillada per un soptil reticulat, com de poma escaldada, ab esgroguchides ranciors de pergami vell. Ses orelles primes y caygudes, sense transparencies de sanch, marcavan en sa unió ab les galtes uns replechs de pell, unes bosses arrugades y penjantes com pellerinques mortes que's fonian a l'arrencada de son coll groxut, ab comensaments de goll. Sa boca, un xich badada, com si li manqués l'ayre, dexava sentir a cada respir un fleble bleix, curt, fadigòs, asmàtich que sonava com buf passant pel canó d'una canya esquerdada escorrentse per sa barba un regalim de lliscosa baba que sovint axugava ab lo revés de ses mans botides, moradenques. Son cos de formes xaparres y de fofa inflor que l'oblivia a estar assegut gayre be sempre, mal ensarronat en son vestit de vellut, refregat de cuxots y aparracat dels colzes y ab la catxutxa encasquetada fins arràn d'orelles pels volts de la qual s'escapavan llargues grenyes de cabell las, estava sempre quiet, encarquerat, hieràtich... quelcom de momia ab ulls de vidre.

Vingué al món abans de temps, en lo precis moment que sa mare l'abandonava. Lo va criar una cabra que talment semblà compadirse d'aquell pilotet de carn esblaymada; encara no sentia'l feble rondineig de son ploricó, com gruny de godall, hi corria adalerada y axarrancantse damunt la bresola, li tapava tota la cara ab son inflat braguer.

Va tardar molt a tenirse; se passava'l dia encastat en una basseta, brut, espellifat, arrambat a les parets de la llissa ò al peu de la barana de la exida; allà ahont no fes nosa, rosegant un espigot de blat de moro estovat per les baballes, ben voltat de mosques... llepat pels gossos.

La Nuria qu'encara era una canalla, era la que'l traginava d'un cantó al altre, l'pexia y aconduhia a sa manera.

Ja era grandassàs quan va comensar a valerse: allavors tenian d'atalayarlo sempre perque arrossegaitse y rodolant s'allunyava de la casa, sempre ab la dèria d'anar cap a la бага, com si'l bosch exercís en ell una mena d'encís, una atracció estranya, inexplicable... Un cop lo van tenir perdut tot un dia... y anà crexent escanyolit y flach, esquerp com

un erissó qu'encara no veyá algun foraster s'esmunyía depressa entafurantse en algun amagatall.

Solsament se trobava a pler essent ben sol ò barrejat ab bestioles a les que tenia una afició boja. Eran sos companys. Molts cops, ajassat al batell del sol, mitx colgat pel boll de l'era, l'hauriau vist ben voltat de l'aviràm que li pujava demunt, picantlo suaument, estiragassantli's cabells... y ell hi prenia una paciència!... De vegades, en lo mateix plat de arrossó ahont esfonzava sa cullera de fusta, hi menjavan les gallines golafres. Aegut de boca terrosa de cara a un niu de formigues, les ajudava en sa tasca d'apilotar granes. Més grandet, gambava aucells de niu, ò escampava molles de pa pels pardals.

Com no havia anat may a estudi, ni s'havia pogut ocupar en cap mena de treball que hagués esperonat son endormiscat cervell, havia pujat com una bestiola mansa, nodrintse malament y a la bona de Deu, com les garrigues del restoble, ab aquell abandono y santa resignació ab que a pagès se conforman ab la desgracia. En Ton era un esplet perdut, per son pare, propietari del casot de la Muga, de poch quintar y prou endarrerit. Anava massa ataleyat ab lo bestiar y les vessanes pera enfundarse ab lo Ton... Tan de be li faria Deu... Los altres de la casa, llevat de la Nuria, tenian prous cabories en vigilar per ells .. Per altra part, lo poch que havían probat de metge y medicines no li havian fet may rès que s'hi conegués... y potser sòrt ne tingué de no castigarse la naturalesa ab potingues.

Flach de còs y d'ànima encongida, havia passat los divuyt anys de sa vida com si solsament ne tingués quinze.

Era de natural dols, bondadós, soferit, may se quexava: encara que poch enrahonador y retret de mena, sempre tenia una bona paraula per tothom que se li dirigia, ab aquella veu que li exia petita, esquerdada... com si se li nués la gargamella.

Un dia'l rabadà s'enfilà a un olm del peu de la casa pera abastar un niu y fernhi present. ¡N'era tan mal dels aucells!... y pujant branques amunt, s'apuntalà de genolls a un cimal corcat; al mateix temps en que axecava'ls brassos per copsar d'un cop aquell pilot de brostes y brossa menuda, y esclamava joyós:—Oh Ton, son ben canonats!...—petà sobtadament esquexantse y lliscà sens temps d'ampararse enlloch, y ell y galindons caygueren a terra. Rebé una forta pataca-

da y de retop un roch cantellut, li esberlà la pell del front del que'n brollà sanch abundosa. Un mosso que feynejava en la fexa propera hi correghé per assistirlo. Al cap de vall no va esser gran cosa, però tot d'un plegat s'adonaren del Ton que, bo y assegut en sa cadira, coll-torsat, blanch com un llenzol de bugada, s'havia esvahit, costant bons treballs lo retornarlo.

Los espectacles ferrenys de la naturalesa l'esfereïan que feya llàstima. Quan bufava desaforadament la tramontana ab estridents xiulets fent cruxir les soques, reblincant los plansons y ajassant les mates, s'entafurava pels recons, atuhit, guaytant esverat a cada xiselet que's fonia perdentse enllà d'enllà. Quan la grossa y plomosa nuvolada s'atansava empesa per les ratxades de montanya y la terra's sotraquejava al retruny del trò y la tempesta's desfeya en espessa pluja qu'anava tupintse velant lo paysatge mateix qu'una cortina estesa arràn de finestra, no's movia del peu del foch, ulls cluchs, ensumant ab ànsia la flayre de llor benehit y espigol, que la Nuria cremava, com si cerqués, plè de fè en les virtuts d'aquella mena d'encantament, consol a son esperit qu'esperava veure aplanades aquelles furies malehides que semblavan aterrar la casa ab son terratrèmol. Quan s'era passat lo mal temps, s'anava reviscolant de mica en mica y s'atansava a la finestra que obria, y guaytava joyós los claps lluminosos de puríssim blau, mentres entrava en la cuyna, com una grossa alenada, lo baf de la terra molla.

A la mida qu'anà crexent s'engroxí botintseli les cames, quedant quasi impossibilitat, com un jayo ferit y de qui per rès se refiavan, fent més nosa que servey, aclaparat sota la pesantor d'aquella estranya malura que may ningú havia entès. Allavors se li remarcà aquell panteig fadigós que's tornava veritable ofech al fer algun esfors, y fou quan la Nuria l'armà del coxí y cadira y li cercava'l recés assoleyat ò l'ombra fresquivola... Massa que tenia d'estarhi ficat per aquells recons del escò en los dies rúfols y grisos d'hivern y en aquelles llargues vesprades, guaytant ensopit els caragols de la flamarada d'argelagues llepant la caldera.

Alguna qu'altra festa anava a la vila pera complir: marxava de casa a l'hora justa, cavalcant la somera, guarnida ab silló, a tall de dòna, acompanyat d'algun dels seus y se n'entornava tan punt havian fet. Aquexes anades lo contrariavan en gran manera... Los esguarts de compassió que

l'acompanyavan desde'l cap del carrer fins a la iglesia, l'interés mostrat assi y allà per parents y coneguts, aquell "Y donchs, Ton, qu'encara no fem bondat?... " Guaytèu al Ton que reixit!..." lo marejavan fins a posarlo malhumorat y esquerp y no tornant a pendre son tirat natural fins a trobar-se de nou entre terrossos y arbres, a camp obert y sol.

* * *

Part darrera de la casa s'exten la serra del Catllar, per les vessants de la qual s'escorre l'aigua filtrada en la molsa de sos boscos de faigs y pins, fent cap, part d'ella, a embassarse un xich més enllanet de l'era enllosada y dessota mateix d'un esquey atapahit de falsies, del que'n brolla una font que ab sos regalims y degotalls engrexa'l bassot, formant tot plegat un petit estanyol, vorejat de vinyaqueres que serveix d'abeurada al bestiar y pera regar l'horta propera, tançada d'espès entortolligat d'arsos. Al peu de l'era y davant per davant de la casa, s'exten lo quintar que termeneja ab lo riu; a l'altra banda hi ha un bon tros de plana conreuada fins a la carretera ombrejada de plátanos y que seguint la mateixa direcció del riu, va de la vila no llunyana fins a la estació del carril. Més enllà, restobles escalonats, clapats de bosch de pins y roures, masies escampades ab socalada de conreu, y axis fins a la carena de la serra que tanca l'horitzó per tots indrets fent de límit a aquell panorama que'l Ton anys hà que's contempla desde'l mateix punt de vista.

Allà, pels vols d'aquella casa, en fent bò se'l veyia sempre assegut en sa cadira ò recolzat pels marges, ja al peu del bassot de la font ò en un reconet de l'horta, hores y més hores, sol, abstret, encantat.

Aquest era'l Ton que la gent conexia: el Ton desgraciat; el pobre Ton de la Muga.

En Ton era més felís de lo que la gent se pensava. En Ton tenia una amiga tota ella amor y falagueria que ja desde molt xich li rublia de joya sa ànima delicada ab lo doll voluptuós de ses manyagues, ab los embriagaments d'un goig puríssim, intens, desinteressat, constant: la naturalesa que'l voltava... hëusela aquí l'amiga del Ton... l'exuberància de vida que arreu brollava a son entorn; la que l'aconhortava ab tendreses de mare, ab afalachs d'enamorada.

D'ella eran les úniques besades qu'havia rebut en sa vida miserable y solitaria... y també per ella eran tots los esbatechs de son cor malaltis.

Tot lo que veyá y sentía, desde les immensitats lluminoses fins al cuquet que nerviosament se caragola en lo toll de la font; desde les modulacions del vent, arpejant al esbandirse per la pineda, fins al xisclet llunyedà de la garsa esferhida, eran per ell veus abundoses que l'assadollavan de joya quan entregava son esperit apocat a la fruició d'assaborirlos, y li anavan penetrant els misteriosos effluvis de vida que flotavan arreu en aquell ambient de serena calma, nodrintlo y corsecantlo a la vegada.

La fressa del riu, aquell udol etern qu'ompla la vall y que després de pluges se torna bram de monstre al llessarse per les pendents, estimbantse en els saltants, engrexant les gorgues y amarant les soques dels verns de les vorades; les notes esmortuhides d'un fluiol; los blancalls escampats de la remada expandintse per la serra, omplint l'espai ab lo bel reposat de les ovelles responent al tendre y anyoradís del xayet de llet tancat dintre la cleda; l'acompassat cimbreg del cimall del pollancre; les formes cambiantes de la nuvolada; fressa de bestioles; llums y remors de totes menes, eran per ell son amor y sa vida... son tot.

Y... n'estava gelós... hauria volgut esser sol a fruirlos, com si li raqués que'ls altres poguessin gaudirsen d'aquell devassall d'amor.

Lo ventijol que refrescava ses galtes en l'hora fadigosa de la canícula y que també axugava'ls fronts, amarats, dels forts que lluytavan ab els terrossos... l'hauria volgut per ell tot sol... encara que per ell tingués altres moxadures, portantli'l ressò de musiques incomparables que'ls altres no ohían, ataleyats damunt la gleba.

Per axò li agradava estar sempre solitari. ¡Se sentia tan felís abstret en aquelles contemplacions que'l sumergían en un món tan diferent de les realitats de la mesquina vida!

De vegades assegut en un recó de l'horta's passava llargues estones com ensomniat.

El sol queya a plom inondant tota la vall; les velles pomeres de soca rovellada brandavan pausadament ses branques apuntalades, que s'aclofavan fins arràn de terra al pes dels ramells atapahits de llustroses pomes daurades, ab carnacions de porpra com galtones d'infant.

A son entorn voltavan bronzint ab sò apagat y adormidor els escaratets d'esmeragda qu'anavan y venían, s'arrapavan furgant la polpa farinosa y llaminejant d'assi y d'allà lluhian al sol ses brillantors metàliques.

Una munió de blanchs papallons volejavan com folls entre les viandes assahonades.

De tant en tant arribavan de la fageda l'espignet del gaig cap-viu qu'avisava a sa companya, ò les notes llunyanes, cromàtiques, de la pigota virolada.

Tot era calma y repòs; tot llambregava ab una llum enlluernadora, pesanta, en les parpelles.

L'oreig passava y repassava besant ses galtes esblaymades ab tebies alenades saturades de flayres d'orenga y barballó... lo rondineig de l'aygua escorrentse per la reguera... lo cloqueig mandrós de la gallina estirant les ales y aterrejjantse bo y buscant la frescor... l'anavan ensohint, enervantlo de poch en poch, fins a quedar completament immòvil, com inanimat obgecte, confós entre les roques que'l voltavan, a tall d'esparracat estaquirot, de formes botarudes, per esquivar els pardals.

Allavors semblava com si s'anés aprimant aquell vel que embolcallava sa fesomia, sos ulls prenían certa expressió de fixesa com si guaytessin lluny, molt lluny; sa boca's contreya ab un somriure de joya inefable; les babes se li escorrián abundoses, y sa cara absorta prenía una expressió beatífica, d'iluminat... y mitx esvahit se passava les hores fins que potser la matexa intensitat del goig lo dexondía y, retornat a la vida, li entrava una mena de deliri, una frisor estranya, un desitx immens de fondres y barrejar-se ab aquell concert qu'a son voltant s'extenia, convertir-se en una volva invisible, y voleyar, voleyar per sempre més...

Les bestioles continuaren essent obgecte de sa predilecció.

Els pardals s'havían avesat tant a sa figura, sempre presenta per aquells voltants, d'altra part gayrebé sempre immòvil, que se li atansavan confiadament, saltironejant, tombant el caparró y guaytantlo de gayrell, arribant els més atrevits fins a picarli les espardenyas.

Ell s'esforsava en estar quiet, aguantant l'alè, xuclànt-sels ab son esguart amorós, desitjós d'allargar aquella estona de intimitat. Sotadament, esferehits per qualsevulga remor, arrencavan esbojarrats la volada cap a les vimaqueres ab fressós xarroteig de sò de cascabell... y s'estarrufavan arro-

donintse com pilotes de ploma, y saltavan escoturits de branca en branca, s'espandian pel paller y la cabanya pera acabar apilotantse en la teulada tombollantse y xisclant fins que un se llensava com sageta al damunt del caballó assoleyat en lo rostoll, furgant arreu per gaudirse de la deleytosa grana... y un altre'l seguia... y després un altre y tots al cap de vall feyan el mateix camí per asseures a la matexa taula... Y'l Ton els seguia ab els ulls plens de desitx d'assolirlos y gamberjar ab ells lliurement per aquelles fexes.

Recolzat en la marginada atapahida d'herba que voreja'l bassot de la font ò prop de les mulles del peu del esquey ¡s'hi passava unes estonasses, observant aquella munió de *texidors* ziczaguejant continuament d'un cantó al altre, estirant nirviosament ses fines cames d'aranya, marcant, ab febroso activitat, febles ratlles en l'aygua quieta que seguidament se fonen, creuantnhi de noves ab aquell textit de fils invisibles!

En el fons verdós anguleja suaument la tendre molsa esfilada, y les falsies van llagrimejant acompassades aquell go-teig pur, transparent...

Y les hores passavan dolses, lliscant per aquella existencia emmandrida. Y anà crexent barrejat ab aquells elements que foren els companys de sa infantesa, els mestres de lo poch que sabia y'l consol únic de sa vida desgraciada.

S'havia entregat de tal manera al goig d'aquelles contemplacions de fervent adoració, que de bona gana hauria baratat sa pesada ossamenta pel feble cos de la papallona que al tocarla s'esmicolava entre sos dits en polsim d'or.

¡Quin goig el trobarse barrejat en les corrues de formigues arrossegant la grana d'ordi ò la ressecada cama de lla-gosta!... ò volar com aquelles orenetes qu'al comensar el bon temps passavan ab bronzenta volada com seguint engegades sa trajectoria d'ayrosa corba y fregavan sa panxona de blanquinós plomall per l'aygua del bassot d'xanthi un rastre de llum trencadissa y brillant.

Allavors s'hauria remenat a pler.

Aquesta mena d'enveja que sentia a estones, aquest desitx de trasmutarse, era'l punt negre qu'ombrejava la somniadora calma de son esperit, com les punyides de dolor sotraquejavan de tant en tant aquella immobilitat de la materia.

No era enveja de mala lley lo que sentia, era'l natural afany de la llibertat. Prou gosava bo y allunyat d'aquelles

fondaries misterioses, incomprensibles, que sols ovirava al lluny del lluny en aquelles hores de dols esvahiment... però hauria volgut entregarse, tot ell amor, en el sí d'aquella vida esplendent, barrejar-se ab llum, remors y formes, y penetrar en aquell ambient d'amorosa serenitat.

En Ton, com a fill de pagès ò com tot home, per rústech que sia, que viu en íntim contacte ab la naturalesa, estava dotat d'una gran forsa inductiva y sa pobre inteligencia a forsa d'observar arribà a produhir estrambòtiques afirmacions y... barrinant, barrinant, arribà a convèncers de que com més xichs y insignificants eran aquells sers que'l voltavan, més fosos vivian ab el gran concert y per tant fruhian més a pler d'aquelles delectacions immenses, qu'ell ne sentia quelcom en aquelles curtes hores d'esllanguiment amorós, acabant per creure qu'ell hi era més a frech que'ls altres homes qui n'estavan més allunyats...

Trobarse guarit de sobte y fer com els forts que veyia feynejar per la quintana, de cap a cap de dia, amarats de suhor ò espurnejats de gebre; rompent l'artiga empedrechida; guaytant la calamarsada sempre suspesa... per un mos de pa de segle... nó; més s'estimava esser com era... ò com los còdols del riu, que a ben segur també gosavan, pensava ell, quan en lo caldeig de l'estiuada s'abeuran en lo ruxím dels xarabots escumosos...

Y en Ton envejant a les cuques mandroses y compadesquent a la Nuria escarrassada, gaudia d'unes estones de felicitat incomparable y no era tan desgraciat com la gent se pensava.

Era passada la *Gala*, la festa grossa del ters diumenge de Setembre, aquell dia que la Nuria'l dexà aposentat al peu de la paret de l'era.

Els dies s'escursavan y'l Ton, que sentia acostarse'l mal temps, anava retardant les sortides, tant qu'aquell dematí no va trigar gayre a aparèxer en el revol de la carretera la tartana de la estació del carril.

En Ton la seguía ab esguart indiferent.

De sobte's deturà al dret mateix de la casa, y al peu de la fexa gran de la plana baxaren dos homes y la tartana continuà son camí.

L'un prou el conexia en Ton, era'l mestre de cases de la vila. L'altre era foraster, un senyor ben arranjat, ab bastó de *pinyo* llhent que'l sol feya llambregar.

Entraren en el camp, que's guaytaren detingudament, baxaren fins al riu, conversant sempre, y mentres l'un senyallava ab el bastó per tots indrets, l'altre, ab acompassats moviments de cap semblava donarli la rahó de tot.

Després empengueren la dressera de la vila seguint la vora de l'aygua.

En Ton recordà haverli vist altres vegades al mestre de cases voltant per aquell indret.

A la tarde hi tornaren ab altres homes: prengueren mides, plantaren estaques, y la fexa gran quedà sentenciada: ja may més llevaria.

* * *

Som a les derrerries del Setembre.

La fosca es ben estesa: tot just a ponent un rastre de lluhissor senyala les acaballes del dia.

La gent de la Muga van comparexent calmoses, penjan cynes, arreconan còves y fexos de caps de blat de moro... y poch a poch arrossegant els peus y sacsejantse mandrosament, fan cap a la cuyna, flayrant glotons les trumfes que fumegan abocades a una cassola a punt d'axafar.

En Ton estones hà que seu en un recó guaytant, sòpit, com se van esmortuhint les darreres flamerades en la llar.

Tots s'asseuen pels recons, refregant parets y recolzant-se ab positures penoses... Menjan afanyosos. Després badallan amplament, sorollosament, tot persignantse la boca, y caparrejant barbotejan les paraules del Sant Rosari ab un immens enfilall de Parenostres.

La Nuria de tant en tant guayta de cúa d'ull al Ton que segueix immòvil aguantant lo plat a mitx acabar... li pren suaument, sens pregarlo; clama'ls gats y, prenent la cullera, aboca la vianda a un recó de la cuyna.

En aquest moment entra'l sagal qu'acaba d'establar les vaques y, fent mitja rialla al Ton, s'atansa a la Nuria y ab gran misteri li diu:

—A la fexa gran hi faràn una *fràbica*.

—Què hi sabas tu!—fa ella.

—Oy sí, que fins m'ho ha dit lo sagal d'Estiula; que son pare hi treballarà.

—Be, be... afanyat y no t'encaparris, qu'es tart y tinch una bona platerada per rentar.—

En Ton s'ho escoltà indiferent; no n'havia vist may cap de fàbrica, ni ganes que'n tenia; no n'hi havia en aquella terra.

* *

L'estiu era a les acaballes: d'un dia al altre s'esperavan los remats de montanya; les fulles esgroguehides voleyavan, comensant a estendre per la terra lo vel de la tardor.

Una munió d'homes formiguejava en la fexa gran, tragnant còdols, obrint valls, y fent estacades per la resclosa, afanyantse abans no comensessin les gelades.

Los primers frets, que'l Ton sentia abans que ningú, l'privaren d'exir al defora, y la Nuria ab lo coxi y ell repenjàntseli al bràs y amparantse ab son bastó de crossa, feyan lo camí de la cambra al peu de la finestra de la cuyna ò al reconet del escó.

—Tens fret... pobre Ton; no fà? atúrat, qu'arrimaré aquests romanins y farèm una bona xera.—

Passà l'hivern ab los ruflets de les tramontanades; ab aquell encast de neu en les canals dels bachs; ab les llargues tongades de pluja menuda y freda assahonant los boscos, escorrentse pels tous de fullaca, estovant les moltes, regalimant acompassadament per les teulades y amarant ab lluentors de gebrada mullena les parets foranes que tristament lluen en la grisenca llisor d'aquell paysatge mort.

Malgrat lo mal temps, les obres avansaren y aquelles parets trencaren d'un cop y per sempre l'armonios aspecte d'aquell recó de la vall.

* *

Lo sol ix més d'hora.

Passan dies y comensa aquella inflor de tanells, prenyats de vida, en los arsos y cirerers; aquell punteig de fullatge fisticonejant de trendrívola verdor los pins de la бага, aquell borrisol de les albes que's despren y voleyant suaument encatifa'l prat de purissims blancalls...

Los blats s'estiran onejant les tiges sucoses y en les margeres de la quintana s'atapahexen los pomells flayrosos en les brancades dels fruyters que's gronxolan magestuosament entre voliors d'insectes.

La molsa humitejada caragola sos rinxos: les violes desclouen sos càlzers acotant sos caparrons entre l'herbey llustrós, envellutat, ahont les falgueres s'hi desplegan abundoses.

Y'ls tebis raigs del sol de matinada tornan a abeurarse en la feble boyrina, flotant a lo llarch del riu que brama, joyós, engolintse les cascates estimbades al fondres les congestes, mentres rossinyols y merlots, entre'l fullatge esclatant, hi barrejan, refilant, ses notes d'orga...

Aquell dexondiment d'orugues, fressa en els buchs, bels gelosos... aquella alenada potent, feconda, que penja nius en les branques y en el si del misteri infla la grana soterrada, esberla la gleba y escampa arreu l'amor en polsím voladis... es lo somriure anyal de Natura... es la vida que reacciona ab prometenses d'esplet.

* * *

Era un matí, prop de mitx dia. En Ton seya bo y recolzat a la paret forana de la llissa.

Feya una hora quieta, mandrosa; l'ayre era espès, calent, com si portés quelcom a l'avensada de les ardencies del Juliol: la llum intensa, lo payssatge llambregant, lo cel serè, llis, y arreu aquella verdosa tendror lluenta, fosforescent...

En Ton guaytava englotonit y com empassantse aquell devassall de vida, qu'assaboria per primer cop d'aquell any.

Tot era quietut... De tant en tant passava bronzenta la aureneta fent cap al ràfeh de la teulada del portal de la llissa, y cada cop se sentia un burgit fondo, un piuleix mitx ofegat per les tovors de la ploma... y'l Ton escoltava y guaytava ab tota la seva ànima.

Sos ulls se fixaren en la esplèndida tossa del cirerer en flor del camp de l'horta ombrejant dèbilment els arsos de la tanca: aquell llustrós blancall l'enlluernava, clohentli les parpelles... y ell, vinga guaytarlo... hi trobava quelcom nou, enguany, en aquella florida... y en tota aquella llum qu'era més viva... les ombres més atractívoles y aquell piuleig del niu més tendre... y aquell mateix cà llebrer, ajassat a l'ombra dels arsos, més aplanat, que li encomanava un dols ensopiment mandrós... Y sobretot aquell llambrech del cirerer que li cremava'ls ulls ab aquella bellugadissa de llumenetes fosforescents... Y tot plegat ho veyia més exuberant y aclaparador.

El cap se li enterbolia a mida que sos ulls se li animavan ab nova vida.

De sobte sentí com una mena d'axamplament del pit que l'obligà a empassarse l'ayre en ample respir... y, per un moment, li semblà qu'assolia aquella felicitat tan cobdiciada, al mateix temps que'l cor, féntseli gros, li muntava fins a la gola repicantla forsa ab esbatechs sobtats, ofegadors: sentint una ferrenya necessitat d'estrènyer quelcom... d'abrasar fortament y amararse ab les finors sedoses d'aquell cirerer per aplacar les ardentes flamerades de sa pobre sanch enardida qu'abusava ses galtes pansides, martellejantli's polsos, y recremantli la gola li feya dragar ab dalè ses baballes tebies...

Allò era una malura nova, una angoxa may sentida... una barreja de dols pessigolleig al voltant d'una espina plantada al mitx del cor... y l'ayre era més tebi y'l cirerer més lluent... y sempre aquell desitx d'estrènyer, d'acaronar quelcom...

En Ton quedà capolat davant d'aquell quadro lluminós plè d'una voluptuosa tranquil·tat, y guaytantlo fit, anà simplificant mentalment aquell conjunt reduhintlo a una forma única, a una *cosa nova*, amorosa y falaguera, endevinant un goig suprem en correspondència a ses íntimes estimacions.

Y aquella *cosa nova* era la que li martellejava's polsos, li recremava la gola y abusava ses galtes ab un bes immens, infinit... y com si un nou esser nasqués dintre seu, comunicantli nova forsa, tornà a sentir en intens axamplament del pit aquella frisor, aquella necessitat may sentida de inoxidures, de contactes suaus y tebis... y'l piuleig del niu jera tan suau!...

En Ton hauria volgut trobarse aclofat en un recó de verdissa, ben amagat, ben sol... y acabà per passar sa mà botida pel revés de l'altra mà, delectantse ab aquella joguina, mentres ses galtes cremantes s'acolorian lleugerament en les transparencies de ses pellerinques esgroguehides.

Lo cà s'estirà mandrosament, plè de galbana. Era mitx dia.

Lo Ton se fixà casualment en la bestiola que clamà, atant-sàntseli poch a poch, cap acotat, orelles caygudes, remenant la cua fins a tenirlo arran de ses cames; llavors en Ton li

allargà una mà que seguit sentí humitejada per la tebia mu-
llena d'una llengotada amorosa...

La bestia's redressà apuntalantse ab ses potes devante-
res demunt les cuxes del Ton, qui sens darsen compte l'estre-
nyé fortament ab sos brassos apretàntsel al pit, y acotant la
cara, sa boca babosa reposà damunt el cap sedós y lluent
de la bestiola que rebé un bes, que l'instint ensenyà al Ton per
primer cop de sa vida: al mateix temps sentí sa cara llengo-
tejada pel cà que sobtadament s'arrencà ab un guinyol de
dolor al trobarse desafortadament estenallat pels brassos que
l'envoltavan...

Lo Ton el dexà lliure... y avergonyit sentí un'altra mena
de xardor en sa cara, mentres guaytava, com esferehit, si
algú rondava per aquells vols.

Quan la Nuria anà a cercarlo per dinar, el guaytà fixa-
ment dues ò tres vegades... Lo Ton era ben canbiat... Son
esguart no era com abans.

* * *

Bon any aquell pel bestiar de llana en tota la encontrada!

De Tots-Sants a Nadal havia set un seguit la naxensa de
xays; per axò eran més alegres aquells dies dels vols de Sant
Joan per la gent de la Muga al fer els preparatius per amon-
tanyar la remada.

Un matí tebiós, de calitges arredossades, el remat s'aple-
tà ab altres de les cases vehines per marxar plegats.

Lo pastor feya cap a tot, cridant als sagals, clamant als
gossos.

Ab son vestit de les festes, pellissa nova y sarró de cor-
retjàm llustrós guarnit de tatxes, se posà al cap de la remada,
abel manyachal bell darrera morreiantli'ls calsons, y comen-
sà l'arrencada.

Aquell tou de bestiar se mou fexugament, apilotantse a
la barreja moltons banyuts de cara emmascarada, empesti-
fats d'un tint blavós y mangre; xays del any; borrechs a punt
de cría; marrans gelosos; ovelles de dols esguart... tondrats
de diferentes maneres y senyalats ab les marques de la casa.

Caminan pausadament, s'empenyen premsantse y empas-
segant, acotant el cap fins arran de terra, entafurantlo entre
les cames dels devaners, reposantlo mandrosament damunt
l'esquena del company ò redressantlo sobtats, remenantse

frisosos per canbiar de lloch, empaytats sovint pels cans d'atura que vigilan els conreus.

Y avensan ab fresseig descompassat de bels y estossechs, ronchs dels cans y'l seguint repicar del esquelloteig de grosses, mitjanes y barrombes aferrades en collars de pi y avellaner, ayrosament blegats y musicats ab variades mostres... y aquella massa animada, com un sol cos ab milers de potes, va passant y s'allunya, escampant tuf de suarda y rains de polsaguera.

Tota la gent de la casa l'han seguit fins al collet, satisfets, joyosos.

En Ton s'ha quedat a l'exida, mitx repenjat a la barana, mitx assegut en sa cadira. És el primer any qu'en tal diada s'ha quedat arreconat. Sempre s'havia fet acompanyar un tros enllà prenent part en aquell esbarjo.

Enguany resta quiet y guaytant tristament la remada que s'allunya cap a les deveses d'estiuatge, cap aquell país, nou per ell, cap aquella montanya misteriosa qu'ell sols veyia ab sa gran tossa allisada per les calitges ò embolcallada per les boyrines de la broma baxa...

Lo bestiar mentres tant fa sa via cap al camí remader ab l'acostumat seguici de la canalla, movent gatzara y baladrejant. Passa arran de la baga y comensa a perdres d'ovir en la primera colzada, barrejantse en un vel polsós y fontentse al lluny en una sola nota trista, armoniosa, el drinch de les esquelles, béis ofegats, clams del pastor, xiulets estridents y lladruchs dels cans... y enllà y sempre enllà.

En Ton en una fonda evocació comensa a veure desfilar per son magí un seguit de formes esfumades, recorts de les explicacions del pastor en la hivernada quan, amparats en un redors assoleyat ò a l'ardoreta de la llar, tot buydant un sòch ò blegant un collar, li contava sa vida pirinenca... Y veu estendres davant seu prades immenses de tendrívola verdor ahont les remades s'esbandexen tranquiles, clapejantles de bellugosos blancalls...

Ara s'apletan a la mitx-diada ò s'acoblan enlleminits en les saleres...

Y's representa aquelles nits somnioses y serenes, plenes de remors suaus y somortes, a frech de la estelada lluminosa, parpallejant...

Y en mitx de tot, com una visió suprema y devota, en un llambrech de puríssima claror, veu una santa capelleta y la

Verge Santa de rostre bru y ayrosa testa nimbada d'estels... y veu son dols somriure y una axaplada de brassos immensa acaronant tota la terra.

Després la visió s'enterboleix, se fa feréstega.

Veu cingles esgarrafosos, cascates escumejantes, axordadores; estimbament de cantelludes llambordes lliscant per l'esllavissada pendent, rosegada per les aygues.

Esbufechs del torb qu'engrapa y arremolina y venta la neu, escampantla en gelada polsina.

Veu gorchs pregons, congriant les malehides gropades que tant l'omplan de feresa quan devallan irades cap a sa vall, empaytades pel buf d'aquelles dones malestrugues d'onejanta cabellera, pels embulls de la qual s'arrapan garlandes d'anèmones y roses alpines.

Y les veu xipollejar mandroses per l'ayguamoll dels ombradius ò conjurantse soperbes fent retronir les afraus ab son poder de bruxeria...

Encisant falagueres ab la rondalla qu'adorm al nin ò claman traydors ab cant d'amor y perdent per sempre al jovent, qui s'hi atansa, ab l'ardenta alenada de son bes de foch...

Y les veu entafurarse després, enriolades; en la foscor d'abets y pins negres entre l'espès text de resseca brancada y cimals cayguts ab esboranchs de centella, dexant per rastre'l baf humit de ses carns pantejantes...

Y'l Ton tornà a sentir ses galtes enceses per una xardor intensa, y altre cop l'imatge del bellugós llambrech del cirer en flor cremà ses parpelles, y caygut t'exugament damunt sa cadira, plorà ab nova anyoransa y frisor nova.

L'endemà, al exir al defora, veyà onejar un parrach vermell, estacat al cim d' un aspre, en la cuberta de la quadra: havian colocat la darrera teula.

A la vetllada, al aplegarse la gent a la cuyna'l sagal comptà com lo bover d'Estiula havia sabut pel pastor de Les Planes que'l primer diumenge després de l'Ascenció'l senyor Rector benehiria les obres... y que farian una bella festa.

El sol-ixent llú ab una vermellor esclatant y riallera que inonda la terra y escampa arreu aquell encís misteriós d'una diada de festa.

Sa llum no es pas ben igual a la dels altres dies. Sos raigs ja d'hora primera son més brillants, més tebis, més alegres,

com si portessin quelcom de falaguer anunci d'unes dolces hores de treva en la lluyta del home ab la gleba...

Sembla que més suaument puntejan, y al dexondir els camps endormiscats al escalf de son bes tranquil, fon a la quieta, per son natural, aquella munió de puntets brillants de fresca rosada que com argentada polsina'ls amara sense tràfeh feyner que'ls esbulli.

Poch a poch s'estenen espurnejant la terra emmandrida y lliure d'una lluentor més intensa, més somrienta, animantho tot d'una pau serena, desde'ls ombradius de la бага, ahont la destrál reposa, fins a les fexes ahont encara jauen les garberes...

Y aquells raigs van estenentse y atrapan l'arada tombada, al peu del marge, en el conreu solitari sense trepitx del parell ni esboranchs de rella.

Se n'entra per la porxada, llisca per la lluhissor del ferro polit, ab brill d'argent, de les eynes penjades en la barra reconera, y peta en les lloses de la cuyna nêtes, refregades, ahont el baylet endressat ab la barretina nova y brusa estarufada assaboreix tranquilament son plat de trumfes.

Acompanya a la fadrina endiumenjada, ab la caputxa plegada al bras y fent via cap a l'Eglesia, arrenca reflexos d'or a sa rossa cabellera, mentres joguinós llambrega ab la campana que al brandar escampa un brill enlluhernador.

Mostra al cap de casa, endressat y cara-nèt, bo y recolzat en les lloses de la partió de l'horta, la feyna de la setmana en els conreus somrients...

Y aquest brill, aquesta llum s'encomana a totes les cases que semblan resplendir ab noves formes amarades d'una dolcesa immensa...

Les fumeroles de les cases puján més a plom, més somrosades y flayroses; els aucells piulejan més fressosos en els conreus deserts y l'aviràm cloqueja més alegre, y es més alegre'l xiscle de la maynada esvalotant la plassa, invadint portals y botigues engrandides per la escombrada qu'ha arreconat eynes y atuells... y la xica sagaya, la manyaga de la canalla, brinca més esbogerrada ab sobtats alegroys, estiragassant els brots de les margeres...

Y fins en la penombra dels corrals, a la esmortuhida llum filtrada per les trenyines del alt finestrot, sembla que'ls bous brandan més magestuosament la cua y'ls xays belan més amorosos... y en la immensitat del espay el ressò de les cam-

panes s'esbomba en notes més armonioses y vibrantes, sense remors de treball que les enteli, y s'allunyan penetrant y omplint de joya tots els recons de la vall... L'espai es seu... es el seu dia... dia de la llum més roja y més calenta, com si'l sol desprenentse de si mateix aboqués tota sa vida en la diada del repòs.

Oh, sí! la llum del diumenge no es pas ben igual a la dels altres dies.

Un dia així va esser aquell.

De mica en mica s'ha anat aplegant tota la gent d'aquells vols en aquell tros de carretera.

Del poble gayrebé ha comparegut tothom, caps de casa y fadrinalla, mudats, ab rostre de joyosa espectació. Jayos calmosos voltats de maynada arrapats als cuxots de les calses...

De tots els recons de montanya han anat exint la gent de pagès, ò escamots, fent cap a aquell indret, atansantse poch a poch desconfiats y sorruts ab sos foscos vestits de festa, de vellut refregat y barretines musques...

S'asseuen pels marges dels conreus, de peus a la cuneta, apilotats, com si'ls manqués lloch; dos d'ells se mitx-apuntan en el mateix guarda-rodes; altres se recolzan en els plàntans ò's repapan en un pilot de grava.

Tots, encantats, guaytan fits aquelles parets blanques, ab dos rengles de finestres, mentres el jovent volta d'ací y d'allà, aplegats a colles, fent voleyar els folgats plechs acanalats de ses bruses negres, llustroses... lluhint molts un esbadocat clavell entafurat com un tascó entre l'orella y la catxutxa grandassassa que'ls hi abriga mitx clatell.

De dones se'n veuen poques...

Les fadrines passejan acoblades fortament, agafades per les mans... y van y venen estarrufades y cofoyes ab animada xerradissa, fent escarafalls cada cop que travessen prop del jovent, movent bruyt y cridadissa y esclafint de tant en tant estridentes riallades.

La canalla's distreu encalsantse a cops de roch ò be fent pilots de pols que després escampan d'una puntada de peu aixecant nuvolades de polsaguera...

Ja fa estona que'l senyor Rector acompanyat de la plana major del poble ha entrat a la quadra ahont l'esperava l'amo ab els forasters arribats la nit abans... y al defora la gent

no's cansa d'aguntar pacients la soleyada, besonyant ab tra-paceria les parets de l'acequia, fitant fixament les finestres envidriades, mormolant paraules confoses ab gestos de des-confiansa y esperant sempre... no ho saben què... però allò es una cosa nova y cal estarshi.

Tot d'un plegat se mou gran fressa y remenamenta: un ganassàs arreballa d'una grapada la catxutxa d'un baylet que's gira enfurismat y arrapàntseli fortament a les cames l'esgarrapa furiós, mentres l'altre, esquivàntsel com pot, ab sobtats moviments, enlayra'ls brassos fent debategar desesperadament al xich, fins que cansat de lluytar llena la catxutxa que's queda penjada en una branca, arrencantse en grans ploralles el baylet entre la estúpida riallada de tots.

—Atúrat!—cria un—ja te l'abastaré jo.—

Y comensa a aplegar rochs de cantelluda grava qu'engegats per ses mans petan en la brancada y cauen entre la gent que celebran l'acudit...

Dessseguida comensa un altre a tirar rochs y després tots y de tots indrets ne plouen... y la bona gent se mou d'un cantó al altre apartantse esquivantlos y rihent... Y aquell espetech no para fins que, encertada de plè a plè, branda més fortament la branca castigada y la catxutxa tremola y cau en la pols entre brots trossejats y fulles esquinsades.

Després tot queda com abans; se tornan a rependre les converses y entre mormulls dels vells, anades y vingudes del jovent, rialles fresques y esgarips forsats, paraules intenciones y esguarts indefinibles, passa'l temps.

El sol abrusa, la pols ennuega... però tots esperan allò y ningú parla de marxar.

Un minyó qu'acaba d'arribar, a tall de "Deu vos guard," venta patacada a l'esquena d'un altre que s'hi gira irat a coses de son peuàs quadrat, d'ampla espardenya de beta negra y mitjons violats, qu'obligan al escometedor a fugir a corre cuyta mentres l'altre l'encalsa furient y ab jovenivol dalit corren y saltan fent caure canalla, trontollant homes y dones y fins els pobres arbres arrengrerats y polsosos...

En axò arriba una caterva de xicots, farts de capbussar en les gorgues, pescant truytes. Encara son ben molls y bruts de polsina... el més gran porta, enfilats en un vímach, mitja dotzena de barbs y un parell de truytes d'esquena lluenta, virolada y blanca ventresca, debategant encara angoxoses.

—Guayteu,—fa una dona,—es el bordegàs de la Tuyas. Ay, si ta mare ho sab qu'ets capbussat; hi ets de morir negat.

—Anèu a la *codra*,—fa un altre,—que potser vos les compraràn.—

Després de dubtar un xich, se n'hi entraren determinats.

Al exirne ells, tot se'n va en moviments de curiositat y preguntes de lo que passava allà dintre.

Han venut be... estan contents. Han vist al senyor Rector revestit y molta gent y senyors y una taula parada... y aquell apilotament de gent segucix badant y aguantant l'angoxa de l'hora, arredossats a l'ombra dels plàtanos... esperant sempre.

Tot axò s'ho contempla'l Ton desde'l peu de sa casa, assegut en sa cadira.

La Nuria l'ha aconduhit depressa y corrents per anar a aplegar-se ab ses companyes, els demés, de poch en poch, també han fet cap a la carretera... y tot sol guayta ab indiferencia aquella negror de gent aturada, espectant...

De prompte s'observa un moviment especial en aquella reunió, com si l'atenció de tots convergis al mateix punt, al mateix temps que per la porta gran comensa a exir gent del lloch y forasters, barrets y catxutxes a la mà, sent d'acompanyament al senyor Rector que, revestit de sobrepellis y estola, llibre y salpasser a la mà, ab l'escolà ab un ciri encès al darrera, exia al costat del amo rialler, satisfet, feliç...

Però de sobte l'esguart térbol, indiferent del Ton llambregà, com ferit d'una impressió interessant.

Entre aquelles grisors dels vestits ciutadans y les notes blavoses dels trajos de planxa d'alguns obrers forasters, veu belluguejar una forma desconeguda, lluminosa; una taca blanca y un claps vermells...

En Ton guaytava intensament, com si xuclés ab els ulls, per apropiarse aquella imatge llunyana y encara mitx tapada per l'apilotament de gent al vol del senyor Rector. Sols per moments la veu destacar-se, aïslada, ayrosa, cimbrejant... una figura de dona molt jove ab un vestit gayre be blanch, ab ampla cinta vermella al coll y una mena de faxa del mateix color que li agarrota'l cos, esprimatxantli com el de les avespes... y la veu moures diferent de tothom y'l fa pensar d'un sol cop ab aquella lley de papalló qu'ell prou conexia y ab el cimbreig del plansó de pollancre y ab l'alegre esbarjo y xamós cabrioleig de la sagaya. Tot axò a la barreja, perque la visió's fon desseguit entre la colla, per tornar a aparèixer

y amagar-se novament darrera'l senyor Rector que, pausat, solemniós, espurnejant aygua beneyta per les parets noves, va recitant *l'adjutorium nostrum in nomine Domini* y repetint:

“Senyor y Pare nostre tot poderós, humilment te pregam afavorexis aquesta casa, sos estadants, ses coses totes, benehintles, santificantles y engrandintles. ¡Senyor! dónans abundosa rosada celestial y'l pa de la vida per la feconditat de la terra, y per ta gran misericordia enlàyra sos desitjos. Dignat benehir y santificar aquesta casa a nostra entrada com ho feres en la casa d'Abraham, Isaac y Jacob, y que'ls àngels de vostra puríssima llum demorin en ses parets y la guardin a n'ella y a sos moradors. Per Cristo, Senyor nostre. Aixís sia...”

Y tothom desaparegué per la porta gran, mentres l'esquella de cridar al treball, iluenta, polida, aferrada al cim del portal, belluguejava dringant acompassadament a les fermes estiragassades d'un baylet, repicant a festa per un sol cop de la vida.

La gentada de la carretera ha vist quelcom y poch a poch com han vingut, se n'entornan tot fent comentaris, los uns cap al poble y escampantse'ls altres per tots indrets, cap a ses cornunes encastades en aquells immensos grahons en rostoll, encatífats encara'ls més alterosos de rossejant segle.

* * *

La gran ombra de la serra del Catllar abriga la meytat de la vall, estenentse per moments al devallar el sol a la pos-ta qu'al tornar la carena encen ab calentes rojors els rocaters y conreus de l'altra banda. Poch a poch s'esblayman y's fonen en la frescor de l'hora baxa: l'hora quieta y tranquila que comensa.

Estona hà que'l Ton, assegut en sa cadira, d'esquena a la margera del bassot de la font, cavila fondo. Una estranya pesantor l'aclapara... Veu voleyar per tot arreu aquella taca blanca espurnejada de vermell... aquell blanch y aquell vermell tan nous, tan diferents de tot lo que pogués semblarshi.

Ni la florida dels arsos, pensava'l Ton, ni'l tou crespas de la llanuda esquena del arrodonit xay cabrer, ni l'encesa y

sangnanta cresta del gall luxuriós, ni l'inflada tivantor lluenta y sucosa de la cirera assahonada...

Y seguia fluctuant devant seu la visió del cos esprimatxat de la vespa, volcat de la faxa vermella ayrosa, joguino-sa, lleugera, ab aquell suau cimbreig del matí com de plansó de pollancre.

El cap li pesa y ses galtes s'enardexen preses altre cop d'aquelles xardors voluptuoses...

Y la taca blanca sempre belluguejant devant seu... Però sobtadament en Ton queda ert, finat com la cera, al temps qu'una estranya esgarrifansa s'enfila per sa esquena amaranlla d'una fredor punyenta... La visió s'es tornada realitat... y allà mateix prop d'ell, en el camí que, vorejant part de baix de l'era, passa arran de la Muga.

Pobre Ton! Sols el feble esbatech de son cor dona senyals de vida: ni llampat hauria sigut més intensa la rigidesa de sos membres encarquerats y l'estúpit encantament de son mústich rostre en aquells moments d'equilibri produhit pel topament de dos moviments instintius, el de fugir y'l d'atansarse cap a la forma que s'anava apropant.

Les coses seguiren el seu curs y pel camí baix avensavan pausadament l'amo de la quadra conversant ab el mestre de cases y un altre foraster, ab tot lo tirat de gent que matan una estona ab una passejada de cap-vespre comentant el fet del dia.

Indiferent a sa conversa, ella, ara caminant devant d'ells, ara ronsejant, furgant per les margeres ò acostantse als reguerots cercant entre l'herbey flors que's guayta per tots indrets, fentne tría, llensantne unes y apilotant les altres en un pom desgarbat.

Arribaren al peu de l'era: lo mestre mitx saludà al Ton y seguidament digué quelcom al amo que's tombà endressantli un esguart compassiu.

Ella, que venia un xich més endarrera, abstreta en son entreteniment, quedà sobtada al trobarse ab aquell home assegut, immòvil, y arrufant les ceyes fità trapassera, en lo Ton, sos ulls negres, més negres encara per destacar-se en aquell esblayment cloròtich de rostre ciutadà... y apretà el pas... Se'n veuen tants de malalts!...

En Ton ni tornà'l saludo al mestre, ni's donà compte de res, sols sentí qu'aquella *cosa nova's* manifestava immensa, lluminosa, reveladora en lo brill d'aquell esguart que per

un moment lo penetrà sotraquejant fins al fons s'ànima selvatge...

Seguí ert, encantat, anorreat, guaytant fixo, estúpit, com l'inflat y lliscós gripau que, entafurat en los tous de fanals de les voreres, veu voleyar l'alosa pels terrossos del rostoll.

Quan la Nuria acudí pera acompanyarlo a casa'l trobà arraulit, les mans apretades entre les cames, prés d'un fondo atuhiment y ab la pell cremanta.

—Soch tardat massa, pobre Ton, y ets agafat fret, no fà? Avuy sí que t'ets pogut distreure de valent!—

Y al penjar-se al bras de sa germana apuntalant-se ab son bastó de crossa, dues llàgrimes lliscaren per sa pell esgroguetida, com rosada damunt fulla de tardor.

Ab prous feynes arribà a la espona del llit, al que caygué com un cos mort.

Lo cap se li badava a cada glopada de sanch que, com un martinet de farga, batia acompassadament ab ferreny repich esberlantli's ossos y xamicantli'l cervell. Li retrunyia en la post del pit precipitant son respir que sonava fondo ab refrechs de manxa esbotzada. Son cos bullent s'amarava d'una suhor anoxosa...

En l'espès enterboliment de sa pensa veyà la esmortuïda flameta del llum d'oli que, poch a poch, s'engrandia transformant-se en un clap de vivíssima claror: y va allargant-se, allargant-se infinitament, prenent la forma de la quadra nova ab un seguit de finestres badades gitant glopades de gent que's mouen adalerats al batell d'un sol xardorós...

Tots enlayran los brassos, esfexugant-se pera atrapar una voleyadora forma blanca, barreja de papalló y vespa, que s'esmuny lleugera... y'ls brassos s'estiran, s'allargan, mentres ella s'allunya litant aquell esguart penetrant...

Y aquí'l Ton se sent los caps dels dits tibants y grossos, com si palpessin quelcom ardent... s'escorre per sa esquena la punyida d'una fredor esgarrifosa... y'l repich del martinet més ferm.

D'un plegat tot se fon, com si's tapés lo clap lluminós, y llavors se troba abocat al bassot de la font guaytant, assegat, los regalims en les falsies y atansarshi per remullar sa gola recremada... torna a engrandirse la flameta y a estirarse la quadra amarada de sol... y'ls brassos de la gent son més llarchs que's perden d'ovir, y la forma blanca més vole-

yadora y son esguart més brillant... y aquell martinet repica desesperadament... y tot torna a fondres y torna a veure regalimar les falsies, pera tornar la visió lluminosa... y així seguidament tota aquella nit angxosa.

Solzament a estones, com una espurna de realitat, veu lo llum d'oli penjat al barrot de la finestra ab sa flameta esgroguehida, tremolosa, y la Nuria, mitx esborrada, a la espona ab un got a la mà remenant una aygua térbola ab una cullera de fusta.

Al apuntar lo dia, quedà aplanat com un sòch, ensopit, sense gota d'esma; semblava que n'hi havia per poca estona.

* * *

¡Que diferent ho trobà tot en Ton quan al cap d'un parell de setmanes, després d'angxosos dies passats entre coxins, cercant positures de repòs, embufegantse a estones, recayent y reviscolantse, va guaytar al defora desde la finestra de sa cambra!

¡Quina remor més diferenta pujava d'aquella vora de riu!

Aquell dols rondineig que fou sa delectació es mitx ofegat pel destrempat fresseig que ix de la quadra, aquell traqueteig de fustam, dringar de ferramenta, grinyols estridents de fregadis de corretges, aquell martelleig d'una munió de pessas que's bellugan espasmòdiques bramant d'angoixa al fatal compàs d'una forsa que les alena y les domina y les trontolla estacades a una voluntat invisible...

Fins a la nit, l'hora santa del repòs y dels somnis, aquell soroll axordador brama més ferm y... sacrilech, y dels rengles de finestres badades s'escampa a dols una llum rogenca, descastada que, penetrant pels recons de la verneda, esvaeix brutal lo misteriós y solemniat encís del murmurí de les aygues...

. . . . .

A ca'l Ton, també, tot es ben cambiat.

La Nuria y'l xich treballan a la quadra.

Ella no es la matexa; ja no para un moment a casa; sempre a toch d'esquella, viu mitx alelada. Menja ab quatre esgarrapades y marxa corrents.

Pels parrachs de son faldillot y gipó amarats d'una humor oliosa y tufejan, s'hi veuen encastats flochs grexosos de borra blanquinosa entre polsim llicós...

Si una estona li queda, tot es bregar ab sos cabells pera guarnirse un monyo com aquell que ha vist a la filla del majordom.

Lo vell y l'hereu somriuen quan la Nuria y'l xich al cap de la setmana posan demunt la taula son grapadet de moneda.

En Ton sol, gayre be abandonat, s'enginya per valerse; y en aquells dies en que temps hà que les orenetes havian volat lluny y ab elles la blanca visió que'l dexondí, restà esmaperdut, arrossegantse, ab sa cadira, per aquells vols, ajassat per aquells caps de marge...

Algun cop l'havian vist arribar ab prous feynes y treballs fins al peu de la resclosa, passantse estonasses guaytant encantat l'escumós rebeig y l'ayrós serpejar de l'aygua al escórrers per la estacada...

Y anavan avansant aquells dies en que'l sol no escalfa... en que vermelleja la terra agoretada y s'apilotan en el celatge masses moradenques de freda nuvolada empeses per alens de mort...

S'era ben acabat per ell aquell suau xiuxiueig ab que la vall li contava'ls misteriosos secrets de son sí. En va fixava l'esguart en ses fondaries que per tot conhort reflectavan l'imatge anyorada, fentli sentir, com un llambrech, el desitx de fortalesa y sanitor, per estimbarlo sobtadament en lo pregon de l'esferehidora realitat.

* * *

L'esquella de la quadra sonà'l toch de rellevo del capvespre.

Com xays a cleda oberta, una munió de gent ix y s'escampa.

Els que vorejan l'acequia quedan sospesos y ab gestos esverats claman als altres qu'hi acuden precipitadament.

Un xiscle esgarriús de la Nuria esglayà a tots.

En Ton, boca per munt, sura negat prop del filat de ferro per ahont s'esmuny l'aygua en el saltant de la turbina... els ulls extraordinariament badats, closes les mans, una d'elles estreny nirviosament son bastó de crossa, y una brumera blanquinosa ix de sa boca dolsament closa, gayrebé somrienta...

Y les fulles mortes, les brostes resseques, brossa encara flayrosa de bosquina empaytades per la tardor, lliscant per la corrent, arriban y'l voltan y s'apilotan com fentli coxí... allà ahont se detura lo sobrer perquè no embossi la gola del monstre, quin bram retruny indiferent per la vall escandalizada.

Prats de Llusanès, Juliol y Agost de 1904.

LA MULLER

Al llustrejar, quan encara'l silenci regnava en tot el poble adormit y sols de tant en tant era lleument torbat per les petjades calmoses d'algun matiner, na Francisqueta, una pallardassa garlayre y descarada, plena de carns y pit abombat, mal forjada ab un sach descolorit, esterrejava'l sòl del *Cafè de la Marina* bo y cantant alegre cansó que's confonia ab el joliu cascabelleig de l'aucellada. Posava totes les cadires de balca a sobre de les taules de marbre, y portes y finestres eran obertes de bat a bat per orejar aquella cambra reduhida empudegada pel baf que la gernació aviciada hi dexa ab ses bravades de vinatxo y ayguardent y ab la sentor de fum. No finia may l'esterreig y l'escombrada de l'acera sense qu'en Baldiri, un vellercàs fort com una penya, no li encomanés la titlla habitual de la matinada. Enllestida la neteja, aparejava gòts y amanfa'l serviment de cafè. Allavors solia baxar l'amo, en Quel bota, ab la calma y parsimonia que l'obesitat reclama, badallant encara y refregantse'ls ulls embogegats. Mirava'l calaix, feya'ls tatos al carrer a la carnicera vehina, y ab la mandra del que no ha dormit gayre, s'asseya al detrás del taulell ab ayre llassat com si estigués cruxit d'òssos.

Els dies de bon sol donava bo veure desde allí la sorra de la platja com una llenca daurada. Les montanyes llunyanes de Ponent se desfeyan de la broma que les embolcavava, com si's despullessin de la vestimenta de nit, presentantse nètles, resplandentes, y oferint una varietat de matisos y una riquesa de detalls verament encisadors.

La gent anava entrant al *Cafè de la Marina*: pescadors esparvillats y joyosos qu'acostumavan a repartirse allí'l producte del peix qu'acabavan d'encantar en mitx d'un rotllo de badochs; camàlichs ensonyats encara renegant y malehint com si en llur dintre hi covessin verí. Uns prenián cafè, d'altres s'empassavan ab fruició bitxos ò arengades y bevián a gran pler el vi fort de Valencia.

Pageses ab cistells als brassos passavan lleugeres conservant el pas llarch de la llur forta caminada; les pescateres ab la taula al cap feyan via cap a plassa disputant acaloradament. Una campaneta tocava a missa, y unes velles xaruguetes vestides de burell, ab el llibre a la mà, a petits passos s'encaminavan cap a l'iglesia.

A mida que'l poble's despertava y'l moviment crexia, crexia y s'animava la concurrència del celebrat establiment. Allò era un may acabar, y'n voleu de diners? A les nou, quan els senyors del poble s'axecavan, en Quel bota ja havia guanyat un bon jornal. Sos ulls fulguravan com dues lluhernes al comptar el munt de cèntims y pessetes; cuydadosament els empaquetava, apressantse, com a molt prudent qu'era, en tancarlos en la caixa de ferro que la por l'obligà a comprar. Acabada la feyna, s'entaulava tranquilament per engolirse'l fort esmorzar de forquilla.

Era un home especial en Quel bota. Se cansava de tot lo qu'emprenia. Fou Conserge del Casino de senyors y ho dexà al cap de pochs mesos porque no volia estar reclòs com un aucell a la gavia; per la sua dexadesa li prengueren el càrrech de cobrador de consums y contribucions que per influencies havia adquirit; li oferiren una plassa d'encarregat de fabrica ab sou envejable y ho rebutjà prompte puix, deya qu'ell no nasqué per esser junyit com els bous. Probant y dexant, per fi ensopegà ab el negoci productiu de la taberna, qual treball independent li esqueya a maravella.

S'havia aparellat ab dona molt treballadora d'imparable activitat y preuada condicia, y en Quel que tot axò veyà cla-

rament, se digué: tinch de treuren tot es such. Així resultà: na Maximina fou encarregada de la revenderia qu'establiren al costat del cafè. Era menuda la tenda com un niu y tot en ella hi estava embarrassat: en el taulell havfan d'estibarhi barres de sabó y apilotarhi fregadors d'espart: del sostre penjavan un sens fi de llangonisses y forchs de cebes y alls; arreu se topava un ab cabassos, sachs y sacotells; a la porta, casi privant el pas, hi recalcavan la caixa d'arengades, grossa y rodona com el rellotge del campanar; en l'acera romanía sempre la banqueta ab el gibrell ahont se remullava'l bacallà. Tot era incòmodo, però'l poble s'hi donava perque d'una banda la gent d'iglesia desitjava complaure a na Maximina, dòna molt devota, obrera de la capella de Sant Francesch, íntima amiga de la majordona y molt entranta de les cases de senyors, y per altra part els republicans més exaltats y'ls més acèrrims incrèduls no gosavan donar un desayre a son correligionari distingit y estimat company, el forsat Quel. Pel cafè ja cuydà aquest d'escullir mossa frescota y desvergonyida qu'atragués forses parroquians. Na Francisqueta desempenyava son comès sens mot a dirhi. Conexent la flaca dels companys, endegà en Quel una cambra humida, fosca com una còva, ahont se jugava fns a altes hores de la nit a tota mena de jòchs prohibits, y per ahont desfilava una corrua de tauls que may finia. L'amo menava la direcció ab molt acert, y en aquell antre esgarriós jamay ocorregué incident desagradable, mercès al respecte qu'imposava en Quel per sa forsa de brau y per la gran fama de que gosava, puix era l'únich del poble que guerrejà contra'ls carlins, de qual guerra n'exí ab la còrpora foradada com un garbell.

Després del esmorzar, en Quel en mànagues de camisa torrava calmosament el cafè, a l'entrada de la casa al hivern y al estiu en l'acera. Y havent acabat, com un rentista passejava pels sitis assolejats y a recés dels vents, badant ara ab l'esbart de ganduls que s'entretenían jugant a botxes, garlant després ab qualsevulla que no defugís converses. Allavors l'home disfrutava, repapantse en alguna roca de panxa al sol, ab els ulls aclucats per la forsa de la llum, veyent l'infinida extesa d'aygua blava que pampalluguejava y resplandía encomanant un ensopiment placèvol. A la tarde, tan bon punt s'escapulía la Francisqueta del cafè per anar a rentar els plats, com els quatre vagos que jugavan al tresillo cap

feyna exigían, en Quel ab sa mestria incomparable escurava les butxaques del tinent de carrabiners tot fent el tuti. Y a la nit, rialler y enjogassat, ab la bossa plena y un gavadal d'ilusions al cap, obehint a una forsa incontenible, s'esplayava ab la muller, car era home que no saborejava per complert les dolceses d'un goig si ab ella no'l compartia; y si malhauradament una desgracia l'aclaparava ò trist pressentiment l'entristia, ja na Maximina ab sa fortaleza constant el distreya ab paraules d'aconhort y encisadors afalachs, al igual qu'una mare esvaheix ab son dols parlar les angunies de un infant. Abdós se sentían agullonats per la mateixa deria: tenir casa propia. És un afany innat en l'home possehir una llar, un lloch ahont arredossarse poguent esclamar: axò es meu. Na Maximina ja s'acontentava ab una caseta de planta baxa, mentres hi hagués exida espayosa ò pati assoleyat y sobretot safareig y molta aygua, perque l'aygua es una riquesa.—Axís podré fer bugada a casa y es un gran descans, axò, Miquel,—deya ella tota cofoya. En Quel era més vanitós. ja's veyent entrant en ample portalada y en camí d'asfalt vorejat d'acacies. Anch que no fos de tanta magnificencia, somniava ab un edifici enrondat de jardí com el del senyor Sara, l'banquer del poble.

A copia de nombrosos guany y importants estalvis, estigueren prompte en disposició d'empendre l'obra. El dia que'ls paletes comensaren els fonaments y tots els passants s'embaucavan preguntant què feyan y pera qui ho feyan, marit y muller no contenían el goig que'ls pessigollejava per dintre.

—Com treya foch pe's caxals sa payfarta de sa Laya gallinayre avuy a passa!

—Déxals estar que cridin. Mira, veus? es banker avuy ja m'ha saludat d'atra manera. Ja deu haver flayrat que pensen fer negoci al engròs.

—Desenganyaten, dona molta consideració axò de tenir casa.

—Mare meva, pas poch ni gayre!

—A mi també sa noya de ca's notari ja m'ha parlat com si fos de's seus.

—Lo qu'es ara ja pots anar a missa a donar gracies a Deu per havernos fet richs, perque tu deus dirte que si Deu no hagués volgut no'n seriam pas de richs.—

Aquestes bromes feridores ab motiu de la fervent devoció eran el torment de la pobra dona.

—Au, no comensis pas, tabernacle. Potser un atre dia te n'empenediràs de lo qu'ara barbotejas.—

En Quel esclafia unes riallades de mofa qu'atarantavan a na Maximina.

—Ja me n'olvidava: d'igas a mossen Joseph qu'encara que Deu no'ns hagi donat fills, no dexaré pas cap llegat per mis-ses fins que tingui cinquanta mil duros.

—V'os callar d'una vegada?—feu la dona vermella com bitxo.

—Résa forsa per mi, sents, maca? porque sinó m'aniré al infern de dret; però vaja'm penso que ja puch estar descansat porque tot lo que't sobra a tu be deurà anar en el meu compte.—

Na Maximina'n sentia una fonda tristesa d'aquest antagonisme en lo que justament dona fortalesa y resignació als ànims contorbats. En els instants de reculliment pensava que la sanitat d'un cos y l'assadollament de plahers carnals cegam l'enteniment, empedrehexen el cor y comunican una forsa d'orgull y de vanitat que s'esmicola y desapareix al mínim senyal de dolor, a la menor proba de sofriment: "Si sa desgracia vingués, tal vegada cambiaria aquest infelís, porque's fondo es bo." Però'l vent de la sort s'entafurava en llur casa a bufades fortes y'ls diners hi entravan a cabassades, envanint més y més l'ànim d'en Quel y esperonantlo a comerciar en gran escala ab tots els gèneros que de tant temps havia remenat y venut al detall.

La nova casa construhida fou més gran y bonica de lo que anhelava la muller, però no tan esplendent ni senyorial com lo que somià en Quel. Un pis ab ampla balconada y en els baxos uns magatzems espayosos construhits aposta pel negoci novellament implantat. L'edifici vistós s'emplantà de cara al mar, en l'encreuament del carrer Major ab la carretera reyal, circumstancia altament favorable pera la venda.

De primer entuvi ja s'apurà en Quel porque passà ab la construcció lo que may falla: que'ls gastos quasi doblaren lo pressupostat. Anguniós per la temensa de fracassar ans del comens, acudí a D. Joaquim Sara, l'banquer, en demanda de crèdit, y com el crèdit fou concedit, ne volem d'alegría en aquella casa?

"Ja pots tirar endavant!", havia dit l'home de diners, y en Quel entusiasmat per aquella inesperada protecció, enllestit

els últims preparatius pera arrencar el negoci. Va comprar una tartana lleugera y un cavallet de sanch y era de veure com s'hi presumia ab les regnes y un fuet elegant a les mans. Son ayre estarrufat y seriós semblava dir a tots els que pel camí, bo y arreconantse, l'esguardavan ab fixesa: "Ja'm podedu mirar, ja; que no'm conexeu? soch aquell pobret cafeter que matava ses nits en una cavorca pera guanyar ses caxalades.."

Aplassà a dos homes pel despaig del magatzem; en Doro, son nebot, viatjava per tots els pobles y poblets de l'encontrada; un altre parent seu molt entès en teneduria s'encarregà dels llibres, y ell, en Quel bota, vestit de senyor passejava cada dia amunt y avall del magatzem ab el posat greu de qui rumia importants y delicades coses y s'encaparra per assumtos de comprometedora resolució.

Ab tot y'l cambi radical suferit en sa vida, no pogué sustreures a l'habitut inveterada de jugar, y jugava, havent dinat, al tuti ab el secretari del ajuniament, ja que'l tinent de carrabiners fou rellevat per un home molt retret, axut de paraules y curt de geni, y jugava a la nit ab una colla de joventets de bones cases.

Vingué'l temps d'eleccions y ja l'home, ab gran satisfacció de sos correligionaris, se disposava a remoure tota la comarca valentse de les innombrables relacions adquirides ab son treball, però bastaren sols quatre paraules del banquer dites a cau d'orella pera que'ls preparatius s'esvahissin com s'esvaheix el fum a la primera ratxa de vent. La dependencia de la casa Miquel Balcer votà en favor de la candidatura conservadora patrocinada pel senyor Sara, y'l quefe marxà a Barcelona'l dia de la fastigosa comedia perque així, segons son dir, quedavan salvats el seu amor propi y la honra del partit.

A pesar del millorament de posició, na Maximina no alterà en lo més mínim la vida metòdica y morigerada que sempre havia menat. Prou rondinava'l marit, però per molt que li engargayés, era impossible transformarla.

—Ab aquest tros de mantellinota gosas anar pe's món? Me fas caure sa cara de vergonya. Una dòna com tu, ab lo que tenim y representem en el poble, hauria d'anar ab sombrero.—

Figurèuvos la cara que hi devia posar aquella dòna humil qui desde son casament no havia esquinat tres vestits y

que passava ab dugues pessetes pera menjar en temps del cafè y de la revenderia.

—Ets ben tocat de's cimbori tu també; a veyam si no faria riure que sortís pe's carrers ab un barret.

—Ah sí, que no't mengin! y sa publiya de ca's Netus que ans de casarse corria descalsa feta una marmanyera? y ja la veus ara, per'ella no hi hà cap carrer prou ample pera poder passar.

—Què t'hi diré jo si soch feta així?—

Y certament que no podia canviar en res, perque, estalviadora de mena, fins estalviava ab les quantitats rebudes del marit per manutenció, arreconantne una bicoca que ab el temps arribà a ésser un bon reconet.

Si be d'una part s'alegrà de tenir lliure tot el mati, puix així podia ohir missa cada dia y assistir a tots els funerals que's celebrassin, per altra part anyorava la venda y la sua ingerencia en el negoci.

“Aquets homes devegades s'entusiasman y perden sa xaveta. Un consej de dòna resol moltes coses.”

Y com en Quel mostravas repatani a donar explicacions detallades, perque malgrat sos esforços inefables no comprengué may la partida doble ni sapigué avenirse en aquell giro incessant qu'escurava caxa y calaxos, s'escarrassava la muller en arrencarli paraules a forsa de preguntes.

Fiava l'amo son bon èxit y sa fama de llest en el cop de ull. Ell ja veyia les mercaderies existents, calculava de memoria'ls crèdits, sumava de cor les factures y efectes a pagar, sabia lo emmanllevat al banquer y a ferli justícia no s'errava gayre en el resultat. Per xò s'enfurismava al sentir de la dòna recomanacions de prudència.

—Què sabas tu? Si ab un cop d'uy ne tinch prou. Cuydat de resar y no m'amohinis.—

Y si la muller insistia, borbossava en Quel:

—Si perdés es temps miserablement pelantme es jonoy's a s'iglesia, de segur que tot iria per mal borràs.—

En coses així y mil futeses rondinavan sovint com dos vells remolers; però finias la liquidació d'un bon negoci y ja l'amo esperonat per la prohibja d'esbravar-se, rioler y enjogassat, empaytava a sa estimada companya pera ferli avinent el guany, y llavors ella's ressarcia de la desconsideració abans tinguda, entretenintse en llargues consideracions sobre'ls inconvenients del comerç al engròs.

Anà passant temps y com, confiats en la protecció del senyor Sara, no cuydavan de reposar els fondos que aquest els hi fià, arribà un jorn en que l'home digué prou.

—Noy, fins aquí hem arribat, jo he fet prou y si be ho miras fins he fet massa. Tu'm deus sis mil duros que t'he deixat a la babalà y axò no t'ho haurian pas fet els altres bankers.

—Però miri, senyor Joaquim, que tinch molta mercaderia.

—Tot lo que vulguis, però a mí qui'm respon d'aquesta cantitat? En una paraula: vull una garantia.—

En Quel Bota quedà espalmat.

—Be y què tinch de fer?—exclama ab veu manyaga.

—Molt senzill: hipotecarèm la teva casa.—

L'antich cafeter s'alsà de la cadira d'una revolada com si l'haguessin punxat, y sens respecte ni miraments clavà ab sa forsa de brau un cop de puny en la taula de ministre ahont se recolzava tot sornu, sornu, l'home de diners. Se trobavan en el reservat de la banca, una cambra tota pulida, ab el sol allombrat y les parets atapahides de plans de finques.

—Llamp del cell! allò es meu, ben meu, ho té entès? y vostè ni ningú pot ficarhi es nas allí dintre.—

No es del cas retreure ara lo molt que digueren y discutiren, l'un acalorat y esbufegant, l'altre ab son ayre calmos y posat de sorna enervant; però no hi hagué remey. L'àliga ab sa ambició insaciable engrapava l'edifici aymat. Arreglarian l'hipoteca ab tota reserva, l senyor Sara continuaria fent la banca al senyor Baler, mantenintse axís enlayrat el prestigi d'aquest y no deturant per cap entorpiment l'arrendada del negoci.

Semblant procedir en la persona qu'en totes ocasions havia mostrat desinterés y ofert protecció, afectà forsa al pobre Quel, qui ab el cor llatzrat y les agradoses il·lusions envolades, desgranà'l fet a la muller que al cap y a la fi era sempre'l recurs poderós per'axeribirse y reviscolarse. Però la Maximina sentí també punyenta ferida, car ja s'hi havia encarinat ab la sua casa.

—Mos ha ben refumat aquest murri. Y de pensar qu'ell mos va fer votar en contra de ses nostres idees. Es axò lo que m'exaspera.

—Y gosaràs encara a demanarli més diners a un home que'ns fa tant de mal?

— Què't diré jo ara?... no veus que se'n necessitan tants?... si un sempre va axut, malehit siga!... es diners de sa casa me fan falla.

— Crèume, Miquel, jo plegaria es negoci. Què mos pot faltar per nosatros dos?

— No'm vinguis pas a empipar ab lo que tu farias y dexarias de fer. Tot ho arreglas desseguida tu.—

Era qüestió de realisar bona part de les mercaderies pera posar en clar l'assunto y a tal efecte, resseguí tota la comarca'l viatjant a repetides voltes per'encabir gènere y treballaren tots afanyosament pera que axis resultés.

Aclarida la qüestió, en Quel se vegé perdut y debategà llarch temps pera esmunyir-se de la xarxa en qu'estava enredat. Era un treball de desesper: venia a correuyta mercaderia al comptat per'atendre als compromisos apremiants. Sempre se'l veyá frenètic, ab el mirar esbarriat y borbosant mots incoherents, com senyals d'incipient oradura.

Y a cada nova dificultat sorgida y a cada nova empassegada soferta, l'ànima d'en Quel s'anava enverinant y en son cervell s'hi encastavan afroses maquinacions qual realisació preparava ab tota sanya.

Axis vegeren els del poble més tart que axarpà ab sa habilitosa trassa'ls estalvis d'una tia seva ja xacrosa, lograts a forsa de treball y privacions.

. . .

Un dematí, a les nou, quan a la plassa del mercat s'expandia'l garbugi que veus baladreres de dòna produhían, el jutge y l'agutzil ab la parsimonia y serietat imposants que requereix el cas greu, se personaren en l'establiment d'en Baler pera segellarho tot y encarregar-se de les claus del edifici.

— En Quel bota ha fumut es camp, ja ho sabas?

— Borranga, y què m'has de dir que jo no sàpiga! oy, ne fa de dies que ja ho sabia.

— Si va esser ahir.

— Vós callar? eram uns quants que ja estavam a s'intrín-gulis. Si no podia esser d'atra manera. Tantes xefles y caruatge... Ay, fiya, qui vol fer més des que pot!...

— Y na Maximina, com queda la proba?

—Quasi hauríam d'anarhi per'oferrimos.

—Es clar, dòna; potser serèm útils per alguna cosa.—

Així parlavan dugues patrones reflexant en llur rostre l'alegría per tal succés ressonant, y sens parar la garlería se encaminaren cap a la carretera, desitjoses d'informarse de tot, perque en coses de tanta transcendencia no hi hà detall sense importancia, ni paraula que no's presti a comentarís.

Arribades a la porta de la casa dexaren el cistell a terra y llambregaren a dins, bo y estirant el coll y maneiant la testa com si volguessin flayrar quelcom. Una corrúa de gent anava apilotantse a la cantonada, encuriósida per la presència dels representants de la justícia. Les dones no gosaren a entrar y s'acoblaren ab una colla de xafarders que bescantaven a graient a tots aquells que senten fretura d'enlayrarse y figurar.

—Qu'us penseu que serà's derrer?

—Ma! si n'hi hà un ardat qu'estàn leri, leri.

—Jo sé d'uns que rumbejan molt y s'endeutan fins as coll.

—En Jaumet Cerer?

—Jo't flich, no vuy pas dirho.—

Tornaren a passar el jutje y l'agutzil ab igual parsimonia y serietat y cessaren per un instant els xiuxiueigs dels badochs.

Un carreter, a qui debia en Quel bota un centenar de duros, s'esclamava a grans crits y a renchs recargolats, oferint l'espectacle que l'esbart de pallardasses anhelavan.

El senyor rector entrà a la casa al cap de poch rato.

—No es pas cas d'oracions, vatúa nes!—cridà'l carreter.

Entre tant, na Maximina agitada al llit de boca terrosa en llastimós abandó, plorava amarga y abundantament. Be s'escarrassavan sos parents per'aconsolarla, però rès hi valia.

—S'haurà mort. Ell no m'ha dit rès y tot m'ho deya... si jo tot ho sabia... S'haurà mort... ell que no tenia cap temor de Deu... Reyna Santa, protegíume.—

Ab dolses paraules y promeses de protecció, logrà mossen Joseph aconhortarla, mes tot aquell día estigué enfebrada y sens virior de manejar-se.

Al ensendemà rebé una carta que llegí a tota pressa, batentantli'l cor com si volgués esclatar. La missiva era lacònica. Deya així:

“Estimada esposa: sens pèrdua de temps arréglat per'agafar el tren de la tarde qu'arriba aquí a Barcelona a les set.

T'esperaré a la estació. Porta tota la roba que puguis y'ls objectes que més estimis. A la forsa hem de fugir del poble..

Fugir del poble a cinquanta dos anys! Abandonar el terrer aymat ahont nasqué y d'ahont no s'havia mogut may de sa vida!

Fugir per'anar a córrer a la ventura per païssos desconeguts y codejarse ab gent estranya, subjectes a totes les contingencies y ignorant el paratge en que devarian els òssos. Quina tristesa!

Plorant, tragué de la calaxera les arrecades d'or que li dexà sa mare y'ls cent duros qu'havia estalviat en tot aquell temps de vida senyorial.

Despedintse per l'altre món, abraçà a sos parents y a la majordona y encaxà ab el bo del rector qui no parava de recomanarli s'encomanés sempre a Deu per'adquirir la resignació tan necessaria en aquesta vida de penalitats y sufriments.

Arrencà'l tren de cop, com si arrencar volgués de sobte les fondes arrels del amor qu'aquella dona tenia en el poble nadiu. Vegé na Maximina alli vora de l'estació aquella pedra punxaguda ahont caygué una tarde venint del col·legi quan era infant; atalayà'l casino dels senyors del que'n fou conserge en Quel, després la font de ca'n Lari ahont havia festejat llargues estones.

Tot desaparegué en un instant com una visió, creuant prompte camps desconeguts y atravessant hermoses valls qual verdor ressaltava ab els raigs daurats del astre rey.

Al endemà mateix, marit y muller s'embarcavan en un vapor trasatlàntich que recalaria a Gènova per'empendre après la ruta de Buenos Ayres. Era a primers d'Octubre. Una llevantada forta embravia les ones que s'encastellavan y's desfeyan roncant afrosament; els ruxats no paravan, enllotant carrers y ennegrint edificis, y la ciutat hermosa se presentava aquell dia ab l'aspecte trist que la pluja dona.

—No porta pas malícia,— digué'l mariner vellet que'ls acompanyà a bordo. —Aquest temporal es el renta botes.—

Y en efecte'l mariner tingué rahó porque a les quatre de la tarde a la sortida del vapor finí la pluja y amaynà la mar-tjada.

Na Maximina s'escruxí al trobar a son marit animat y tranquil com si rès hagués passat. Ella pensava qu'en mitx de sa apurada tribulació tindria que consolarlo, y per'axò fer, ja's preparava a treure esforços de flaqueza; però en Quel ab la major sanch freda li digué que si be havía quebrat, se n'a-profità embutxacantse tres mil durets.

Veritat que perdía un magnífich benestar, mes ell recordava la pobresa de sa joventut y fins se donava per ben content per mica que la sòrt el protegís. Veritat qu'en son camí dexava víctimes, algunes d'elles abatudes. —Mes què hi fa axò,— se deya l'home, —si en aquest món la lluyta pera viure ha d'esser eterna?—

Un espurneig vivíssim feu brillar sos ulls negrosos al atalayar de lluny son poble arredossat en la vessant d'un pujol, com una clapa de capsos, agrisades per la boyra que a grans flochs a sobre d'ell s'extenia.

“Si ses acreedors sapiguessin qu'estich tan aprop d'ells! Ah! potser si que us pensavau que després d'haver tastat es goigs de ses riqueses m'avindria a acabar sa meua vida com un miserable. Oy, us en refosch de fil.”

En cambi, na Maximina's commogué seguidament al endevinar les montanyes de son terror, malgrat no perfilarse, puix llurs cimalls se perdían en la massa aplomada dels núvols.

El vapor passava aterrat y podían apreciarse tots els detalls. D'entre la munió de cases, dominant el poble, com agulla altíssima, surgia'l cloquer punxagut. Ressegui ab son esguart na Maximina desde l'iglesia fins a la carretera per'endevinar la sua estimada casa. Ab els ulls desmesurament oberts com ulls de boja, se la contemplà fins a pèdre-la de vista. Vegé la punta de la farola y l'illa que té a sos peus com una roca despresa de la sua penya. Més llunyada, en el petit revolt que fa la costa y arran del mar sobre'l penyal altíssim, se troba'l cementiri. Les ones, com si cantessin un misteri eteru, s'estabellavan ab estrèpit, contra'l rocám escarpat que fonamenta aquell paratge sant. Na Maximina hi clavà sos ulls humitosos en aquelles fileres de ninxos coneguts que ja prenían la tonalitat fosca del capvespre. Tot s'anava ennegrint y la llevantada de sobte rebufà impetuosa. Vora'l po-

ble unes barques de pescadors a tota pressa guanyavan la costa com un vol d'aus empeses per l'esperver.

* * *

Na Maximina no pogué avenir-se al menjar fort que'ls hi donavan a bordo. Esgroguetada de rostre y ab una flaquesa de cames jamay tinguda, se passava les hores a coberta perque sentia fonda aversió pel camarot reclòs que li semblava una tomba, y una por inaudita d'entafurarse en la llitera que li semblava un ninxo. Tal idea no pogué jamay abandans-la y per xò preferia veure l'infinita extesa del mar ab sa blavor verdosa que's confonia a l'horitzó ab el blau assatinat de la gran volta.

—Mira que t'acandiràs si no menjas;—li deya'l marit.

—Si'l cor no m'ho demana, que vós que'n fassi, mal home?—

Axis com ella, qui sentia'l corcor de l'anyoransa, no encetà jamay cap conversa ab ningú, son marit en cambi's franquejava ab tots els companys de viatge. Estava ilusionat en establir un cafè al primer poble ò ciutat que fos de llur agrado; treballaria ab ardor com en els temps de sa joventesa y, ajudat de la trassa imponderable de la muller, conseguirlan sens dubte un bon passament pel restant de llur vida.

—No hi pensis pas ab lo passat. Lo fet, fet. Mira, aquí porto una carta de recomanació per'un senyor que també va quebrar y ara se'n pot fúmere de sa virolla.—

Cap reconvençió havían pronunciat may els llavis de na Maximina: compungida y resignada seguia a son marit perque obligació hi tenia, però al oír aquelles ilusions que com un infant se forjava en Quel, no podia menys d'esguardarlo tristament.

Cada nit ans de dormir, bo y sentint el batre de les ones y la fressa monòtona de la màquina, la dona resava'l rosari en veu alta y ab inflexió emocionant. Solia aixecarse d'hora perque s'hi ofegava en aquell espay reduhit, saturat de la fortor de quitrà. Ab el respir de satisfacció qu'exhala qui ha estat llarch temps reclòs, pujava a coberta aspirant ab forsa'l delitós oreig matinal que revifa y enforteix. Era un dols consolar sentir-se'l pessigolleig suau dels rinxos en els polsos, y admirar l'esclat triomfant del sol en mitx de vivíssimes y encega-

dores resplandors. Se repenjava a l'orla guaytant l'ubagor sinistra d'aquell fons insondable y l'estela que'l vaxell dibu-xava y que paulatinament se fonia. En aquells instants de solitut li semblava ohir el dringar de la campaneta del seu poble tocant a missa; sens com va ni com costa li acudían remembrances festives: unes balles a plassa ahont hi atalaya-va tota la gent coneguda; una berenada feta a ca'l rector y amanida ab gust y trassa per la majordona. Empaytantse unes idees ab altres, creya trobarse en la revenderia xerrotejant ab una parroquiana sobre lets del poble, y's recordava dels tendres coloquis sostinguts ab son marit sota llensols, arrupits abdós per la fret y recercant la escalfor de llurs cosos. Li renyava ella per aquesta inconstancia de caràcter y per les sues quimeres folles que'l feyan desgraciat. Sofria y somicava l'home com una criatura y allavors ella l'acaronava tendrament.

Al desxondirse d'aquests somnis y al palpar la trista realitat, s'amaravan sos ulls de llàgrimes y son cos s'oprimia com si li expremessin.

Era'l dia de Santa Teresa. Acabaren de sopar en mitx d'una gatzara y animació com may s'havia vist a dordo. Una joveneta rossa y grassona ballava les seguidilles qu'acompanyava ab la guitarra un vellet d'ulls vius y molt garlayre. Eran còmichs qu'anavan a provar fortuna.

El rasguejar de les cordes devenia pesat y monòton, peròls homes, excitats ja per la beguda, miravan luxuriosament aquelles corves deliciosas que mostrava la dansayre ab refinada coqueteria y desaprensió de descocada. Ab el balandreig del barco tambalejava a voltes y ja cuydavan molts de sostenirla.

En Quel, bo y ensumant el perfum que s'expandia al entorn del cos esbelt de la còmica, enxalivava a cada punt y s'agitava nerviós en son siti.

—Miquel, me'n vaig as llit: no'm trobo gayre be;—feu na Maximina.

—Què tens?

—Què vòs que't digui...? ni ho sé jo mateixa... un males-tar, una cosa extranya.

—Prèn un got de llet. Vòs que vingui a donàrtel?

—Nó.

—Mira de suar, dós. No serà pas rès. Te se deu haver sentat malament es sopar.

—Fins a demà, si a Deu plau.

—Bonanit.—

En Quel respirà ab més llibertat al no sentirse sobre d'ell la mirada inquiridora de sa muller devant d'aquell espectacle alegre. Quan ja la gent comensà a desfilar, fins s'atreví a oferir una flor a la dona de pell finíssima y d'una morbidesa incomparable en les formes. Encaxaren fortament y en Quel l'hauria abressada a no haver sigut la presència d'aquell vellet d'ulls vius y molt garlayre.

Entrà al camarot vermell com una cirera, alegrantse de no haver de soportar aquella nit el seguit d'aves-maries pronunciades planyivolament. Estava ben desvetllat, y anguniós se regirava per l'estreta llitera, retrunyintli encara en el cap el rasgueig monòton de la guitarra.

A la matinada's despertà sobressaltat. Havia sentit un crit. Romangué un moment immòvil, aixecant el cap del coxi pera millor escoltar; mes, de cop, recordant les últimes paraules de sa muller, se llensà a terra ab rigidesa, pressentint funesta cosa.

—Maximina, Maximina!—crida ab crits punyents, tot sachsejant el cos de sa estimada esposa.

El camarot comensava a aclarirse per la debil celistia del novell jorn naxent.

Va aixecarli un bras y'l bras recaygué pesant, ert.

—Morta!—esclamà en Quel plorant amargament.

Allavores comprengué en tota sa grandesa la sublimitat d'aquella ànima envolada. Allavores sentí la pahorosa decepció y l'estroncament total de sa energia. La muller era'l complement de sa vida, y ell, egoista inconcient, l'havia sanda-rejada com un moble útil, tallantli's arrels de ses afeccions més íntimes.

Una impressió trista y adhuch de basarda s'apodera de tots els viatgers al sapiguer qu'a bordo hi havia un cadavre. Ni sisquera gosavan enrahonar, esferehits per aquell fons misteriós que'ls envoltava. Moltes dones no volgueren exir dels camarots y ben pochs foren els de cor fort que al cayent de la tarde presenciessen el quadro punyent.

Com si volgués escarnir el dol qu'en aquell vaxell se rabejava, el temps s'era presentat rioler: la mar era llisa com

el palmell de la mà, y'l cel d'un blau intens y purissim com un mantell de seda. El sol anava a la posta emporrant la nuvoda que l'enronrava y que's reflectia en les aygues del tot encalmades com aygues d'un gran llach.

Quatre mariners pujaren el cadavre. Cantà'l clergue les absoltes y al finir el fúnebre càntich, a la senyal del capità, els mariners abocaren aquell cos a l'orla y'l llensaren de cop, fonament commosos. El cadavre fendi lleument la mar, aquell sinistre infern qu'al sofrir forta convulsió engoleix els sers ab rapidesa de fera afamada.

PREMI DEL SR. BISBE DE VICH

VENI CREATOR

Laudes

Vina, Esperit Creador,
y les potencies visita
dels teus que vares crear,
ab la gràcia excelsa omplintles.

Qu'ets lo Paràclyt: el dó
més alt de Deu, la font viva,
l'explendent llum, caritat,
y unció espiritual, divina;

Tu, ab set gracies honorat;
y'l dit de la dextra Altíssima;
del Pare, la promissió;
sent de tota llengua, vida:

il·lumínans els sentits,
l'amor als cors infundintne;
el nostre cos malaltís
sempre ab virtut fortifica.

Allunyans els enemichs,
dexantnos de pau fruhirne;

y al deslliurà'ns de tot mal.
sentnos devanter y gufa;

fés que, per Tu, al Pare y Fill
coneguèm, y alabats sían;
com a Tu, Esperit d'abdós;
tostemps creyenthi ab Fè viva

Gloria al Pare. Gloria al Fill.
que ressucità aquell día.
Gloria al Paràclyt ensemps.
per los sigles de los sigles.

VIA-CRUCIS

La Corredemptra

Els cabells de la Mare de Deu
eran blanchs com la neu;
la Mare de Deu era vella, velleta;
Sant Joan no li fos afillat,
s'hauria quedat
ben sola, soleta.

Allunyada del Fill del seu cor
de tristesa's mor;
la Mare de Deu tot pensantshi s'anyora;
Sant Joan prou li cerca consol
mes ella no'n vol
y plora que plora.

Sant Divendres que fou arribat,
pels carrers de ciutat
la Mare de Deu tota sola sortia;
mes ben sola no exia pas, nó,
donchs un àngel a cada cantó
li fa companyia.

D'aquell gran *Via-Crucis* vivent,
el camí resplendent

la Mare de Deu altre cop repassava;
el camí no era pas errador
d'aquell dia en que Nostre Senyor
ab la creu l'afressava.

Esgranant l'enfilall d'estacions,
de Jesús els afronts
en son cor afligit renovella;
sent pesar en sos muscles la creu
y ni un trist Cirineu
enlloch hi hà per ella.

Al devant del Pretori ha arribat
hont fou condemnat
a mort afrentosa l'Autor de la Vida,
y en ses carns sent fiblar els assois
y en son cor l'aldarull y esvalots
del poble deicida.

Aquí plora la vil trayció
del apòstol felló,
aquí del dexeble poruch la falsia;
de Verònica allí la pietat
son cor llatzerat
un instant endolía.

Pel carrer d'Amargura seguint,
com Jesús defallint,
cau al feix del dolor que'ls seus passos li lliga:
mes com Ell se redreisa altre cop,
que'l Calvari es aprop
y'l serhi li triga.

Quan al cim del Calvari ja's veu,
els brassos en creu
la Verge extenia,
y la seva passió, novament,
com el Gran Sacrifici cruent
al món redimía.

RURALS

Festes

(IMPRESSIONS DE LA MEVA RECTORIA)

L'INCENSER

PRELUDI

Posat dintre l'armari de les joyes,
me sembla'l místich cor de la parroquia
que viu, com per miracle, hà cinch centuries,
en mitx de les entranyes de l'iglesia
que té lo Deu Esperit Sant per ànima.
¡Còm se'l guayta la gent en les grans festes,
en mans del Sacerdot, qu'ab reverencia,
l'axeca fins als peus del Crucifixe,
com signe de Latria y vassallatge!
Té per fibres, al mitx, una foguera,
qu'es símbol del amor dels feligresos,
y d'aqueix foch ne surt per les arteries
d'argent brunyit, una fumera blanca
que puja iglesia amunt y creua'ls ayres,
emportantsen els prechs de les gentades,
que desarman al Deu de les justicies.

Ell ha escalfat durant més de cinch segles
 el cos robust d'eix poble, ell l'ha vist créixer
 en temps de pau y en dies de tristesa
 ha fugit ab son fill per les boscuries,
 ò s'ha ensitjat ab ell dins de les coves.
 Ell ha vist canbiar més de mil voltes
 tota la gent dels masos, ell al nàixer
 cada fill, ha enlayrat son fum d'aurora
 y al vèurels morts s'ha arrossegat per terra
 cubrintlos ab un vel de boyra baxa.
 Ell tot amor, escalf, perfum y vida,
 es el constant amich de les Imatges
 tan antigues com ell, y cada festa
 les surt a festejar en ses capelles
 voltant un colp cada any l'iglesia tota.
 ¡Oh Sagrat Incenser! tu duràs sempre
 la vida al cor del poble, ta fumera
 serà un símbol etern; quan tu t'apaguis
 l'Angel de la trompeta del Judici
 l'encendrà novament en les altures.

¡Costums d'iglesia, tradicions de poble!
 de mon cor trencadis he volgut ferros
 un petit incenser per adorarvos
 ab foch d'inspiració y fum de poesia;
 mes son caliu s'es ofegat depressa
 com foch follet, y sa flayrosa boyra
 com núvol de calitxa rastrereja
 sense perfum ni escalf. Perdó us demano
 si en comptes d'incensarvos us profano'

NIT DE NADAL

MATINAL

—,Senyor Rector, tenim bona nevada!
 —me deya'l mosso obrintme'ls porticons;—
 lo qu'es per la diada
 d'aquest Nadal, no mancaràn turrons.—

Y exint a mitx vestir del dormitori,
 abrigantme ab la manta vermellosa
     que'l mosso m'oferia,
 vaig surti'al balconet del escriptori,
 a contemplar aquella vista hermosa
 plena, en aquell moment, de poesia
 qu'alhora'm dava fret y m'encenia.

    „Que bella era a la vista
 aquella mar de llet immaculada!
     que lletja y que retrisia,
 la bruna immensitat de l'estelada!
 Al Deu qu'avuy naxia en un pessebre
 per ser mirall de sufriment pels homes.
 ¡que be li esqueya aquell bolquer de gebre
 sota un cel espessit per grise's bromes! -

II

La Parroquial quedà feta una brasa
 ab tanta cera y or; la llum qu'exia
 pels finestrals, la neu envermellia
     com un torrent de lava
     d'un volà que s'esbrava.
 Semblava'l cor de Deu
 que totjust naix y ja d'amor s'abrasa
 per fondre tanta neu ..

III

Les cases més vehines
 no volían faltar a les matines
 de la Missa del Gall, y ab ses llanternes
 y fanalets guarnits, feyan sa via
 sobre la flonja neu, com a lluernes
 que signavan lo pas de l'establfa
     Y'l cel s'anava espessint,
     mentres s'anava aclarint
     la terra, ab noves estrelles,
 com si al baxar l'Infant aquella nit
     haguessen baxat elles
     del cenit

ELS PASTORS

La Missa ha comensat; iglesia entora,
 pastors y xays mouen gran rebombori,
 mentres esperan l'hora
 del ofertori,
 per anar a adorar al Jesuset,
 qu'entre palletes plora
 mort de fret.

De prompte a un sol crit d'jara!
 tothom se gira enrera,
 per veure la renglera
 de baylets y pastors
 qu'ab satisfeta cara
 menan iglesia amunt els xays y ovelles,
 qu'ab cintes, rams y flors
 han guarnit les donzelles.

A dalt del chor tothom s'aboca enfora
 tocant els esturments, qui la tenorè,
 ferrets, bombo, pandero ò fluviol;
 y barrejant les veus desafinades
 ab notes del salteri,
 els pastors van pujant al presbiteri,
 entre les campanades
 del rotllo axordador qu'arrenca'l vol

Y entre'l brugit hermós d'aquell desordre
 vestit del major ordre,
 de dalt del chor estant una canalla
 ab la boca ha estraït el cant del gall.
 y tothom ha esclafit una rialla
 que sordament s'ha extès iglesia avall.

Y tots, tots han rigut; sols jo sentia
 un sentiment estrany en mon esprit,

y m'ha semblat que'l Nin que jo tenia
estret entre mon pit,
¡pobret! de cap a peus tot s'extremfa
al oure aquell crit.

Y trobantme ab la vista enterbolida
com may en tots els dies de ma vida,
en ma gola he ofegat un viu sanglot,
que sentme entregar los ulls enrera,
m'ensenyava la cara de Sant Pere
qu'ab el seu gall als peus m'ho deya tot.

L'OFERTORI

Mentres dura l'ofertori
els pastors van adorant,
portant tots alguna ofrena
per aconhortar l'infant.
L'un li porta una coloma
de blanca ploma,
l'altre li porta un anyell
de fina pell.

Quan lo colom s'ha vist a la bacina,
iglesia amunt s'ha posat a volar
y l'anyellet hermós, de llana fina,
s'ha posat a belar.
Son bel anyoradis, semblant a un plor,
m'ha travessat el cor,
recordantme'l torment que patirían
l'Anyell diví y la Mare del amor,
quan en el temple del Senyó's perdian.
Y'l colomet, entre'ls ciris encesos
y boyrades d'encens, aletejant,
m'ha semblat verament l'Esperit Sant
omplint d'amor el cor dels feligresos.

LLEVANT DEU

Sobre un garberó de palles
posat dintre'l bressolet,
rodejat de rams y ciris
somriu lo bon Jesuset.

Lo garberó no té espigues,
les palles no tenen gra,
que'ls homes les han batudes
per fer pa.

Dels sachs de la Rectoria
n'he baxat un bon grapat,
per pastarne pa de fleca
avuy qu'es nit de Nadal.
Al ser a l'hora de Sanctus,
a mitja missa del Gall,
tota la gent de l'iglesia
en terra s'ha agenollat.
Cada cor es una brasa
d'amor, que va flamejant,
ab el foch de tantes brases
l'iglesia un forn s'ha tornat.
De la pastera de l'ara
so près el bocí més b'anch,
y a l'hora de consagrarlo,
Deu mateix s'hi es encarnat,
Deu mateix de l'establia,
l'Infant mateix de Nadal.

Les boyres del incensari
el bressol han amagat.

L'Iglesia vessant d'aromes,
s'es tornada forn d'amor,
y'l blat de la Rectoria
el Pa viu de tot lo món,
l'aliment de tots los homes.

PAX VOBIS

A l' hora del Agnus Dei,
al dir *dona nobis pacem*,
els dos obrers han surtit
ab les dues *paus* de plata,
per ferles besà'a tothom,
desde un cap d'iglesia al altre.
Al ser al peu del cancell,
han obert la portalada
y d'allí enfora han tramès
la pau a totes les cases.

Lo *pax vobis* qu'ells han dit
s'ha extès com dolsa alenada
qu'ha filtrat per tot arreu
desde'l serrat a la plana.
Alguns estels han surtit
fent més blanca la nevada,
la bandera de la pau
que tot lo terme abrigava.

SURTINT DE MISSA

L'iglesia, vista de fòra,
sembla'l palau de l'aurora,
hont ha passat lo sol aquella nit
vetllant l'Infant petit.

Mentres la gent va surtint de l'iglesia,
lo sol apunta, a dalt del campanar,
com un salomó immens, guarnit de ciris,
qu'una corda invisible va estirant.

Lo món se va aclarint de mica en mica,
y'l glàs se va fonent sobre les branques,
y'ls blats sonriuen com floretes verdes
en mitx de terra blanca.

Y mentres se saluda ab lo bon día,
la gent, qu'iglesia enfora va fent vía,
diu contemplantse lo nevat conreu:

—Any de neu

any de Deu;

y si ve la nevada per Nadal,
l'anyada no té igual.

EPÍLECH

Quan so vist exa nit l'iglesia plena
de tanta gent, qu'ha devallat ab pena
per la Missa del Gall,
quan la so vist com un pa d'or guarnida
y ab tanta llum, encens, escalf y vida,
l'iglesia m'ha semblat lo gran fornall
qu'en nostres esperits trempa y aferra
l'amor a Deu y a nostra aymada terra.

CAPDANY

Guaytant la gent, al publicar les festes,
l'iglesia'm sembla un hort escalonat
hont s'hi troba planter de totes menes;
en flor, en fruyt novell y assahonat.

La flor se sol estar vora la porta,
lo fruyt a mitja nau,
y'l gra que ja's colltorsa,
al peu de la tarima del altar.

Los fills empenyen cap amunt als pares,
 los pares als padrins,
 y tots plegats, sense donarsen compte,
 m'empenyen a n'a mi.

Aquest Capdany, quan so passat la llista
 dels nats y morts del any,
 ab un cop d'ull so resseguit l'iglesia,
 banch per banch;
 y ab la groguenca llum de les candeles
 dels cistellons del pa,
 so vist tot un erol de testes blanques,
 com un clap de fajol que's va engrunant.
 Y al mirar tanta neu a punt de fondres,
 tants caps abalansats sobre'l fossar,
 so pensat: ¡quanta gent hi haurà a la fossa
 quan el sol del istiu n'haurà passat!

—
 Més tart he sapigut qu'a la surtida
 de l'iglesia, un vellet als altres deya:
 —¿Què us sembla del Rector?
 No heu vist com en la Missa se distreya?
 per mi té poca vida.
 Si Deu no hi mira, aquest hivern la seca
 nos en farà un vaytot.—

Y sens veure la neu de nostre front,
 tots baxem enganyats cap al pregon.

CANDELERÀ

Si la Candelera plora,
 lo fret es tora;
 si la Candelera riu,
 lo fret es viu.

La Candelera ha rigut
 y ha cridat dintre l'iglesia
 tots los infants del poblet,
 com si fos a casa seva.
 Lo temple avuy es per ells
 y casi be tot l'omplenan,

guaytant los bacins daurats
 plens de pintades candeles,
 com un arch de Sant Martí
 sobre la nevada mesa.
 Quan l'asperges ha ruxat
 l'arch de Sant Martí de cera,
 los dos obrers han surtit
 per la dreta y per l'esquerra,
 satisfets com reys d'Orient
 quan passen per les finestres.
 ¡Quin goig veure aquell garbuix
 de ditets molsuts y tendres,
 barrejantse per haver
 les cobejades candeles,
 com capolls de lliris blanchs
 gronxats per la brisa fresca!
 Los obrers, ab un somris,
 tres a cada infant n'entregan
 de color blanch y vermell
 ab un'altra que grogueja.
 L'una es per acompanyar
 la professó de la Verge,
 l'altra serà pel Salpàs
 y pels dies de tempesta;
 y la groga, funeral,
 dormirà en la calaxera
 per fer llum, quan seràn vells,
 als recorts de l'infantesa.

DIMECRES DE CENDRA

MEMENTO HOMO

Després del sermonet de la diada
 sobre'ls mortals misteris,
 los he imposat la cendra dihent *Memento*
pulvis es et in pulverem reverteris.

Un vell carregat d'anys, ab molta pena
 ha vingut ranquejant,
 y al girarme l'esquena,
 ab la calva brillant de cendra plena,
 so vist que se'n tornava tot plorant.

Detrás d'ell ha vingut una donzella
 hermosa com un raig de sol ixent;
 y al girarme sa testa de rosella,
 ab un pessich de cendra sobre d'ella,
 so vist que se'n tornava tot rihent.

Poch després he surtit per un captiri
 escala avall, seguit dels escolans,
 y'ls he vist a tots dos, dantse les mans,
 prenent lo sol al peu del cementiri..

DIUMENGE DE RAMS

Desde'l presbiteri estant,
 cenech totes les famílies
 mirant el ram dels xicots
 y les palmes de les xiques.
 Els pobres portan rebrols,
 ab creus de palma partida;
 los rics rams de llor florit
 ab les creus de pastes fines;
 y les noyes principals,
 palmes bellament guarnides
 ab creus de sucre vermell
 y escales y galls y cintes.
 Tots surten a professó,
 com un bosquet que camina;
 dada hu ab lo seu ram al coll,
 ò sa palma vincladissa,

qu'a mi'm semblan gamfarons,
 ab els trofeus de la vida.
 Al capdevall dels xicots,
 s'hi ha posat una pubilla,
 qu'ab treballs pot aguantar
 el pes de sa palma rica.
 L'han mirada de reull
 les mares engelosides,
 mes jo al veure tants penjoys,
 l'he mirada compadintla,
 que les creus també son creus
 per més daurades que sían.

Al tornar iglesia amunt
 aquell bosquet que camina,
 so vist la noya plorant
 ab sa palma desguarnida,
 qu'un xicot, a cops de ram,
 li ha fet los sucres a miques.
 L'han mirada de reull
 les mares, poch compassives,
 mes jo ho so fet ab tristor
 veyentla tant afligida,
 comensant a dur la creu
 de les penes de la vida.

DIMECRES SANT

PARANT EL MUNIMENT

Es Dimecres Sant, marseja.
 Entra un vent gelat y prim,
 cau ab pausa un fi ruxím
 qu'al voleyar espurneja,
 com si'l cel garbellés glas
 ab son més p tit cedàs.

De tant en tant, les ventades
de llevant
per les amplies portalades
de l'iglesia van entrant,
y escombran ab ses bufades
les despulles de fullàm
de la professó del Ram.

Enfilats al presbiteri,
lo fuster y l'aprenent
van muntant ab cert misteri
lo fustàm del Muniment,
lo fustàm qu'a cada pessa
que hi encaxan, va crexent
ben depressa.

L'óra'l vent qu'espeternega
en los vidres del cancell,
cap soroll s'ou dintre'l temple,
cap soroll sinó'l martell
qu'a cada colpeig qu'hi dona
lo fuster, que'ls junts encaxa.
capelles avall ressona
ab un sò trist, com de caxa.

La canalla que ja plega
del estudi ò de costura,
sentint els pichs, se detura
y al capdevall s'arreplega.
Y al guaytar l'empaliada
que s'alsa en l'altar major,
ab tot una filerada
de soldats ab casco d'or,
los sembla que com aquella
no'n té cap poble del vol,
los apar l'obra més bella
que's veu a sota del sol.
Y anantsen los bordegassos
entre'ls vents, pluges y neus,
sols pensan ab los jueus
que mataràn en los Fasos.

DIJOUS SANT

FASOS

Jesús es cos present; de totes bandes
 se veuen arribar llargues corruces
 de gent de tota edat, vestits de negre,
 que'l temple van omplint, com parentela
 la llar del mas payral hont s'es mort l'amo.
 Lo poble es tot a dins, al presbiteri
 se veuen los obrers, al chor salmejan
 desafinadament los caps de casa,
 y al capdevall, prop del cancell, se mouen
 tots los xicots ab sos garrots y masses,
 per axatar jueus al ferse'ls l'asos.

No trigaràn pas molt; dels quinze ciris
 del triàngul que surt de la barana,
 a cada psalm se n'ha tret un y resta
 tantsols al cim una candela blanca
 de trista llum: es la Maria-sola.
 No's mou ningú; l'hora sublim s'atansa.
 A dalt del chor ja han acabat els threnos,
 y'ls obrers, poch a poch, ab llargues canyes,
 van apagant los centenars de ciris
 que'ls escalons del Muniment guarnexen.
 Y tot queda enfosquit y entre tenebres,
 com una tomba gran ab gent que alena,
 com un recó de llums plè de misteri,
 com el Sinus d'Abraham plè de gentada,
 esperant que'l Mesias ressuciti.

Iglesia avall, pausadament, rodolan
 les notes sepulcral del Miserecre,
 mentres l'obrer més vell, com un espectre,
 treu de son lloch la flamejant candela

y l'amaga amatent dessota l'ara
 com foch follet que's pert entre la losca.
 Llavors ressona un fondo terratrèmol,
 qu'arrufa'l pèl muxí sobre les galtes,
 com si s'obris lo fonament del temple
 y s'enrunés la massa de les voltes.
 És lo grandióis terrebastall qu'axecan
 los xicots ab ses masses, picant l'asos,
 omplint l'iglesia d'una boyra espessa
 de quera y pols, que'ls esperits olega.
 A dalt del chor resan l'última nota
 del càntich ploricós del Rey Profeta
 y s'escorre de cop la gran cortina
 del finestral, omplint de llum l'iglesia,
 com símbol de la fe qu'al morir Christo
 rompent los vels de mort brilla més forta.

Quan he pujat de nou iglesia endintre,
 per entre l'espessor de la gentada,
 so topat un vellet baldat de membres,
 mes tan ayrós de front y encès de cara
 com si li haguessen tret els anys de sobre,
 „Pobre vellet! al oure'l terratrèmol
 d'aquells infants, son cor s'ha tornat jove
 y ha bategat de ferm, com una massa
 sobre la post del pit, fent també'ls Fasos.

DIVENDRES SANT

VELLLANT EL MUNIMENT

Tothom es fóra:
 tanta gent que hi havia fa mitja hora
 vetllant el Muniment,
 y ara l'iglesia està soliuha y erta
 com una tomba oberta
 d'hont ha sortit, ab lo cor trist, la gent.
 No hi hà ningú pera vetllà una estona

al Deu qu'eternament vetlla per tot,
 la soletat més gran tot ho empresona,
     no s'ou ni un bleix, ni un mot:
 tantsols s'escolta'l pet d'alguna espurna
 del llum que's va acabant vora de l'Urna.
 De prompte ha devallat desde'l Sagrari
 lo refilet llarguíssim d'un canari
 que tots los anys s'hi posa per costum;
 ¡pobret! m'he preguntat ¿per què callava
 quan el temple era plè y ara cantava?

    No sé per què ho faria;
 mes son cantar d'amor en aquella hora
 semblava un rajolí de melodia
 baxat del cel, perquè les companyia
 al bon Jesús quan los seus fills son fóra.

Per rellevarme fins a punta d'alba,
     desde la Rectoria
 ha baxat un Obrer que ab molta calma
     y reverent destresa
 ha apagat tots els llums dels escalons,
     dexant tantsols encesa
 la llantia dels altars y sis brandons
 plorant a regalims sobre la mesa.

Quan he tornat al despuntar l'aubada,
 a visità'l Senyor altra vegada,
 so trobat al Obrer que mitx dormia
 arrupit en son banch del presbiteri.
 Rès trencava'l secret d'aquell misteri;
     tantsolament s'ohia
 lo refilet llarguíssim del canari,
 com nota celestial sobre'l Sagrari,
     mentre'l vellet dormia
 somniant potser que puntejava'l dia.

DISSAPTE SANT

FOCH NOU

La mort truca a la vida,
 que ja està per veni';

la terra enfredorida,
l'espera ab frenesi.
• ¡Oh cors que d'esperances
viviú, dintre un moment
veurèu obrir les portes
de vostre salvament.

Al cancell de l'iglesia
s'abranda poch a poch,
d'un espurneig de silex,
tot un braser de foch,
tot un caliu de misterioses brases,
qu'escal·larà tot l'any totes les cases
y'ls esperits dels fills de nostre lloch.
Entre'l foch que xiuxreja
ab l'aygua benchida,
l'escolà ha encès un ciri
de llum tota axerida,
es lo ciri Pascual qu'endins clareja,
tornant de mort a vida.
Y'l llum poquet a poch,
de llantia a llantia va calant nou foch
qu'al cim de les capelles
dexa una flama ardent,
com un seguit d'estrelles
de l'iglesia en lo gòtic firmament.
Quan al Sagrari arriba
la flama del foch nou,
ja hi troba la llum viva
del dia, que s'hi mou.
Y al comensar la Missa
entre aquells llums novells,
se sent la cantadissa
de forasters aucells.
Son xiscles d'orenetes que retornan
y cants enamorats de rossinyol
qu'avisan a la terra condormida
l'exida del nou sol.
De sobte axorda'ls ayres
lo crit del campanar,
al oure'l cant del Glòria
que puja del altar.

Ramor d'escopetades
 per tot arreu se sent
 y'ls cants de camarelles
 que comensa'l jovent.
 Y al aixecarse l'Hostia
 de Deu ressucitat,
 lo sol de primavera
 somriu desde'l serrat.

PASQUA

¡Aleluya! l campanar
 canta, desfermant sa llengua,
 qu'ha ressucitat Jesús
 y ab Jesús tota la terra.
 A la veu del campanar
 respon la naturalesa
 ab lo cant de sos aucells
 y'l ritme de les estrelles
 y ab axams de papallons
 y camps de flors que s'esberlan.
 Los homes s'han despertat
 ab l'ayret de primavera
 y han surtit endiumenjats
 a cantar per valls y serres
 les tonades del amor,
 les cançons de camarelles.
 Tots los masos han seguit
 festejant a les donzelles,
 tots los masos menos un
 que té les portes obertes,
 ab la Verge tot guaytant
 per les gòtiques finestres.
 Lo sol que'ls ha vist passar
 sense mirar-la sisquera,
 guaytant per sobre'l serrat
 n'ha volgut pendre revenja.
 Travessant pe'ls finestrals,
 s'ha ficat a la capella

y en emblanquida paret
del camaril de la Verge,
hi ha pintats ab vius colors
un cistell de forma bella,
un cistell corull de flors,
que va baxant cap a terra.
Quan la cistella de flors
ha arribat fins a la mesa,
un remat de falsiots
vingut de llunyanes terres
s'es posat a voltejar
entonant un cant de festa,
qu'han respost los rossinyols
desde un replech de cinglera.
Axís qu'han finit son cant
han fugit ab ala extesa,
han fugit serres avall
com cantors de caramelles
que baxan a festejar
a les Verges de l'Iglesia,
sobre un raig de sol d'Abril,
que'ls regala la cistella.

RETAULE

En un retaule antich s'hi veu Sant Jaume,
ab Sant Jordi a la vora;
tots dos van a cavall, vestits de ferro,
com si esperçssen l'hora
de surtir a lluytar per son realme.

Quan per la festa anyal jo hi dich la missa,
y veig al Cavaller sobre la sella
de son cavall, qu'espasa y creu em punya,
per axafar als moros de Castella;
m'apar que'l Sant Apòstol cobra vida
y axeca al cel un crit de ¡Visca Espanya!
y Sant Jordi respon, matant l'aranya,
—Pro Visca Catalunya!

ROSER DE MAIG

PRIMER DIUMENGE

Jòchs Florals de Barcelona,
no us envejo pas per rès,
puix cada any, al mateix dia,
al meu poble també'ls fem.
L'iglesia es la sala antiga
guarnida ab tots sos joyells,
y ganfarons y banderes
que's gronxan ayrosament.
Ha d'estrado'l presbiteri
convertit en rich verger,
ab ramells de flors boscanes
y ramatges dels torrents.
Al bell mitx de tot s'axeca
un endomassat dosser
ab la Reyna de la Festa
qu'es la Verge del Roser.
L'orta mantellina blanca,
y vestit de domàs vert,
y entre'ls dits de sa mà esquerra
la Flor natural sosté.
Té a un costat al senyor batlle
seguit de sos consellers,
y a l'altre hi tè los pabordes
fent costat a n'els Obrers.
Més avall hi hà tot el poble
ab la flor de son jovent,
ells, ab vestits de les festes,
elles ab sos blanchs mantells.
Axis que s'obre la festa,
fa'l Rector un parlament
de les glories de la Patria
barrejades ab la Fè.
Després cantan los poetes
sos himnes d'amor més bells

plens de fresca poesia,
 com les fonts de sos torrents.
 ¡Qui pogués sentir les noyes
 y llegi'l cor del jovent
 y escoltà'ls sospirs dels avis
 recordant son passat temps!
 Cada cor es una lira
 que batega dolsament
 ab sospirs de poesia
 y ab notes d'anyoraments.
 Quan la festa es acabada,
 los homes se posan drets
 per cantà'ls goigs de la Verge
 que feu Sant Vicens Ferrer.
 Es lo cant d'amor més tendre,
 l'himne més hermós de fe
 dels segadors de Marfa,
 los Confreres del Roser.

Jòchs Florals de Barcelona,
 Deu vos guardi sempre més.
 Si may per may se perdessen,
 al meu poble'ls trobareu.

SANTA CREU

3 de Maig

Deu fer avuy son cumple-any la terra,
 que's lleva tan hermosa,
 ab son vestit luxós de primavera
 brodat de perles y de flors boscanes,
 y ab una alè suau, tebia, olorosa
 que's converteix en cants y melodies
 que baxan de la serra,
 despertan les masies
 y s'adormen pels sots y les quintanes.

Dèu fer avuy son cumple-any la terra;
 avuy debia descansà'l bon Deu

23

y al contemplar aquesta filla seva
 debía dir:—Faràs la festa teva
 cada any lo tres de Maig, per Santa Creu. —

Y cada any, en tal jorn,
 se vesteix ab iguals perfums y robes,
 les més velles del món y sempre noves.

Y cada any, en tal jorn,
 descapdella sa troca d'armonies,
 y ab nous cantars d'amor
 desperta les masies
 qu'obren son porticó
 com avies que vigilan
 sos nets, qu'en professó
 vers al Padró s'enfilan
 darrera del Rectó'.

Les rengleres
 de banderes,
 vorejant l'estret camí
 ab ses vives coloraynes,
 semblan l'arch de Sant Martí
 sobre un cel d'herbes gemades
 per la frescor del matí
 Y les dones qu'en darrera
 van seguint calmosament
 responen les lletanies
 semblan, verdaderament,
 un floch de boyra terrera
 qu'entre aucells y melodies
 va arrapantse ab los pins y ginesteres.

Al ser dalt tothom respira
 fatigat, ningú enrahona
 y tothom mira
 per la rodona,
 cada hu sa vinya ó conreu
 per encomanarho a Deu.

S'han cantat los Evangelis
 als quatre vents,
 y tots los homes alhora

han fet los responements:
*—Fugite partes adversæ
 Christus imperat. Amen.*

Fet l'aspergis de l'aigua benelida
 del salpasser,
 una rosada de vida
 ha devallat del cel sobre'l terrer.
 V'l fum blanch del incenser
 qu'espays endintre se'n puja
 ha sigut lo missatger
 que va a cercar bona pluja.

Lo terme està benelhit,
 lo Tedeum Sant s'entona
 dant mèrcès al Infinit
 desde aquella immensa trona.
 Lo sol qu'apunta al orient
 allarga fins a ponent
 les rengleres
 de banderes
 que desfan l'estret camí.
 com un arch de Sant Martí
 qu'omplirà de blat les eres
 y nostres cellers de vi.

SANT ISIDRO

Maig

Al Sant patró dels pagesos,
 dels boscos, serres y plans,
 be li escau tenir la festa
 lo dia quinze de Maig.
 Totes les flors de les cases
 a l'Esglesia van fent cap,
 ab ramells d'espigues rosses
 dels camps més assolejats.
 Les flors son per l'enramada,
 pel Sant los ramells de blat,

que com ceptre d'esperansa
als pagesos mostrarà
Quan després de dir l'ofici
s'entonan els goigs del Sant,
tota la gent de l'Iglesia
s'agenolla enfront l'altar.
Les noyes guaytan les roses,
les dones al patró aymat
y'ls homes lo ram d'espigues
que's colltorse en ses mans.
A cada nova posada
son fervor se va augmentant,
son fervor de caps de casa
ab fillets qu'esperan pa.
Y aquell puny d'espigues rosses,
en son magi's torna un camp,
un rastell d'hermoses garbes,
una era plena de gra,
un forn qu'escampa la flayre
del pa tou dintre la llar.
Y en son desitx de pujarne
la cullita golfà enllà,
més se guaytan les espigues
(Deu los ho perdó) que'l Sant.

SANT JOAN

Juny

A toth d'Ave-Maria
la nit de Sant Joan,
¡qu'hermós es el meu poble
vist de l'Iglesia estant!
Al peu de cada casa
al ferse'l primer toth,
hi abranda la maynada
un gran llenyer de foch.
Es la llar del estiu que surt a fóra
per saludar al gra de les garberes
que rossejan, posades a la vora
de les cres.

Y per sobre'l caliu
cantant, salta y somriu.
ab alegríá estranya,
fins que'ls xicots més grans
dantse, suats, les mans,
hi ballan les sardanes
al compàs dels repichs de les campanes.
L'iglesia parroquial,
qu'es la casa payral
de la feligresia,
també encen a son vol en aquella hora
una espessa corona de fogueres,
com si en aquella nit
la Santa Eucaristia
no pogués contenirse dintre'l pit
l'amor que li surt fóra.

De prompte, entre la festa
s'ha ohit un llarch xiulet,
com un crit de protesta
d'un infernal follet.
Es el carril qu'escumejant travessa
dexant arreu una bravada espessa,
y mentres va escorrentse per la vía
enrera va dexant la poesia.

• L'ENVELAT

A falta d'una sala
per fer ball nit y dia,
cada any fan l'envelat vora l'escala
de pujar a l'iglesia y rectoria.
Per entre les cortines
del balcó del rector, que ve al dessobre,
se veuen los fadrins tot sent tentines
al enfonzar sos peus dintre l'alfombra.
La colla dels musichs que ve de fóra
y arriba ab ses tartanes, abans d'hora,

com en sa casa propia allí se para
y fuma, canta y beu y fa gatzara.
Y tot es allí dins fressa y bullici:
mes... va acostantse l'hora del ofici,
y entre la gent que puja afadigada
per los camins asprosos,
se veuen los rectors de l'encontrada,
ab son paraygua extès, pujant calmosos,
y aturantse, esbufant, devant l'entrada
del penjat edifici,
com si fos l'esboranch d'un precipici.
Y somrient, d'un modo que no's nota
si es rialla ò ganyota,
travessan aquell túnel estirats,
sense mirar al sostre ni als costats,
sinó'l xich portalet
d'exir, que'ls ve de dret.
Y al entrar a l'iglesia desseguida
fican les mans a l'aygua benchida,
com si s'haguessen fet algut cremat
al travessar per dintre l'envelat.

SANTA CREU

21 de Juliol

Avuy, l'exaltació de la Santa Creu,
així he terminat lo sermó meu:

Y finalment, si la portà'l bon Deu,
¿hem de passar nosaltres sense creu?
Nó, germanets, desde'l rich al més pobre
tots la portem a sobre.

La creu es una herencia
que l'home reb al rebre l'existencia.

Quan naix la criatura
¿sabeu què es aquell gué... que no enteneu?
donchs es el crit d'aquella vida nova
al abraçar la creu.

V la creu va creixent y's va allargant
mentres la criatura's va fent gran.

La creu fa com la sombra
que sempre arrosseguem darrera nostre,
tant si volem com nó jamay nos dexa,
y mentres creix lo cos va fentse grossa.
Oh, si'ns paressim a mirà' una estona
la terra, qu'estimem ab tant deliri,
no veuríam res més qu'un cementiri
ab tantes creus com homes.
Tothom porta sa creu més xica ò grossa,
desde la criatura fins a Deu:
la corona que'l Rey ò'l Papa's posa.
digàume, germans meus, ¿es altra cosa
que'l sòcol d'una creu?

TOTSANTS

Acabada la festa de l'iglesia
la gent mou a la plassa gran bullici,
hont l'animer hi encanta'l pà moreno
qu'ha recullit al ferse l'ofertori
del Ofici.
Algun bromista diu passant: "¡Oyda!
les ànimes del purgatori
no'n menjan pas de pà "
Fíneix l'encantament y a la persona
que'n dona més se dona,
y al endemà los feligresos junts
d'aquells diners fan dirne les tres misses,
que son lo pà qu'envían als difunts.

NOVENARI

L'rou me'n recordo encara,
mateix que si fos ara,
del respecte profon que m'infundia
la vista del altar del Novenari,
convertit, per poch temps, en escenari
hont tot el Purgatori s'hi movia.

Entre inscripcions confoses
 y calaveres ab mantells ò capes,
 mostrant entre sos dits ceptres y crosses
 y corones de reys, bisbes y papes,
 obria, com un forn, sa gola immensa
 lo monstre aterrador del Purgatori,
 mostrant en gran desori
 archs y més archs, qu'anavan extenentse
 fins l'infinit, y entre una mar encesa
 de metall fos, se veyan com grans ones
 en apretat garbuix, d'homes y dones
 ab cabellera estesa
 y desnusos de cos fins a cintura,
 nedant en mitx d'un mar de foch y fum
 que crema y no consum.

Y venia'l sermó que a cada estona
 m'assustava ab un pich sobre la trona
 y ab veu penetradora m'enternia;
 y al fi de tot venia
 lo càntich dels *lamentos*, dalt del chor,
 ab lo responement que repetia
 ab una sola veu tot lo gentiu:
 "A les ànimes ohíu
 que cridan ¡ay que dolor!,"

Aquest era'l moment, aquesta l'hora
 més solemne per mi y consoladora.
 La mare, que aprop meu, piadosa, seya,
 a cau d'orella'm deya
 que si cantés ben fort arrencaria
 molta gent d'aquell foch qu'esferchia,
 y a ca la nou verset que ressonava
 per l'ennegrida volta,
 en mon ardent afany de treuren molta
 ¡oh Deu, que fort cantava!

Avuy me dol y pesa
 haver perdut aquella candidesa.
 Quan ve Totsants y del humil armari
 trech les fustes y draps pel Novenari,

¡quin desengany, aquelles fustes vel·les
     florides y corcades,
 y draps pintats ab quatre pinzellades
 de mangre y ocre ò terra d'escudelles!
 ¡Y sapiguer qu'ab tota la desferra
     que's veu posada a terra,
 se forma aquell conjunt tan ilusori!
 Y torna, com abans, aquella estona
 en que'l predicador pica a la trona,
 y aquella hora dels cants y dels *lamentos*,
 que m'arriban al cor com vius *mementos*.
 Y aquelles quatre fustes y pintures
 se'm tornan, novament, vives figures
     nedant dintre les ones
 d'un mar de foch, y al veure allí corones
 de capellans, de nou m'apar que sento
 les matexes paraules de la mare...
 y aleshores, oh Deu! com canto encara!

XV. -DISCURS DE GRACIES, *delltre. Sr. Dr. D. Antoni M.ª Alcover.*

SENYORA:

DAMES Y CAVALLERS:

Sols la consuetut establerta de que'l mantenedor no resident a Barcelona fassa'l *Parlament de gracies*, explica que siga jo l'encarregat de donarles enguany, y ben corals y expressives, a tots els qui han contribuït a n'aquexa solemnitat de la Patria ab l'esclat de llur enginy, bellesa, activitat y entusiasme.

Sí, grans mercès a tots de part del Consistori y de l'altíssima representació que l'honorable *Cos d'Adjunts* ens confia! Grans mercès primerament a vos, Senyora Reyna de la Festa, que tant ens heu honrats y enaltits presidintnos magestàticament asseguda a n'aquest august sitial, qu'han alsat tan amunt les Lletres patries y l'amor a la nostra llengua. Acceptant la presidència de la festa, oh senyora, heu seguit la tradició gloriosíssima, casi milenaria, de les dames catalanes que quan apuntava l'auba de la nostra nacionalitat ja presidian les *Corts d'amor*, encoratjant ardides y heroyques l'estol de trobadors, sempre amunt, ben amunt, per les sublims y sagrades eccelsituts de la divina Poesfa.

Grans mercès a tots vosaltres, estrenus cantors de la Fè, de la Patria y del Amor que, just un esbart de cadernerres y passerells, heu acudit a n'aquest palench secular, y heu fet sentir la vostra veu gentil, y heu depositada demunt l'Altar de la Patria l'ofrena coral de la vostra inspiració. Aquexa ofrena vostra es la festa d'avuy, la festa major de les lletres

catalanes. Sí, vosaltres constituïu la testa: els premiats y'ls no premiats, y més aquests que no aquells. Perque ¿què serian els Jòchs Florals just ab les composicions premiades? ¿Haurían tenguda ni tendrían la ressonancia, la celebritat, la transcendencia que gracies a Deu tenen, com a despertadors y redentors de les nostres lletres, de la nostra llengua, de la nostra rassa, de la nostra personalitat etnica? Aquells centenars y centenars de composicions presentades cad'any, sabent ja llurs autors que l'immensa majoria han de romandre sense premi, dins l'ostracisme, fóra de la gloria floresca, representan una suma inefable d'abnegacions y sacrificis, una suma maravellosa d'ardors, energies y entusiasmes per la Patria y per la llengua, que constitueixen una de les forces latents més grosses y més vitals de la nostra renaxensa, cent voltes gloriosa. Per axò, grans, corals, infinites mercès a tots vosaltres qu'heu honrat enguany al Consistori ab la remesa de tants centenars de composicions. Tots heu merescut be de la Patria.

Grans mercès igualment a les digníssimes Autoritats qu'ab la sereníssima Reyna de la Festa'ns presidexen. Posades de Deu per procurar y impulsar el be del poble, essent aqueixa festa un be indiscutible per l'esperit y pel cor de Catalunya, aquest era per elles un lloch d'honor; y axí se son honrades a si mateixes y'ns han honrats a tots, venint a honrar la nostra poesia, les nostres lletres, la nostra llengua.

Grans mercès finalment a tots vosaltres qu'ompliu de gom a gom aquesta sala grandiosa, un dels casals de la nostra gloria, brollantvos el cor, resplandintvos la cara, llampegantvos els ulls d'amor y entusiasme per tot axò que representa y simbolisa la festa d'avuy: la poesia, les lletres, la llengua, la Patria...

Y ara, veentvos ablamats del mateix foch qui crema dins la meua ànima, l'amor a la nostra llengua estimadíssima, permetèume una paraula com a clau y corona d'aqueixa gran festa.

Conta l'Evangeli (Jo. xi) que, mort Llätzer de quatre dies y soterrat dins la roca viva segons la costum hebrayca, hi va'l Bon Jesús, se planta devant el sepulcre y ab una gran veu cridà: *!!!Llätzer, súrt defóra!!! Y a l'acte sortí, diu l'Evangeli, el qui era mort, lligat de peus y mans ab faxes y la seua cara era lligada ab un sudari. Y'ra dir el Bon Jesús: Deslligàulo y dexàulo caminar.*

Senyors, una cosa consemblant ha succehit a la llengua catalana. Aquell estol brillantíssim de poetes que restabliren els Jòchs Florals, com a profetes d'Israel se plantaren davant el sepulcre ahont malavolenses estranyes y tres sigles d'ensopiment de la nostra nissaga havían amortallada y soterrada la nostra llengua benvolguda. Y eridaren aquells nous profetes ab tota quanta força tenían, alsant el crit sublim del Art y de la Poesia:—¡Senyora, sortiu defòra!—Y la morta sortí ben viva cop en sèch del sepulcre, lligada, axò sí, de peus y mans ab una mala fi de faxes, cordells y lligams, y la seua cara garridíssima era lligada ab una partida de sudaris. Y ressonà una veu de les altures, que deya: *¡Deslligaula y dexàula caminar!* Y també cridà la morta-viva, ben fort y ben viu: *¡Fills meus, deslligàume que puga caminar!*

¡Prou que s'era mester deslligarli y desferli tants y tants de fermalls que li subjectavan y empresonavan tot el cos gentilíssim! Prou que s'era mester desferli y llevarli aquells sudaris que li tapavan la cara, aquella cara de filla de Deu, resplendent com el sol! ¡Prou que s'era mester desferli totes aquelles faxes y lligams y sudaris d'influències forasteres, d'invasions y suplantacions de llengues estranyes, que no li dexavan donar passa, que li aturavan fins y tot l'alè... Y aquells grans benefactors de la nostra rassa, que's deyan En Rubió y Ors, En Marian Aguiló, En Milà y Fontanals, Mossen Cinto, En Tomás Forteza y tants y tants altres, se passaren la vida lent l'obra meritíssima de filial misericòrdia d'anar desfent y desfermant aquells lligams y sudaris. Però eran tants y tan forts y tan envitricollats els que l'enveja dels estranys y l'ensopiment dels fills li havían texit y embolicats per tot el cos durant tres sigles mortals, qu'aquells mestres insignes no arribaren a acabar la feyna, per més que s'hi pegaren tota sa vida; ni l'acabaren ells ni l'estol meritíssim y nombrosíssim de llurs dexebls qu'han seguida y seguxen la tasca gloriosa. Encara n'hi quedan molts de lligams y sudaris a n'el cos embellidor de l'excelsa princesa, que no la dexan caminar ni la dexan veure axí com caminava ni axí com se mostrava en temps primers, com a filla de Deu, resplendent com el sol, rodada de ruxats de flors y d'esbarts d'aucells, com una bona diada de Maig. Senyors, es que la feyna de trescents anys no's desfà ab una grapada; lo qu'embolican y embruyan nou generacions no ho desembolica ni

ho aclareix una generació. Però lo que no fa una generació, ho fan dues, ho fan tres; lo que no pogueren acabar els iniciadors, els capdevanters, els mestres, ens pertoca acabarho nosaltres, si volem esser conseqüents, si volem esser lògics, si volem que'ns tingan per lo que deym que som, si l'amor que proclamam tenir a la llengua catalana ha d'esser qualque cosa més que paraules volanderes que'l vent s'endü, si ha d'esser amor de cor y no just de boca... Senyors, ja fa massa temps que retrona la veu de les altures: *¡Deslligàula y dexàula caminar!* Ja fa massa temps que retrona la veu de la morta viva:—*¡Fills meus, deslligàume ben deslligada, que puga caminar sense noses ni destorbs, y que'm puga dexar veure de tothom axí com Deu m'ha fet!*—Y aquesta veu parla per tots els que tenim la ditxa de qu'aquesta llengua estrènua siga la nostra propia. Sí, som tots que l'hem de deslligar, que l'hem de deslliurar. No bastan els mestres tots sols per una empresa tan grossa, tan llarga y tan transcendental: es precis que tots els hi fassem costat, els hi donem tota la nostra forsa, tot el nostre concurs. Som nosaltres qui la parlam, que li hem de tornar la llibertat perduda. Y es evident, porque zahont viu ella més que dins el cor dels qui la parlan? ¿Com ha de romandre completament lliberta y desfermada de lligams y sudaris d'esclavatge y de mortalla, si dins els nostres cors la mantenim presonera del forasterisme, lligada de peus y mans y amortallada per cent influencies estranyes que la sollen, que la desfiguran, que li llevant tot el seu caràcter y fesomia propia, que la despullen de les seues joyes més preuades, que li tapan la gallardia y puresa inefable de les seues formes y perfils, y no la dexan moure ni la dexan veure tal com ella es, com a filla de Deu y gran senyora, sinó com esclava desbuada y avorrida, que li planyen el pa y la matan de feyna y no li dexan un minut per abillarse y enllestirse? ¿La volem lliure la nostra llengua, neta y depurada? ¿Volem fer tot lo qu'ella'ns demana tot cridant: Fills meus, deslligàume y dexàume caminar? Donchs, treguem de dins el nostre cor, de dins la nostra boca tots els ressabis y forasterades de mots, frases y maneres de dir; cerquem ab ardor, ab entusiasme, ab vera devoció per tot arreu la propietat catalana en tot y per tot, la genuïtat de llenguatge, la puresa y netetat de frases y de maneres de dir. ¡Fòra aficar dins la conversa frases sense tò ni sò! ¡fòra traduhirles servilment, com si'l català no'n pogués sortir del esclavatge ni de la dependencia foras-

tera! Fòra de la nostra llengua tot lo foraster, tan si es de més enllà del Ebre com de més enllà del Loire! Ni d'una banda ni de l'altra ha de menester rès la llengua catalana; té del seu tot lo qu'ha mester y tot lo que li escau per enllestir-se y enjoyarse com cap reyna del món; dins la seua caxa guarda roba a voler per tots els seus fills, que no la hi acabaran per molts que siguen y per més endiumenjats que vullen anar. Nò, no hi hà perill de que'ls fills d'altres mares modernament més sortades, arripien anar més ben enllestits, si nosaltres, en lloch d'anar a captar roba a fòra casa, sabem posar mà dins la caxa veneranda de la nostra mare benvolguda y afinarhi tantes y tantes de teles finíssimes de canem y de lli fetes a casa, tants y tants de draps de seda y d'or, brufats de perles y diamants y carboncles com hi saberen trobar per vestir llurs obres estupendes el rey En Jaume, el Bt. Ramon Lull, En Ramon Muntaner, En Bernat Metge, Sant Vicens Ferrer, N'Ausies March, En Joanot Martorell y a n'els nostres temps En Marian Aguiló, Mossen Cinto, Mossen Costa y tants d'altres. Nò, no mos ne falta riquesa, no mos ne falta abundancia, no mos ne falta opulencia, no mos ne falta immensitat de llengua. Lo que sí falta una mica es que la cerquem ab devoció aqueixa riquesa, aqueixa abundancia, aqueixa opulencia, aqueixa immensitat. Y no tenim altre remey que cercarla ab totes les nostres forces. L'hem mester com el pa de cada dia. Hi hà que cercarla en les persones que's distingexen per llur puresa de llenguatge, per llur correcció y saba catalana; hi hà que cercarla dins les regions ahont se conserva més pura y més neta y sencera y més ella, la nostra llengua; cerquemla dins els bons escriptors moderns y sobre tot els anteriors a n'el sigle xvi, ecents completament d'influencies forasteres; comparèm el llenguatge y la sintaxis d'aquells escriptors ab lo llenguatge y sintaxis vivents a les regions de més puresa catalana, y'ns trobarèm qu'encara son vives casi totes les paraules, casi totes les formes sintàctiques y maneres de dir dels sigles xiv y xv, època d'or per la nostra llengua. Axí respondrèm a la veu de les altures que'ns crida tan fort y tan viu:—¡Deslligàula per que puga caminar!—Axí respondrèm a la veu d'ella mateixa, que'ns crida:—¡Fills meus, deslligàume! ¡dexàume caminar!—Senyors, una de dues: ò volem la llibertat, la redenció, la renaxensa de la nostra llengua, ò be volem la seua esclavitut, la seua desnaturalisació, la seua pobresa, la seua

mort. Si volem lo segon, si consentim en lo segon, no feym rès ò casi rès per evitar lo segon, ¿còm porèm dir que volem lo primer? ¿Volem la llengua catalana lliure, neta, pura, autònoma, reyna y senyora del nostre cor y dels territoris que Deu li donà? Donchs hem d'esser nosaltres matexos que li hem de tornar tot axò. Y per tornàrlehi, no hem d'anar precisament a combatre a fòra casa, no hem d'acometre ni envestir els estranys, no hem de dirigir ni aficar les armes a n'els forasters. La campanya, la batalla l'hem de comensar dins nosaltres matexos; la campanya, la batalla, han de consistir sobre tot en depurar, en purificar, en seleccionar, en corretgir, en embellir el llenguatge y les seues formes y maneres que'ns brollin del cor. ¿Com porèm dir formalment que volem la llibertat y l'autonomia de la llengua, si nosaltres matexos tot parlant la sometem al esclavatge més ignominiós, si la feym brollar de la boca tota despüllada y despossechida de les seues graciès, de les seues joyes, eclipsada y feta malbé la seua gentilesa, tudada y fusa la seua opulencia? Què'ns han de dir els nostres contraris per poch entesos que siguen?—Demanau y voleu l'autonomia ¿y no'us cuydau de fer efectiva l'única qu'està exclusivament en la vostra mà conseguir, la de la llengua? ¿Deys que voleu lliure y autònoma la vostra llengua y la feys brollar de la vostra boca esclava y atapida de forasterades? ¿Protestau contra l'influencia castellana, y la manteniu tan absoluta, tan fonda y radical dins la llengua que parlau, que's pot dir que sovint no es més qu'un castellà mal traduït? ¿No deys que'l català no dependeix en rès ni per rès del castellà? ¿Donchs porque'l parlau y l'escriuiu farsit de castellanismes, castellanisat de cap a peus? ¿per què us heu oblidades casi totes aquelles formes y maneres de dir propies del català, que constitueixen la seua característica, que'l fan realment diferent, y independent del castellà? ¿per què les heu dexades aquexes formes vives encara dins varies regions considerables del territori català y patents dins els escriptors antichs? ¿Per què conversau y escriuiu de tal manera, que us han pogut dir que'l català no té sintaxis propia, que la seua sintaxis es la castellana?—Senyors, tot axò'ns poden tirar a la cara si no'ns resollem definitivament a escoltar y obehir a la fi la veu de les altures que'ns crida: — ¡Deslligàula porque puga caminar!— si no'ns resollem definitivament a escoltar y obehir la veu de la nostra mare que no s'atura de cridar:— ¡Fills meus, deslli-

gàume, que vull caminar sense noses ni destorbs, y'm vull dexar veure sense sudaris ni vels, tal com Deu m'ha feta!— Senyors, no cregau que jo pretenga que rès s'es fet per la llibertat y depuració de la nostra llengua. Molt, moltíssim feren els grans iniciadors de la nostra renaxensa y l'estol gloriosíssim dels poetes y escriptors que'ls seguiren. Feren moltíssim, però moltíssim; feren lo que no's pot dir, lo que nengú creya qu'arribessen a fer, ni ells metexos s'ho porían imaginar. Lo que vull dir, lo qu'es evident de tota evidència, qu'encara hi hà molt més que fer. Es lo qu'us he dit: lo que fan tres sigles no's desfà ab una grapada; lo que descuydan y abandonan nou generacions, no ho refà, no ho torna alzar una generació; es menester tot l'esfors d'un parell de generacions. Y aquest es el nostre cas. Sí, es una tasca grossíssima y llarguíssima axò de restaurar una llengua y alzarla del oblit y del menyspreu dels matexos qui la parlan, y enlayrarla a la glòria; que tothom la torn estimar y li rendesca homenatge; es una tasca grossíssima y llarguíssima depurar una llengua, reconstituhirla, ferli cobrar l'esplendor y prestigi perduts y cenyirli de bell nou la corona y posarli el ceptre dins les mans y asseurela a n'el trono com a reyna.

Y aquesta es la tasca precisament que duym entre mans. Es grossa, grossíssima; es llarga, llarguíssima, y plena de dificultats y d'obstacles, molts d'ells casi insuperables; però precisament la nostra nissaga es nada per coses grans, y vencent els grans obstacles se coronan els pobles de glòria. Jamay ha reculat el poble català devant cap inimich, devant cap empresa que l'interessàs d'aprop; y no hem de recular devant aquesta. ¿Consentiríam a passar per l'ignominia de que's pogués dir de nosaltres allò del Evangeli: d'un que comensà una casa y no la pogué acabar; y la gent se'n reya, *quia cepit aedificare et non potuit consummare*, comensà a edificar y no ho pogué acabar? El poble català ha comensada la reedificació, la reconstitució de la seua llengua, y venga lo que venga y succehesca lo que succehesca, la durà a cap, l'acabarà. Catalunya acaba sempre les coses que comensa, y si Deu ho vol y Maria, acabarà aquesta. ¡Vaja si l'acabarà!

HE DIT.

T A U L A

	Plans
Convocatoria.	35
Composicions rebudes en Secretaria.	39
Acta de la festa.	47
I.— <i>Discurs del President del Consistori</i> , D. Francesch Ubach y Vinyeta.	53
II.— <i>Memoria del Secretari</i> , D. Rossendo Serra y Pagès.	63
III.— <i>La Serra</i> , de D. Joan Alcover.	75
IV.— <i>Inscripcions</i> , de D. Gabriel Alomar.	79
V.— <i>Llegenda del Montsant</i> , de D. Joseph Carner.	83
VI.— <i>La nit a Montgrony</i> , de D. Antoni Bori y Fontestà.	89
VII.— <i>La corona d'espines</i> , de D. Arthur Masriera.	97
VIII.— <i>Tornant al Paradís</i> , de D. Martí Genís y Aguil·lar.	101
IX.— <i>La llantia del Santíssim</i> , de D. Lluís B. Nadal.	107
X.— <i>En Ton de la Muga</i> , de D. Manuel Durán y Durán.	111
XI.— <i>La mul·ler</i> , de D. Miquel Roger y Crosa.	137

XII.— <i>Veni Creator</i> , de D. Pere Palau González de Quijano.	153
XIII.— <i>Via Crucis</i> , de D. Manuel Folch y Torres. . . .	155
XIV.— <i>Rurals</i> , de Mossen Angel Garriga y Boixader.	157
XV.— <i>Discurs de gracies</i> , del Il·tre. Sr. Dr. D. Antoni Maria Alcover.	189

Casa M. R. 7

Cat

7-1

APR 17 1953

